

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308 | 1/15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1986 | ΑΡΙΘ. 20

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Χριστούγεννα 1986. — Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Ὁ Παν. Τρεμπέλας ὡς πρότυπο Θεολόγου. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν ἑορτολόγιον. — Ἀρχιεπ. Θυατείρων Μεθοδίου, Ἡ τάξις καὶ ἡ ἁρμονία στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. — Ἀγίου Νεκταρίου, Παραμυθητικὴ ἐπιστολή. — Ἰωάν. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Δημοσθ. Σαβράμη, Δυστυχισμένοι ἑκατομμυριοῦχοι. — Πρωτοπρ. Κων. Γερασимо-πούλου, Τὸ Κ.Σ.Ο. τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς. — Ἱερέως Παντ. Σταματογιαννάκη, Εἰς τὸν Ν. Σμύρνης Χρυσόστομον. — Ἐγγραφὸν τοῦ ΙΣΚΕ πρὸς τὸν πρωθυπουργόν. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Τὸ θαυμαστό φῶς. — Θεοδ. Ψαριώτη, Τὰ πεῦκα τῆς Πάτμου. — Ἀρχιμ. Τιμ. Σακκά, Παράλληλοι καιροὶ καὶ προβληματισμοί. — Πρωτοπρ. Ἀντ. Ἀλεξίου, Μισαλλοδοξία τῶν ποιμένων; — Χρυσ. Ι. Νεαμονιτάκη, Ἄνθη εὐλαθείας στὴν πόλιν τῶν ὀνείρων μας. — Φρ. Τὸ βιβλίον. — Ἐπίκαιρα. — Εὐαγγ. Π. Λέκκου, Εἰδήσεις ποῦ ἐνδιαφέρουν τοὺς Ἐφημερίους. — Νέοι συνταξιούχοι τοῦ ΤΑΚΕ. — Περιεχόμενα καὶ Συνεργάται τοῦ τόμου ΛΕ' (1986).

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 1986

«ἡ ἀλήθεια ἦλθεν...»

Βηθλεὲμ ἐτοιμάζον· εὐπρεπιζέσθω ἡ Φάτνη· τὸ Σπήλαιον δε-
χέσθω· ἡ ἀλήθεια ἦλθεν· ἡ σκιά παρέδραμε· καὶ Θεὸς ἀνθρώποις
ἐκ παρθένου πεφανέρωται, μορφωθεὶς τὸ καθ' ἡμᾶς καὶ θεώσας
τὸ πρόσλημμα.

Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ ΩΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Οἱ δογματικοσυμβολικὲς ἔπειτα μελέτες τοῦ Τρεμπέλα ἀφ' ἑνὸς χειραφετοῦν ἀπὸ μιᾶ χιμαιρική θεώρησι τῶν διεκκλησιαστικῶν σχέσεων καὶ ὁδηγοῦν στὴ συνετὴ καὶ μετρημένη συμμετοχὴ στοὺς πάσης φύσεως οἰκουμενικοὺς διαλόγους καὶ ἀφ' ἑτέρου πείθουν, πὼς ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι, ὅπως γράφει, «εἴμεθα οἱ δεῖκται, οἱ φάροι, οἱ μονίμως καὶ ἀμετακινήτως ἐγκαθιδρυμένοι ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας διὰ τὴν πληροφοροῦν πάντα πιστεύοντα εἰς Χριστὸν καὶ θέλοντα νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς Αὐτόν, ποῦ ἀπλανῶς θὰ κατευθύνῃ τὸ ἀκάτιον αὐτοῦ».

Ὁ Παναγιώτης Τρεμπέλας δὲν θεωροῦσε τὴ Θεολογία ὡς μιὰ ἀποκλειστικὰ νοησιαρχικὴ ἐνασχόλησι, μὰ ὡς μιὰ κατ' ἐξοχὴν βιωματικὴ διακονία στὴν ὑπηρεσία τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ δὲν ἔγραψε μόνο σοφὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, μὰ εἶναι καὶ ἓνας ἀπ' τοὺς πρωτεργάτες τῆς νεοελληνικῆς θρησκευτικῆς ἐποικοδομητικῆς φιλολογίας, ἀφοῦ ἔγραψε πολλὰ τεύχη λαϊκῶν κηρυγμάτων καὶ μετέφρασε στὴν ἑλληνικὴ ἀκόμη καὶ ἔργα χριστιανικῆς λογοτεχνίας (μυθιστορήματα, διηγήματα).

* * *

Ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος δὲν ἐκινεῖτο μονόπλευρα στὴ σφαῖρα τῆς φιλῆς θεωρίας, μὰ ἦταν ὁ ἀγωνιστὴς θεολόγος, ποῦ ἔθεσε τὴν εὐφυῖα, τὴν ἐπιστὴμὴ καὶ τὸ σαγηνευτικὸ ρητορικό, διαλεκτικὸ καὶ συγγραφικὸ του τάλαντο στὴν ὑπηρεσία τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας πρὸς θεραπεία τῶν ποικίλων θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν ἀναγκῶν αὐτῆς. Ἡ ἔλλειψις πολλῶν ταλαντούχων καὶ καταρτισμένων ἀγωνιστῶν στὶς τάξεις τῶν ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας ἦταν ἰσχυρὸ κίνητρο γιὰ τὸν Τρεμπέλα νὰ ἐργάζεται νυχθημερόν πρὸς κάλυψι καὶ θεραπεία ὅσων τὸ δυνατὸν περισσοτέρων κενῶν καὶ ἀναγκῶν. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐξηγεῖ γιὰ τὸν Τρεμπέλας ὑπῆρξε ἀληθινὰ μεγάλος.

Ποιὸ εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν εἰδολογικὸ γνῶρισμα τοῦ μεγάλου ἀνδρός; Ἐὰν ὁ Θωμᾶς Καρλάυλ ὑποστήριξε, πὼς οἱ μεγάλοι ἐξέρχονται ἀπ' τὰ ὅρια τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος, ποῦ τοὺς περιβάλλει, πᾶνε μπροστὰ ἀπ' τὴ μάζα καὶ τὴν κατευθύνουν πρὸς τίς φωτεινὲς κορυφές τῆς ἰδικῆς τους

ἄξιολογικῆς σφαίρας καὶ τῶν ἰδικῶν τους ἰδεωδῶν, ἄλλοι ὑποστήριξαν πὼς οἱ μεγάλοι ἄνδρες δὲν ἐξέρχονται τῶν ὁρίων τοῦ ἱστορικοῦ γίνεσθαι, οὔτε πᾶνε οὐσιαστικὰ μπροστὰ ἀπ' τὴν κοινότητα ἢ τὸ σύνολο, μὰ ἔχουν τὴ διαισθητικὴ ἱκανότητα νὰ συλλαμβάνουν τὰ μυστικὰ νήματα τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως, νὰ ἀνιχνεύουν τοὺς βαθύτερους παλμούς καὶ τίς ἐνδότερες νοσταλγίες τῶν πολλῶν καὶ νὰ ἀναλαμβάνουν μιὰ προσπάθεια, ποῦ δὲν ἔχει ὡς γενεσιουργὸ αἰτία τοὺς ἐξερχόμενους ἀπ' τὰ ὅρια τοῦ περιβάλλοντος ὁραματισμοὺς τους, μὰ συνίσταται στὴν πρωτοποριακὴ ἀνίχνευσι, σύνθεσι καὶ ἀξιοποίησι τῶν δυνάμεων, νοσταλγιῶν, πόθων καὶ ἰδεωδῶν, ποῦ πάλλονται καὶ δροῦν μέσα στὸ περιβάλλον.

Οἱ δυὸ αὐτὲς ἀπόψεις δὲν εἶναι τελείως ἀσυμβίβαστες μεταξύ τους. Ἀσφαλῶς οἱ μεγάλοι ἄνδρες πᾶνε μπροστὰ ἀπ' τὴ μάζα καί, υπερακοντίζοντας διαισθητικὰ τὰ ἱστορικὰ δεδομένα, ἐξέρχονται σὲ πολλὰ ἀπ' τὴν ἱστορικὴ καὶ κοινωνικὴ τους βίωσφαιρα. Τοῦτο ὅμως μὲ κανένα τρόπο δὲν σημαίνει, πὼς αὐτοὶ δὲν ὀφείλουν τὸ δυναμισμό τους σὲ μυστικὰ ὁράματα, μηνύματα καὶ ἀκροάματα, ποῦ κινοῦν αὐτοὺς ὄχι μόνο ἔσωθεν ἀναπηδώντας ἀπ' τὰ μύχια βάθη τῆς πλουσίας προσωπικότητός τους, μὰ καὶ ἔξωθεν ἀπὸ ἀόρατες στοὺς πολλοὺς διάχυτες μέσα στὸ περιβάλλον παρορμήσεις, τίς ὁποῖες συλλαμβάνουν μόνο οἱ ἰδικές τους ἰσχυρές πνευματικὲς κεραῖες.

Τέτοιες ἀκριβῶς κεραῖες εἶχεν ὁ Τρεμπέλας. Μ' αὐτὲς συνέλαβε τὰ διάχυτα στὸ πνευματικὸ περιβάλλον του μυστικὰ ὁράματα καὶ μηνύματα τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρι, τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη, τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, τοῦ Εὐσεβίου Ματθοποῦλου, τοῦ Ἰωάννου Σκαλτσούνη καὶ ὅλων τῶν νεωτέρων φωτιστῶν τοῦ Γένους καὶ συνήνωσε ὅλων αὐτῶν τὸ ἔργο σὲ μιὰ σύνθεσι καὶ ἐνότητα, ἀνταποκρινόμενη στὶς ὁμόλογες καὶ σύστοιχες ἐνδόμυχες νοσταλγίες καὶ ἀνάγκες ὅλων τῶν τάξεων τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος καὶ τοῦ θεολογικοῦ μας κόσμου.

Ὁ ὁμιλῶν, ὅταν μέσα στὴν αἴθουσα τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πρὶν ἀπὸ εἴκοσι περίπου χρόνια παρουσίαζε τὴν προσωπικότητα τοῦ Π. Τρεμπέλα κατὰ τὴν τελετὴ τῆς ἀναγορεύσεώς του σὲ ἐπίτιμο διδάκτορα, εἶχε πῆ, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἐπιλείπει με διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους πτυχῶν καὶ πάντων τῶν σημείων τῆς ἀξιολογωτάτης δράσεως τοῦ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 338 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

σεβαστοῦ καθηγητοῦ, ὅστις, λευκανθεὶς εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογίας, ἐξακολουθεῖ μετὰ νεανικοῦ παλμοῦ καὶ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος νὰ καταρδεύῃ κοὶ ζωογονῇ πολλοὺς τομεῖς τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Δὲν ὑπάρχει ἀνακαινιστικὴ προσπάθεια εἰς τὴν ὀρησκειτικὴν ζωὴν τῆς πατρίδος μας, ἥτις νὰ μὴ ἔχῃ δεχθῇ ἐπίδρασιν τινὰ ἐκ τοῦ δυναμισμοῦ τῆς τιμωμένης προσωπικότητος, ἥτις εἶναι φορεὺς τοῦ νεοπατερικοῦ πνεύματος. Ἐὰν αἱ φάλαγγες τῶν Χριστιανῶν φοιτητῶν καὶ ἐπιστημόνων ἔχουν καταστῇ πολυπληθεῖς· ἐὰν ὑπάρχουν σήμερον εἰδικὰ χριστιανικὰ βιβλιοπωλεῖα· ἐὰν καὶ παρ' ἡμῖν γίνηται λόγος περὶ βιβλικῆς καὶ λειτουργικῆς κινήσεως καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης περαιτέρω προωθήσεως καὶ ἀναπτύξεως αὐτῆς· ἐὰν ἡ Ἐκκλησία μας ἔχῃ σήμερον πολλὰ ἐλπιδοφόρα στελέχη, ὥς καὶ πολλοὺς κληρικοὺς καὶ δὴ καὶ ἀρχιερεῖς, κοσμουμένους δι' ἀρτίας μορφώσεως· ἐὰν γενικῶς εἶναι αἰσθητὰ πάντα τὰ εὐοίωνα σημεῖα ταῦτα, τοῦτο συμβαίνει διότι ἀναμιφθόλως ὑπάρχει, πρὸς τοῖς ἄλλοις, εἴτε ἡ ἐκδηλος καὶ ἄμεσος, εἴτε ἡ ἔμμεσος καὶ λανθάνουσα ἐπίδρασις τοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα.

Πραγματικὰ ἡ ἐπιβλητικὴ φυσιογνωμία του εἶναι μιὰ πολὺκρουνη πηγὴ, ποὺ ζωογονεῖ τὴν ἐλληνικὴν πνευματικὴν ζωὴν, καὶ στὸ μέλλον θὰ λάμπῃ ὡς ἓνας ἀπ' τοὺς κρίκους τῆς χρυσοῦς ἀλυσίδας τῶν διδασκάλων τοῦ Γένους. Τὸ ἔργο του θὰ μνημονεύεται ὡς σταθμὸς τῆς νεοελληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ θεολογικῆς γραμματείας καὶ θὰ ἐπιβάλλῃ ὑποχρεώσεις σὲ ὅλους, ὅσοι σχετίσθηκαν πρὸς τὸν Τρεμπέλα εἴτε ὡς ὁμόσκηνοι καὶ ὁμοδίαιτοι πνευματικοὶ ἀδελφοί, εἴτε ὡς ἀκροατὲς του, εἴτε ὡς ἀναγνώστες του, εἴτε ὡς μαθητὲς του, εἴτε ὡς συνάδελφοί του.

Ἀγαπητοὶ φοιτητές,

Ἡ μελέτῃ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα βοηθοῦν ἄριστα τὴν ἀνανέωσι τῆς θεολογικῆς αὐτοσυνειδήσεως μας καὶ μᾶς κάνουν νὰ νοιώθωμε ὑπερήφανοι, χαρούμενοι καὶ βαθειὰ ἱκανοποιημένοι γιὰ τὴν κλήσιν καὶ κλίσιν μας. Ὁ ὁμιλῶν πρὸ ὀκτώ ἐτῶν μέσα στὸ παρεκκλήσιο αὐτὸ κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία, ποὺ εἶχε τελεσθῇ γιὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ τότε ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους καὶ γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τῶν νέων πρωτοετῶν φοιτητῶν τῆς Σχολῆς μας, εἶχε τονίσει τὰ ἐξῆς, ποὺ ἐπαληθεύονται πλήρως στὴν προσωπικότητα τοῦ Π. Τρεμπέλα: «Ὁ πραγματικὸς θεολόγος... ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἄποψι καθαρὰ κοσμικὴ ἢ ἐπιστημολογικὴ ἢ πραγματικὴ δὲν νοιώθει σὲ τίποτε νὰ ὑστερῇ σὲ σύγκρισιν πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ποὺ ἐρευνοῦν διάφορα τμήματα τῆς ὄντολογικῆς πραγματικότητος. Ἄν μπορεῖ νὰ εἶναι ἱκανοποιημένος καὶ ἐπιτυχημένος ὁ γεωφυσικός, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴ μελέτῃ μᾶς πτυχῆς τοῦ εἶναι, π.χ. τῆς καταστρεπτικῆς λάβας τῶν ἡφαιστείων· ἂν μπορεῖ νὰ εἶναι εὐχαριστημένος ὁ ζωολόγος, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὶς σαῦρες, τὰ φίδια, τὰ ἑρπετὰ καὶ

τοὺς κροκόδειλους· ἂν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀξιοσέβαστος ὁ ἐντομολόγος, ποὺ μελετᾷ τὶς μύγες, τὰ κουνοῦπια, τοὺς κοριοὺς καὶ τὶς κατσαρίδες, ἢ ὁ φυτολόγος, ποὺ μελετᾷ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὶς τσουκνίδες, τὰ ἀγκάθια καὶ τὰ δηλητηριώδη φυτὰ· ἐὰν μπορεῖ νὰ χαίρῃ ἐκτιμήσεως ὁ χημικός, ποὺ ἐρευνᾷ ἀκόμη καὶ βρωμερὲς ἢ δηλητηριώδεις χημικὲς οὐσίες, ἐξίσου ἢ καὶ περισσότερο ἀξιοσέβαστοι εἶναι οἱ ἐπιστήμονες, ποὺ ἐρευνοῦν μερικὲς πτυχὲς ἢ τὴν ὁλότητα τοῦ πνευματικοῦ σύμπαντος, ποὺ κατὰ τὸν Γκαίτε εἶναι εὐρύτερο καὶ ὠραιότερο ἀπ' τὸ ἐξωτερικὸ ὕλικὸ σύμπαν. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τὴν πρώτη θέσιν κατέχουν ἀναμιφθόλα οἱ θεολόγοι, ποὺ εἶναι ἐξίσου ἢ καὶ περισσότερο ρεαλιστές, γιὰτὶ ἔρχονται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ ὄντως ὄν, μὲ τὴν ὑψίστη ὄντολογικὴ καὶ ἀξιολογικὴ πραγματικότητα, ποὺ εἶναι ὁ Θεός, καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ μύχια βάθη τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος, ποὺ εἶναι ἡ κορωνὶς τῆς δημιουργίας, μὲ τὸ καθολικώτερο ἀνθρωπολογικὸ φαινόμενο, ποὺ εἶναι ὁ πόθος γιὰ τὴν ἀνυπέρβασιν, τὴ λύτρωσιν, τὴ σωτηρίαν, τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπ' τὴ σκλαβιὰ καὶ τὴν ἐνοχλή τῆς ἀμαρτίας. Ὁ γνήσιος θεολόγος λοιπὸν ἀκόμη καὶ «κατὰ κόσμον» νοιώθει χαρούμενος καὶ ἱκανοποιημένος. Ὅχι μόνο δὲν ἔχει συναίσθημα μειονεξίας ἢ κατωτερότητος, μὰ ἀντίθετα μὲ ὑγιὲς αὐτοσυναίσθημα «καυχᾶται ἐν Κυρίῳ», ἐπειδὴ μὲ ἀληθινὴ εὐρύτητα ὀριζόντων μελετᾷ τὴν ὕλικοπνευματικὴν πραγματικότητα στίς καθολικώτερες καὶ εὐρύτερες διαστάσεις τῆς καὶ στίς ἐσώτατες ὄντολογικὰς συναρτήσεις καὶ ρίζες τῆς. Ἡ πραγματικότης αὐτὴ γιὰ τὸν θεολόγο κορυφώνεται στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς κοινωνίας αὐτῆς τῶν προσώπων, ποὺ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸν Οὐράνιο Πατέρα ἐνωμένα μὲ τὸν Χριστὸν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ζοῦν στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Θείας Χάριτος καὶ εἶναι «καινὴ κτίσις» (Β' Κορ. ε', 17). (Περισσότερα βλ. στὸ δημοσίευμα: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ προσωπογραφία τοῦ Ὁρθοδόξου Θεολόγου, Ἀθήνα, 1979). Πρὸς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν θεία πραγματικότητα μᾶς προσανατολίζει τὸ φωτεινὸ παράδειγμα τοῦ ἀειμνήστου Παναγιώτη Τρεμπέλα. Εἴθε μὲ τὶς εὐχὲς τοῦ Ἱεράρχου, ποὺ σήμερα μᾶς εὐλογεῖ καὶ ἀγιάζει, νὰ ἀκολουθήσωμε καὶ ἐμεῖς στὰ ἴχνη τοῦ μεγάλου αὐτοῦ διδασκάλου, τοῦ ὁποίου εἴη αἰωνία ἡ μνήμη!

(Τέλος)

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

✧ Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ✧

(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Σελίδες 366 καὶ 302, Δραχ. 550 ἑκάστος.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

Δ' ΕΟΡΤΑΙ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

Ι. ΤΟ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ»
ΤΩΝ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

«Ποτήριον» σωτηρίου λήρωμαι καὶ τὸ ὄνομα
Κυρίου ἐπικαλέσομαι (Ψαλμ. 115,4).

Εἶδος θυσίας καὶ λατρευτικῆς πράξεως ἦτο ἡ εὐ-
λαβὴς αὐτῇ ἐκδήλωσις. Ὑψώνετο ἕνα ποτήριον μὲ οἶ-
νον. Ἐγίνετο μία σπονδὴ δι' αὐτοῦ καὶ ἐφέρετο ἔπειτα
εἰς τὰ χεῖλη τοῦ πιστοῦ Ἰουδαίου. Συνεδυάζετο δὲ ἡ
πράξις αὐτῇ μὲ εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὰς
δωρεάς Του καὶ μὲ εὐχὴν καὶ ἐπικλήσιν τῆς προστα-
σίας Του.

1. Ἀλλὰ παρήλθον τὰ σκιώδη αὐτὰ καὶ συμβολικὰ
λατρευτικὰ στοιχεῖα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, «τῆς χά-
ριτος ἐλθούσης». Οἱ χριστιανοὶ ἔχομεν ἤδη «τὴν τῶν
συμβόλων ἐκδοσιν». Ἐχομεν ἐν προκειμένῳ «τὸ ποτή-
ριον τῆς ζωῆς», μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Σωτή-
ρος Χριστοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ τελεία «Εὐχαριστία» μας.
Καὶ κοινωνοῦμεν ἐξ αὐτοῦ, δοξάζοντες, εὐχαριστοῦντες
καὶ λατρεύοντες τὸν Θεὸν «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»
καὶ «ἀγιάζομενοι ἐξ ἑνὸς πάντες» ἀγιάζοντες.

Ἐπ' αὐτὴν τὴν νέαν διάστασιν καὶ σημασίαν ψάλ-
λομεν ὡς «Κοινωνικὸν» — τ.ἐ. κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐνάρ-
ξεως τῆς Θείας Κοινωνίας — τὸν ψαλμικὸν στίχον·
«ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ
τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι». Συνέδεσε δὲ ἡ Ἐκκλησία μας τὸ «Κοινωνικὸν» τοῦτο
ὕμνων μὲ τὰς εορτάς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου,
διὰ τὰς τὸνίζεται μία συμβολικὴ ἀντιστοιχία τῆς Πανα-
γίας πρὸς «τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν».
Ὅπως δηλ. ἡ Παναγία ἔφερεν ἐντὸς αὐτῆς τὸν Χρι-
στὸν, καὶ ἐξ Αὐτῆς ἔλαβε τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα Του
ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, ἔτσι τὴν εἰς τὸ Ἅγιον Ποτή-
ριον ὑπάρχει ὁ Χριστὸς — τὸ Σῶμά Του καὶ τὸ Αἷμά
Του — διὰ τὰς συνεχίζεσθαι ἡ «μεθ' ἡμῶν» παρουσία Του.
Διότι εἶναι ρητὴ ἡ διαβεβαίωσις Του: «ὁ τρώγων μου
τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ Αἷμα ἐν ἐμοὶ μέ-
νει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ» (Ἰω. 6,56).

Ὅραϊαν ἐξήγησιν τοῦ «ποτηρίου» τοῦτου τῆς θείας
Εὐχαριστίας παρέχει παλαιὸς ἐρμηνευτὴς τοῦ Εὐαγγε-
λίου, λέγων· «Τὸ μυστικὸν αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐν
τῷ ποτηρίῳ, καλεῖ (ὁ θεὸς Ἀπόστολος) πο-

τήριον εὐλογίας. Ποτήριον μὲν,
ὡς πινόμενον· εὐλογίας δέ, ὡς τοῦ ἱερέως μετὰ
χεῖρας αὐτὸ λαμβάνοντος καὶ εὐλογίας ἐπιλέ-
γοντος, ἡγουν εὐχαριστίας πρὸς τὸν Χριστόν...» (Ζιγα-
δηγός). [Σημ.: Ποτήριον, ἐκ τοῦ πόσις, = «ὡς πινό-
μενον»].

2. Δὲν μᾶς χρειάζονται ἄλλαι θυσίαι. «Ἐχομεν θυ-
σιαστήριον» (Ἑβρ. 13,10) μοναδικόν, τὴν Τράπεζαν
τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἐκ τῆς Π. Διαθήκης οἱ χρι-
στianoὶ κρατοῦμεν μόνον τὸ πνεῦμα τῆς εὐαρέστου εἰς
τὸν Θεὸν θυσίας. Ποῖον εἶναι τοῦτο; «Θυσία τῷ Θεῷ
πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν συντετριμμένην καὶ
τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουθενώσει» (Ψαλμ.
50,19).

Καὶ τὸν ἔσχατον ἁμαρτωλὸν δὲν ἀπορρίπτει («οὐκ
ἐξουθενώσει») ὁ Θεός, ὅταν ἔρχεται πρὸς Αὐτόν μὲ
«καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην» (ἐν με-
τανοίᾳ), ἀλλὰ δέχεται τὴν προσφορὰν Του «εἰς ὁσμὴν
εὐωδίας» (Φιλιπ. 4,18).

Δὲν ἦτο προηγουμένως εὐώδης ἡ ζωὴ τῆς ἁμαρτω-
λῆς γυναικὸς, τῆς γνωστῆς ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.
Καὶ ὅμως εὔρε τὸν τρόπον νὰ προσφέρῃ εὐάρεστον
προσφορὰν εἰς τὸν Χριστόν. Δύο τινὰ τοῦ προσέφερε·
Πρῶτον, τὰ δάκρυά της, δηλ. τὴν συναίσθησιν καὶ
συντριβὴν καὶ μετάνοιαν της. Καὶ δεῦτερον, τὸ πολύ-
τιμον μύρον, διὰ τοῦ ὁποῦ ἡλείψε τοὺς πόδας Του.
«Καὶ ἐπληρώθη ἡ οἰκία ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου» (Ἰω.
12,3)· καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπληρώθη ἀπὸ τοῦ ἄρωμα τῆς ἐξα-
γνισθείσης διὰ τῆς μετανοίας ψυχῆς της. Ἀπέβαλε τὴν
δυσωδίαν τῶν ἔργων τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐλούσθη διὰ
τῶν δακρύων τῆς μετανοίας. Εὐωδίασε δ' εὐθὺς ἡ
πλημμυρισθεῖσα ἐκ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καρδιά
της.

3. Ἐπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἃς ἀκούομεν, καὶ ἃς
ἐπαναλαμβάνομεν, τὸν ψαλμικὸν λόγον· «ποτή-
ριον σωτηρίου λήψομαι· καὶ τὸ
ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι». Εἶναι
ἐκφρασις τοῦ πόθου τῆς σωτηρίας. Τὴν ζητεῖ ἀπὸ τὸν
Θεὸν ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος, ὅπως ἄλλοτε ὁ Δαυὶδ,
ὅστις ἰκέτευε, λέγων· «ἀπόδος μοι τὴν
ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου
καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήρι-
ξόν με», διὰ τὰς ἐδραιωθῆ καὶ ὀλοκληρωθῆ εἰς
αὐτὸν τὸ φρόνημα καὶ ὁ καρπὸς τῆς μετανοίας.

Μία ύμνολογική εὐχή τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν λέγει
ἱκετευτικῶς πρὸς τὸν Θεόν·

«Δάκρυά μοι δὸς ὁ Θεός, ὥς ποτε τῇ γυναικὶ τῇ ἁμαρ-
τωλῇ καὶ ἀξίωσόν με δρέχειν τοὺς πόδας σου, τοὺς
ἐμὲ ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πλάνης ἐλευθερώσαντας· καὶ μύ-
ρον εὐωδίας σοι προσφέρειν, δῖον καθαρὸν ἐν μετανοίᾳ
ἡμοὶ κτισθέντα...».

Τὰ δύο ταῦτα — τὰ δάκρυα τῆς συναισθήσεως καὶ
μετανοίας μας, καὶ τὸν ἐφεξῆς καθαρὸν δῖον, τὸν ἄνευ
ρύπου καὶ κηλίδος τῆς ἁμαρτίας, ἀναμείνει ὡς εὐπρόσδε-
κτον θυσίαν μας ὁ Κύριος.

Ὁφεῖλει νὰ διερωτᾷται ὁ πιστός·

«Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ πε-
ρὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι»;

Καὶ νὰ ἀπαντᾷ ἀποφασιστικῶς·

«Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι,
καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσο-
μαι. Τὰς εὐχὰς μου τῷ Κυρίῳ
ἀποδώσω» (Ψαλμ. 115, 3-5).

Εἶναι πάντοτε εὐπρόσδεκτος ἐνώπιον Κυρίου ἡ ἐκ-
πλήρωσις τῶν «εὐχῶν» καὶ ὑποσχέσεών μας περὶ ψυ-
χικῆς θελιώσεως εἰς ὅ,τι ὑστεροῦμεν καὶ χωλαίνομεν.
Καὶ παρέχει πλούσιον τὸ ἔλεός Του «ἐπὶ τοὺς ἐπιστρέ-
φοντας καρδίαν ἐπ' αὐτόν» (Ψαλμ. 84,9), τ.ἐ. τοὺς
μετανοοῦντας καὶ ἐπιστρέφοντας μὲ τὴν καρδιά των εἰς
τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου. Συνεργεῖ δὲ καὶ πρεσβεύει πρὸς
τοῦτο ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ «Ο Χ Ι»

ΚΑΙ ΘΘΙΚΟΝ «Ν Α Ι»

(Ἐπὶ τῇ Ἑθνικῇ ἐορτῇ τῆς 28ης
Ὁκτωβρίου)

«Ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ καὶ καὶ τὸ οὐ οὐ,
ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσῃτε» (Ἰακ. 5,12).

Εἰς τὰ ἀκροτελευταία παραγγέλματα τῆς ἐν τῇ Και-
νῇ Διαθήκῃ «Καθολικῆς Ἐπιστολῆς» τοῦ ἁγίου Ἰα-
κώβου τοῦ Ἀδελφοθέου περιλαμβάνεται καὶ αὕτη ἡ
θεόπνευστος προτροπή· «ἦ τω δὲ ὑμῶν τὸ
ναὶ καὶ καὶ τὸ οὐ οὐ, ἵνα μὴ ὑπὸ
κρίσιν πέσῃτε». Συνιστᾷ νὰ λέγωμεν ἕνα
βέβαιον καὶ ἡ ὄχι, κατὰ περίπτωσιν, μὲ σταθερότητα
καὶ εὐκρινείαν· μὲ ἀποφασιστικότητα, καὶ χωρὶς νὰ
ὑπάρχῃ ἐνδεχόμενον νὰ μᾶς διαψεύσῃ ἡ πραγματικό-
της.

Ἦνα τέτοιο OXI ἀντέταξεν ἡ Ἑλλάς εἰς τοὺς ἐπι-
δραμεῖς τῆς τῷ 1940. Καὶ ἦτο τόσοσθετικὸν καὶ ὀρι-
στικόν, ὥστε νὰ μὴ χωρῇ ἀμφιβολία ὅτι περιλαμβάνει
καὶ ἕνα γενναῖον ΝΑΙ, ὡς διαβεδαίωσιν τῆς ἀγωνιστι-
κῆς προσηλώσεως τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ ἐθνικὰ μας δι-
καιοὶ καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ἐλληνοχριστιανικά τῆς πίστεως,
τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Θὰ ἐμβαθύνωμεν ὀλίγον εἰς τὸν εὐγενῆ αὐτὸν συ-
σχετισμὸν τοῦ καὶ καὶ τῆς ὄχι, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν χρι-
στιανικῶν ἠθικῶν ἀρχῶν.

Ὅταν οἱ ἡγετικοὶ τότε παράγοντες τοῦ Ἑθνους
— ὁ βασιλεὺς, ὁ πρωθυπουργός, ὁ ἀρχιστράτηγος καὶ
ὁ ἀρχιεπίσκοπος — μὲ τὰ διαγγέλματά των ἐπληροφό-
ρουν τὸν λαόν, ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶπε τὸ OXI καὶ δὲν ὑπέ-
κυψεν εἰς τὸν ἐκδυσμὸν καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν πολε-
μίων, ἐπηκολούθησαν αὐθόρμητοι καὶ ἀτελείωτοι ζητω-
κραυγαὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Καὶ ἐφάνηκε ἀμέσως τὸ
ἀγωνιστικὸν φρόνημα, ἡ ὁμοφυχία καὶ ἡ συναίνεσις,
τὸ πανηγυρικὸν ΝΑΙ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἑθνους, ὅτι θὰ
προσπύσῃ τὴν τιμὴν του· ὅτι θὰ δικαιώσῃ τὴν ἱστο-
ρίαν του· ὅτι θὰ ἀγωνισθῇ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος·
καὶ θὰ πολεμήσῃ διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ ὅσα καὶ
τὰ ἱερά του.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀντέταξε τὸ OXI εἰς τὸν
ἐπιδρομέαν, καὶ ἐπεφύλαξε τὸ ΝΑΙ εἰς τὸ προσκλητή-
ριον τοῦ ἀγῶνος διὰ τὰ ἰδανικά του. Καὶ μὲ τὰς εὐλο-
γίας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν προστασίαν τῆς Ὑπερμά-
χου Στρατηγοῦ, ἐξώρμησεν εἰς ἀφθάστους ἡρωισμοὺς ἡ
πανστρατιὰ ἐκείνη ποῦ ἔγραψε τὴν θαυμαστὴν ἐπιστολὴν
τοῦ 1940 - 41.

Πλησιάζει 50ετία ἀπὸ τότε. Καὶ ἐρωτᾷται· ποῖος
ἄρα γε συσχετισμὸς ὑπάρχει σήμερα τῶν ἀπαραιμύλων
καὶ ἱστορικῶν ΝΑΙ καὶ OXI;

Πολὺ φοβούμεθα ὅτι διαπιστώνεται μία ἀντιστροφή
τῶν ὅρων! Λέγεται τὸ ν α ἰ ἀντὶ τοῦ ὅ χ ι, καὶ
τὸ ὅ χ ι ἀντὶ τοῦ ν α ἰ! Ἀπευθύνονται δηλ. πρὸς
ἀντιστροφὸν κατεύθυνσιν αἱ δύο κρίσεις αὐταὶ λέξεις.

Ἦσαν οἱ Νεοέλληνες δὲν εἶναι οἱ πνευματικοὶ ἐπί-
γονοὶ τῶν ἡρωικῶν καὶ ἐνδόξων μαχητῶν τῆς ἐποποιίας
τῶν βορειοηπειρωτικῶν βουνῶν, λέγουσιν πολλοὶ σήμερα
τὸ ὅ χ ι εἰς ἐκεῖνα ποῦ οἱ ἄνδρες καὶ γυναῖκες τοῦ
40 ἔλεγον ν α ἰ. Καὶ δὲν τιμᾷ τὴν ἱστορίαν μας
τὸ ὅ χ ι πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐθνικὰς
παραδόσεις, πρὸς τοὺς χριστιανικοὺς κανόνας τῆς οἰκο-
γενειακῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, πρὸς τὰ ὠραῖα
ἰδανικά τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ μας. Ὅταν μάλιστα δὲν
εἶναι ὀλίγοι αὐτοὶ ποῦ παραχωροῦν ἕνα ἀδίστακτον
ν α ἰ εἰς τὰ κηρύγματα τῶν ἀρνητῶν καὶ πολεμίων
τῶν «πατριῶν μας παραδόσεων», καὶ «διὰ πρόσκαιρον
ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν», δι' ἀμφίβολα κέρδη καὶ ἐπιλή-
ψιμα ὠφελήματα καὶ ἐπιδιώξεις ἀπεμπολοῦν «ὅσα ἐστὶν
ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐ-
φημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος» (Φιλιπ. 4,8),
πῶς νὰ μὴ ἀνησυχούμεν διὰ τὰς συνεπείας τῆς ἀλλοιώ-
σεως αὐτῆς τῆς συγχρόνου ἐλληνικῆς πραγματικότητος;

Ἐπὶ τέλους, ὑπάρχει ἕνα ὄριον, ποῦ δὲν τὸ ξεπερ-
νᾷ κανεὶς μὲ τὸ ἀζημίωτον. Ὑπάρχει ἕνα ὅ χ ι ποῦ
δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀποτολμᾷται. Διότι κανεὶς δὲν μπο-
ρεῖ νὰ λέγῃ ὅ χ ι εἰς τὸν Θεόν· εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν
Του· εἰς τὸν Νόμον Του καὶ τὰς ἐντολάς Του. «Λίθον
δὲν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς
κεφαλὴν γωνίας. Πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' αὐτὸν συνθλασθή-
σεται, ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσῃ αὐτόν» (Λουκ. 20,
17-18). Θὰ συντριβῇ ἀφέντως ὅποιος προσκρούσῃ εἰς
τὸν ἀκατάλυτον καὶ ἀμετακίνητον βράχον τοῦ θεικοῦ
Νόμου.

Ζῶμεν εἰς ἐποχὴν συνεχῶν ἀμφισδητήσεων. Ἄλλ'

Η ΤΑΞΗ ΚΑΙ Η ΑΡΜΟΝΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (*)

Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων
καὶ Μ. Βρεταννίας κ. ΜΕΘΟΔΙΟΥ

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ σῶμα τὸ μυστικὸ τοῦ Κυρίου. Ὅπως στὴ θεότητα ὑπάρχει ἁρμονία, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ παντοῦ στὴ δημιουργία ποὺ εἶναι ἔκφραση τῆς ἰδίας τῆς θείας ἁρμονίας, τοιοῦτοτρόπως ἁρμονία πρέπει νὰ διέπει καὶ πάντα τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀποτελοῦν καὶ ὑπηρετοῦν τὸ ἀγιώτατο σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἁρμονία εἶναι ἡ τελειότερα μορφή τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας δι' αὐτὴν τὴν ἴδια στὴν κοσμικὴ τῆς μορφή.

Στὸ θέμα αὐτὸ ἐπέμεινε πολὺ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, στὸν ὁποῖο καὶ σκοπεύω νὰ ἀναφερθῶ σήμερα.

Τὴν ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἀναφερθεῖ σ' αὐτὸ τὸ θέμα ὁ μεγάλος Ἀπόστολος τὴν εἶχε ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, στοὺς ὁποίους συνέστησε νὰ σέβονται τὴν τάξη καὶ νὰ ἐνεργοῦν μὲ εὐπρέπεια. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἦταν δημιουργημὰ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν ἦταν τὸ παιδί του. Ἐνθυμεῖσθε τί τοὺς ἔγραφε: «ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας* ἐν γὰρ Χριστῷ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα» (I Κορ. 4,15). Ἀναγκάστηκε νὰ γράφει αὐτὰ ὁ μεγάλος Ἀπόστολος γιὰτὴν ἡ σημαντικὴ αὕτη Ἐκκλησία, μὲ τὰ σχίσματά της, μὲ τὶς ἀμαρτίες τῶν μελῶν της καὶ μὲ τὶς ἀποστασίες της ἀπὸ τὸν ἰδρυτὴ της, ἐστενοχώρησε πολὺ αὐτὸν καὶ τὸν ἀνάγκασε νὰ γράφει πρὸς αὐτὴν περισσότερες ἀπὸ 4 ἐπιστολές καὶ νὰ παραμείνει σ' αὐτὴν 18 μῆνες.

Ἡ κατὰστασις αὕτη ἔδωκε τὴν ἀφορμὴ νὰ γρά-

* Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρεταννίας κ. Μεθοδίου κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς — 13 Νοεμ. 1986. Καθεδρικός Ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Λονδίνου.

ψει πρὸς τοὺς Κορινθίους «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω» (I Κορ. 14,40), δηλ. ὡς γίνονται ὅλα μὲ εὐπρέπεια καὶ μὲ τάξη.

Ἡ εὐπρέπεια εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικὸ τοῦ Χριστιανοῦ, πολὺ δὲ περισσότερο τοῦ ἱερωμένου. Ἄν ἐλλείψει ὁ ἀλληλοσεβασμὸς καὶ ἡ καλὴ συμπεριφορὰ ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, τότε ἐκεῖ προδίδονται ὅλες οἱ χριστιανικὲς ἀρχές. Ὁ νόμος αὐτὸς ἰσχύει πρὸ πάντων στὸν Ἱερὸ Κλῆρο. Γιὰτὴν οἱ Κληρικοί εἶναι οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ εἰσηγητὲς τῆς εὐπρέπειας καὶ τῆς χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς. Ἡ ἔλλειψη τῶν ἀρετῶν αὐτῶν ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Κλῆρο εἶναι αὐτόχροημα προδοσίας τῆς ἀποστολῆς μας.

Κλασσικὸ παράδειγμα διδασκαλίας πρὸς τὸν Ἱερὸ Κλῆρο ἀποτελοῦν οἱ ποιμαντικὲς ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου πρὸς Τιμόθεον καὶ πρὸς Τίτον. Γράφει εἰς τὴν πρώτην πρὸς Τιμόθεον (4,7-16), «γυμναζε τὸν ἑαυτὸ σου στὴν εὐσέβεια, γιὰτὴν ἡ σωματικὴ γυμναστικὴ λίγο ὠφελεῖ, ἡ εὐσέβεια ὅμως εἶναι καθ' ὅλα ὠφέλιμη, γιὰτὴν περιέχει ὑπόσχεση καὶ γιὰ τὴν τωρινὴν ζωὴ καὶ γιὰ τὴν μέλλουσα. Ἀξιόπιστα εἶναι τὰ λόγια αὐτὰ καὶ ἄξια πλήρους ἀποδοχῆς. Γιὰ τοῦτο καὶ κοπιᾶζουμε καὶ ὀνειδιζόμεστε, γιὰτὴν ἔχουμε τὴν ἐλπίδα μας σὲ Θεὸ ζωντανό, ὁ ὁποῖος εἶναι Σωτῆρας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, μάλιστα τῶν πιστῶν». Αὐτὰ, συνεχίζει ὁ Ἀπόστολος, νὰ παραγγέλλεις καὶ νὰ διδάσκεις. Ἄς μὴ σὲ καταφρονεῖ κανεὶς ἐπειδὴ εἶσαι νέος, ἀλλὰ γίνου παράδειγμα γιὰ τοὺς πιστοὺς, στὴν ὁμιλία, στὴ συμπεριφορὰ, στὴν ἀγάπη, στὸ πνεῦμα, στὴν πίστη, στὴν ἀγνότητα. Ἐὼς ὅτου ἔλθω, συνεχίζει, προσηλώσου στὴν ἀνάγνωσις, τὸ κήρυγμα, τὴ διδασκαλία. Μὴ παραμελεῖς τὸ χάρισμα ποὺ εἶναι μέσα σου, καὶ σοῦ δόθηκε διὰ προφητείας ὅταν τὸ

ὁ Χριστὸς καὶ ὁ λόγος Του —καὶ ὁ Νόμος Του— «οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ καὶ ἐναὐτῷ γέγονε» (Β' Κορ. 1,19).

Ὅλα ἰσχύουν ὅσα λέγει καὶ παραγγέλλει. Δὲν καταργεῖται καὶ δὲν διαφεύδεται οὔτε ἓνα «ἰὼτα ἢ μία κεραία, ἕως ἂν πάντα γένηται».

Εἰς ἡμᾶς ἀπόκειται —καὶ ἐπιβάλλεται— ἡ πλήρης καὶ τελεία ἀποδοχὴ καὶ συμμόρφωσις πρὸς τὸν λόγον Του. Χωρὶς ἐξαιρέσεις. Χωρὶς ἀδαρίας. Χωρὶς συμβιβασμούς πρὸς τὴν συνείδησιν.

Ἡ στάσις μας καὶ ἡ ἀπάντησις εἰς ὅ,τι λέγει ὁ Κύριος ὀφείλει νὰ εἶναι μία καὶ μόνη. «Ἦ τω δὲ ὕμῳ (πρὸς τὸν Θεόν, πάντοτε) τὸ ναὶ καὶ... ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσῃ τῆς». «Καὶ τὸ οὐ οὐ», τὸ διπλοῦν καὶ ἀποφασιστικὸν ὅχι, ὡς λέγεται σταθερῶς πρὸς τὸν διάβολον καὶ τὴν ἀμαρτίαν.

Τότε εἶναι δεδομένον διὰ τὸν Θεὸν τὸ ναὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας καὶ τῆς τελείας πρὸς Αὐτὸν ὑπακοῆς μας.

Ὅπως λέγει ὁ θεόπνευστος Ἀπόστολος Παῦλος: «ἐν αὐτῷ τὸ ναὶ, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμήν, τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν» (Β' Κορ. 1,19).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α' ΤΟΜΟΥ*

* Ἀκολουθεῖ Β' Τόμος, περιλαμβάνων τὸ Δ' Μέρος τῶν «Θεομητορικῶν μεθυμᾶτων», ἥτοι «Μηνύματα Δεκαπενταγούστου» (περὶ τὰς 60 ἡμέρας).

ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΠΕΝΤΑΠΟΛΕΩΣ ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ(*)

(διά τὸν θάνατον τοῦ φίλου καὶ Γέροντος Παχωμίου)

Τῇ 2α Νοεμβρίου 1905. Εἰς Χίον

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Τὴν ὑμετέραν υἱικὴν ἀγάπην ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ καὶ εὐχομαι ὑμῖν τὴν ἐξ ὕψους παρηγορίαν.

Συμμερίζομαι τὴν ὑμετέραν θλίψιν τὴν ἀπροσδοκίως εὐροῦσαν ὑμᾶς διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ ὁμῶν Γέροντος καὶ ἐμοῦ φίλου καὶ Προηγέτου ἐν τῷ σταθῶν τοῦ πνευματικοῦ πολιτευματος, τοῦ μέχρι χθὲς

* Ἡ ἐπιστολή, ὅπως προσγράφεται μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς, ἀπευθύνεται πρὸς τὰ πνευματικὰ τέκνα τοῦ αἰοδιμοῦ Γέροντος Παχωμίου εἰς τὴν ἐν τῷ Προβατείῳ ὄρει τῆς Χίου Σκήτην τῶν Ἀγίων Πατέρων. Ἀκολουθεῖ δὲ τὸ ἐξῆς σημεῖωμα ὑπὸ τῆς ἀντιγραφῆς Μοναχῆς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας τῆς Βοηθείας Χίου: «Τὸ παρὸν ἐξήτησεν ὁ Ἀγ. Γέροντάς μας ἀπὸ τὸν Μοναχὸν Νεκτάριον συνάδελφόν του εἰς τὴν σκήτην τῶν

καὶ πρώην πλήρους ζωῆς καὶ ἐλπίδος πρὸς πλήρωσιν τῶν εὐαρέστων τῷ Θεῷ ἀγαθῶν δουλῶν, τῶν ἀποβλεπουσῶν εἰς τὴν ὠφέλειαν τῶν τέκνων του τῶν ἀφοσιω-

Ἀγ. Πατέρων καὶ τοῦ τὸ ἔφερεν τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς του (ἔτος 1960)».

Ὁ ἅγιος οὗτος Γέροντας —πνευματικὸν τέκνον τοῦ Γέροντος Παχωμίου— εἶναι ὁ κτίτωρ καὶ ὁ ἱδρυτὴς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας τῆς Βοηθείας Ἀνθίμου Βαγιάνου (1869 - 1960). Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1986 προσεφέρθη τὸ μετ' εὐλαθείας φυλασσόμενο ἀντίγραφον αὐτῆς ὑπὸ τῆς προαναφερθείσης Μοναχῆς —τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα κατὰ τὴν σεβαστὴν τῆς ἐπιθυμίαν δὲν δημοσιεύεται— στὴ Βαρβάρα Γιαννακοπούλου. Παραδίδεται πρὸς δημοσίευσιν μετὰ τῆς ἀπαιτούμενης διορθώσεως παροραμάτων τῶν ἀντιγραφῶν. Βάζει τῶν μέχρι τοῦδε δεδομένων εἶναι ἀνέκδοτος καὶ ἡ γνησιότητά της πρόδηλος.

BARBARA ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

πρεσβυτέριον σοῦ ἐπέθεσε τὰ χέρια. Αὐτὰ νὰ μελετᾷς, μὲ αὐτὰ νὰ ζεῖς γιὰ νὰ εἶναι φανερὴ ἡ πρόδοός σου σὲ ὅλους. Πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου καὶ τὴν διδασκαλίαν σου· νὰ ἐπιμένεις σ' αὐτά. Διότι κάνοντας αὐτό, καὶ τὸν ἑαυτό σου θὰ σώσεις καὶ ἐκείνους ποὺ σ' ἀκοῦναι.

Ἡ Ἐκκλησία μας σὰν τέλειος ὀργανισμὸς ἔχει τὸ δικό της νόμον, ἔχει τὴν δική της γλῶσσα καὶ τὸ δικό της ἔθος. Αὐτὸ τὸ ἔθος δὲν διδάσκεται εὐκολα, οὔτε ἀπὸ τῆς μιᾶς μέρει ὡς τὴν ἄλλη. Ἦσως δὲν διδάσκεται καθόλου, ἀλλὰ βιώνεται. Χωρὶς, λοιπόν, τὴν ὑποταγὴν στὴ μακρὰ ἐκκλησιαστικὴ παράδοση κάτω ἀπὸ πεπειραμένους παιδαγωγούς ἢ ἐκπαίδευση αὐτὴ δὲν ἐπιτυγχάνεται. Γι' αὐτὸ ἡ συναναστροφή τῶν νεωτέρων Κληρικῶν μὲ τοὺς πιδέμπειρους καὶ τῶν πιδέμπειρων μὲ τοὺς ἡγέτες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀναγκαία, ἵνα τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας μὴ σπᾶσῃ στὰ παντοειδῆ κύματα ποὺ συναντάει στὴν πορεία του.

Δὲν εἶναι μόνο ἡ μιὰ πλευρὰ ποὺ πρέπει νὰ προσέχουμε, δηλαδὴ ἡ συμπεριφορὰ ποὺ πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνη μὲ τὴν κλήσιν μας, ἀλλὰ καὶ ἐκείνη τῶν πονηρῶν καὶ τῶν διεστραμμένων ποὺ πρέπει ν' ἀποφεύγουμε. Αὐτοὶ δὲν ἔχουν πίστη, γράφει ὁ Ἀπόστολος στὴ Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολὴ του: «ἵνα ρυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις». Καὶ παραγγέλλει ἀκόμη ὁ Ἀπόστολος (α') ἀποφεύγουμε κάθε ἀδελφόν, ὁ ὁποῖος διάγει βίον ἀργὸν καὶ ὄχι κατὰ τὴν διδασκαλίαν τὴν ὁποία παρέλαβε ἀπὸ μᾶς...». Ἀκόμη γράφει: «Ἄλλ' ἀκοῦμε ὅτι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς διάγουν βίον ἀργόν καὶ δὲν κάμνουν καμμιά ἐργασία, ἀλλ' ἀσχολοῦνται μὲ ξένες ὑποθέσεις. Σὲ τέτοιους ἀνθρώπους παραγγέλλουμε καὶ προτρέπουμε διὰ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ κερδίζουν τὸ ψωμί τους μὲ μιὰ ἥσυχον ἐργασία. Σεῖς δὲ ἀδελφοί, νὰ μὴ ἀποθαρρύνεσθε στὸ νὰ κάνετε τὸ καλόν. Καὶ ἂν κάποιος δὲν ὑπακούει σὲ ὅσα λέγομε στὴν ἐπιστολὴ αὐτή, λάβετέ τον ὑπ' ὄψιν

σας καὶ νὰ μὴ τὸν συναναστρέψετε γιὰ νὰ ἐντραπεῖ. Μὲ τὰ λόγια αὐτά, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί καὶ πατέρες, ἐπιθυμῶ νὰ ἐπισημάνω τὴν προσωπικὴ διαγωγὴ μας ποὺ ἀντικατοπτρίζει τὴν ἱερότητα καὶ τὴν ἀποστολὴν μας. Χωρὶς νὰ λησμονοῦμε ὅτι εἴμαστε ἄνθρωποι, πρέπει νὰ μπορούμε νὰ λάμπουμε μὲ τὸ συναίσθημα, ὅτι εἴμαστε ἀπεσταλμένοι νὰ ἐπιτελέσουμε ἕνα ἀσυνήθιστο ἔργο καὶ ἀκόμη νὰ δίνουμε τὴν βεβαίαν ἐντύπωση ὅτι μπορούμε νὰ κάνουμε τὸ ἔργο μας. Αὐτὸ θὰ τὸ πετύχουμε μὲ τὴν αὐτοκυριαρχία μας καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι μπορούμε νὰ κυριαρχήσουμε στὴν κοινωνία. Τὴν αὐτοκυριαρχία θὰ τὴν πετύχουμε ὅταν καταλάβουμε καλὰ τὴν ἀποστολὴν μας καὶ τὴν κυριαρχία στὴν κοινωνία θὰ τὴν ἐξασφαλίσουμε μὲ τὶς ἀρετὰς μὲ τὶς ὁποῖες θὰ ξεχωρίζουμε σ' αὐτή.

Γινόμενοι τύποι καὶ παράδειγμα ἐναρέτου βίου γιὰ τοὺς ἄλλους ὠφελοῦμε πολλαπλῶς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔτσι ἐκτελοῦμε τὴν ἀποστολὴν μας τὴν ἱερή. Τὸ ὄνομά μας πρέπει νὰ ξεχωρίζει ὅπως ξεχωρίζουμε καὶ ἐμεῖς μὲ τὴν περιβολὴν μας στὴν κοινωνία. Ἐὰν δὲν ἀλατίζουμε γινόμεστε φθορεῖς τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως γίνονται οἱ συκοφάντες μας ποὺ διὰ τῆς συκοφαντίας φθείρουν τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι κανεὶς ἀπὸ μᾶς ποὺ φοροῦμε τὸ ἔνδυμα τοῦ Ἑλλήνα Κληρικοῦ καὶ μάλιστα στὴν ἀλλοδαπὴ θέλει νὰ γίνῃ συνέννοχος σὲ τέτοια φθορά. Μὴ παύετε νὰ διορθώνετε τοὺς διεστραμμένους, τοὺς κακόβουλους, τοὺς συκοφάντες τοῦ Κλήρου καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὴ παύετε νὰ διδάσκεσθε τὸν πλήρη ρόλον τοῦ Ἑλλήνα Κληρικοῦ.

Μὲ τὴν συνείδησιν ὅτι πρέπει νὰ συμβάλλουμε συνέχεια στὴν πειθαρχημένη καὶ ἁρμονικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὲ τὴν βαρεὴν εὐθύνην γιὰ τὴν πρόδοον αὐτῆς θὰ συνεχίσουμε τὴν ὁρθόδοξον παράδοσιν. Ἐτσι ἡ πρόδοος θὰ μᾶς θέλγει καὶ ἡ κάθε ἀποτυχία θὰ μᾶς πληγώνει.

θέντων αὐτῶ καὶ τὴν ἡθικὴν προκοπὴν τῶν χριστιανῶν καθ' ὅλου. Οἱ λόγοι ἐκλείπουσιν ἀπὸ τῶν χειλέων μου, ὥπως ἐκφράσω πρὸς ὑμᾶς τὴν θλιψίν μου καὶ παραμυθίσωμαι ὑμᾶς οὕτω τεθλιμμένους διὰ λόγων παραμυθητικῶν.

Ἀλλὰ τίς ἱκανὸς πρὸς τοῦτο, καὶ ἐὰν γλῶσσα κέκτηται δεδιδασμένη ἐκ τῆς πολυμαθείας πρὸς τὴν ἔντεχον κατασκευὴν τοῦ λόγου καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὴν πειθῶ; φρονῶ οὐδεὶς! Διότι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τὰ τραύματα τῆς καρδίας θεραπεύει μόνον ἡ Θεία δύναμις καὶ τὸ Θεῖον ἔλεος. Ὁ διαπλάσας τὴν καρδίαν Μόνος δύναται νὰ θεραπεύσῃ τὰ τραύματα αὐτῆς.

Ἐπικαλεῖσθε τὴν Θεῖαν ἀντίληψιν καὶ τὸ Θεῖον ἔλεος καὶ ὁ Εἰσακούων τὰς φωνὰς τῶν θλιβομένων καρδιῶν θέλει ἐπιχύσῃ ἐπὶ τὸ τραῦμα αὐτῆς θάλασμον παρηγορίας καὶ θέλει παραμυθησῇται ὑμᾶς καὶ θέλει περφυροῦρήσῃ ὑμᾶς.

Ἀλλὰ θρηνεῖτε τὸν Σεβαστὸν Γέροντα, τὸν βαστάσαντα μετ' ἀγάπης καὶ προθυμίας τὰ θάρη τῶν ἀδελφῶν; Θρηνεῖτε τὸν ἔμπειρον Διδάσκαλον, τὸν διδάξαντα ὑμᾶς θαδίζων τὴν εὐθείαν ὁδὸν καὶ ἀποκλίνειν τῶν ποικίλων πλανῶν τῶν δυναμένων, ἣ ἕνεκα ἀγνοίας τῆς ἀληθείας ἢ ἕνεκα οἰήσεως ἢ καὶ ὑποβολῆς καὶ εἰσηγήσεως τοῦ δυσμενοῦς ἀντιπάλου, ἵνα ἀποπλανήσωσιν τινα; Θρηνεῖτε τὸν Ποδηγέτην ἐν τῷ βίῳ τῆς πνευματικῆς πολιτείας; Θρηνεῖτε, καὶ δικαίως, τὸν ἐν σταδίῳ Ἀλείπτῃν, τὸν παρασκευάζοντα ὑμᾶς ἀγαθοὺς κατὰ τοῦ ἀντιπάλου ἀγωνιστάς; Θρηνεῖτε τὸν φρουρὸν τῆς ἀσφαλείας τῶν ὑμετέρων ψυχῶν καὶ σωμάτων; Θρηνεῖτε τὸν Τροφέα τὸν διαθρέψαντα ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ δώματα, ὥπως αὕτη κατέχη τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ὑμῖν καὶ μὴ ἡττάται ἐκ τῆς πολλῆς τοῦ σώματος θεραπείας ἀλλ' ἀεὶ κυριεύῃ αὐτοῦ καὶ χρῆται αὐτὸ εὐπειθῆ ὑπηρετῶν ἐαυτῇ; Θρηνεῖτε, καὶ δικαίως, τὴν ἀπώλειαν τοῦ Στρατηγοῦ, τοῦ ὁδηγοῦντος εἰς νίκας κατὰ τοῦ ἀντιπάλου καὶ ἄγοντος εἰς τὴν τελειότητα; Θρηνεῖτε τέλος, ἵνα παραλείπω πάντα ὅσα διαθρύπτουσι τὴν καρδίαν καὶ συγκινοῦσιν εἰς δάκρυα, τὸν ἀγαθὸν Πατέρα τὸν ἀγαπήσαντα ὑμᾶς ὡς τέκνα ἑαυτοῦ ἐμπειπιστευμένα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, εἰς Οὐ τὴν λατρεῖαν ἀφιερῶντες ψυχῇ τε καὶ σώματι.

Ἀληθῶς συμπάσχω ὑμῖν ἐπὶ τούτοις ἅπασι καὶ δικαίῳ τὸν θρῆνον ὑμῶν καὶ τὴν θλιψίν κρίνω προσήκουσαν. Διότι ἄδικον ἀληθῶς καὶ τοῦ προσήκοντος ἕκτος νὰ ταφῇ ἀδάκρυτος καὶ ἀπενθής ὁ Πατὴρ, ὁ Στρατηγός, ὁ Προστάτης, ὁ Διδάσκαλος, ὁ Ἀλείπτης, ὁ Ποδηγέτης, ὁ Γέροντας. Ὁ θρῆνος καὶ ἡ θλιψὶς εἰσι δίκαια εἰς φιλόστοργα τέκνα ἀπολέσαντα τὸ ἑαυτῶν στήριγμα, εἰς ἀγαθοὺς μαθητάς στερηθέντας τοῦ ἑαυτῶν Διδασκάλου, εἰς φιλοτίμους ἀγωνιστάς ἐθισθέντας νὰ νικῶσι κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἐν τῷ σταδίῳ τῇ ἀντιλήψει τοῦ πεπειραμένου Στρατηγοῦ.

Ναί, δικαιοτάτα! Καὶ διὰ τὴν μεγάλην καρδίαν τοῦ κοιμηθέντος Πατρός, τοῦ τοσοῦτον ὑμᾶς ἀγαπήσαντος καὶ ὑφ' ὑμῶν ἀγαπηθέντος. Ἀληθῶς, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, δικαίως ἐλυπήθητε καὶ λυπεῖσθε καὶ προσρηκόντως ἐκλαύσατε καὶ κλαίετε.

Ἀλλὰ, μὴ ἡ θλιψὶς καὶ ἡ λύπη καὶ τὰ δάκρυα κατακυριεύουσιν ὑμῶν τὴν καρδίαν καὶ ἀγάγωσιν ὑμᾶς

εἰς λήθην οὐ μόνον τοῦ πρέποντος καὶ τοῦ προσήκοντος καὶ τοῦ δικαίου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἡμετέρας ἐλπίδος καὶ τοῦ εὐφροσύνου τῶν Χριστιανῶν συναισθήματος τοῦ τικτομένου ἡμῖν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἐκ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης. Ὁ Χριστιανός, καὶ δὴ ἡμεῖς οἱ τὴν ἀγκυραν τῆς ἐλπίδος ἐπὶ τὸν Οὐρανὸν ρίψαντες, πρὸς ὃν διὰ τῆς πολιτείας ὑμῶν σπεύδετε κατὰ τὸν δείξαντα ὑμῖν Θεοφιλέστατον Γέροντα, ὀφείλει ποιεῖσθαι μνήμην διηγετικῆς τῆς οὐρανοῦ ἐλπίδος, πρὸς ἣν σπεύδομεν, ἵνα τὸν ἀμαράντινον τῆς Θείας δόξης λάδωμεν στέφανον.

Ἀληθῶς ἀπωλέσαμεν ἐν γῇ τὸν φίλον καὶ Γέροντα, στεφανίτην ἐν οὐρανῷ πρεσβεύοντα καὶ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ναί, τέκνα ἀγαπητά, ὁ φίλος καὶ Γέροντας διανύσας τὸ ἐπὶ γῆς στάδιον τοῦ βίου του καὶ ἀγωνισθεὶς καὶ παλαίσας κατὰ τοῦ ἀντιπάλου καὶ νικήσας μετέβη, ἵνα λάβῃ παρὰ τοῦ Ἀγωνοθέτου Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸν ἡτοιμασμένον στέφανον τῆς δόξης καὶ εὐφρανθῇ μετὰ τῶν Ἀγίων καὶ Ὁσίων τῶν ἐν ἀσκήσει διαλαμπάντων. Διότι τοῖς ἀθλήσασιν καὶ τὸν βίον τετελεκόσι ἀπόκειται ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

Ἡμεῖς πάντες ἐσμέν μάρτυρες τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ καὶ τῆς νίκης αὐτοῦ. Τί λοιπόν; Μὴ μικρὰ πρὸς εὐφροσύνην ἀφορμὴ ἡ τελευτὴ τοιοῦτου Γέροντος; Μὴ μικρὸν τὸ τοῦ ἀγῶνος ἔπαθλον; Μὴ μικρὰ ἀμοιβή; ὑπὲρ ἧς ἐντελλόμεθα ὑπὸ τοῦ Κυρίου νὰ δίδωμεν πάντα τὸν πλοῦτον ἡμῶν; Οὐχὶ πάντες πρὸς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον ἐπειγόμεθα; Οὐχὶ ὑπὲρ ταύτης ἀγωνιζόμεθα; Οὐχὶ ὁ υποκάρδιος ἡμῶν πόθος ταύτην ἔχει περιεχομένην; Οὐχὶ ὑπὲρ ταύτης δεινοπαθούμεν; Τί οὖν, ἐνῶ τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτῆς ποιοῦμεν, θρηνοῦμεν καὶ κοπτόμεθα ἀπαρηγόρητα ὑπὲρ τοῦ ἀποικομένου Πατρός καὶ Ἀδελφοῦ καὶ φίλου... τοῦ κληθέντος παρὰ τοῦ Κυρίου, τοῦ Δεσπότου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἵνα ἀναπαυθῇ ἀπὸ τῶν πόνων αὐτοῦ;

Μὴ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, μὴ ἐπιλανθάνωμεθα τῆς μακαρίας ἐλπίδος, μὴδὲ τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἀναμνησθῶμεν τούτων, ἵνα μὴ ἡ θλιψὶς ἡμῶν κατακυριεύσῃ καὶ καταποθῶμεν ὑπ' αὐτῆς. Ἡ κατακυριεύουσα θλιψὶς ποιεῖ ἡμᾶς ἀμνήμονας καὶ τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας καὶ εὐγνωμοσύνης ἕως τῇ ἀνακαλέσει τοῦ Ἀγίου Γέροντος.

Ὅθεν καταπαύσωμεν τὴν θλιψίν τὴν υπερβάλλουσαν, τὰ δάκρυα καὶ τὸν κοπετὸν καὶ εὐχαριστήσωμεν πάντων ἕνεκεν τῷ Σωτῆρι Θεῷ. Δοξάσωμεν Αὐτόν, ἐπικαλεσθῶμεν ἐφ' ἡμᾶς τὸ ἔλεος Αὐτοῦ καὶ τὸ Πανάγιον Αὐτοῦ Πνεῦμα, ὥπως φρουρῇ ἡμᾶς, ἐνισχύῃ καὶ ὁδηγῇ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Εὐχεσθε τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως ὑπὲρ τοῦ Ἀειμνήστου ἡμῶν Γέροντος, οὗ ἡ ψυχὴ θέλει χαρῇ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ μνήμῃ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ εἰρηνικῇ πολιτείᾳ καὶ διοτῇ.

Εὐχομαι ὑμῖν πατρικῶς καὶ διατελῶ
πρὸς Θεὸν εὐχέτης,

Ὁ τοῦ Ἀειμνήστου Γέροντος Παχωμίου φίλος,

† Ὁ Πενταπόλειος Νεκτάριος.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελ. 343 τοῦ προηγουμένου τεύχους)

Στὸ Γενέθλιο τοῦ Προδρόμου (24 Ἰουνίου): Ρωμ. ιγ' 11-14, ιδ' 1-4 πιθανῶς γιατί ἡ γέννησις τοῦ Προδρόμου εἶναι προάγγελος τῆς ἐγγιζούσης ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἢ γιὰ τὴ νηστεία, γιὰ τὴν ὁποία γίνεται λόγος στὸ δεύτερο μέρος τῆς περικοπῆς. Ὁ Ἰωάννης εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν νηστευτής. Τῶν ἁγίων Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης (15 Ἰουλίου): Α' Κορινθ. ιγ' 11-13, ιδ' 1-5 γιὰ τὴ λέξι «νήπιος», πὺν ἀπαντᾷ πέντε φορὲς στὴν ἀρχὴ τῆς περικοπῆς, καὶ Ματθ. ιζ' 24-27, ιη' 1-4 πάλι γιὰ τὴ λέξι «παιδίον», πὺν θρίσκειται τρεῖς φορὲς στὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος. Ὁ ἅγιος Κήρυκος ἦταν τριετὲς νήπιον. Τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ (21 Ἰουλίου): Α' Κορινθ. γ' 18-23 «εἰ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός». Τῆς ἱσαποστόλου Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς (22 Ἰουλίου): Α' Κορινθ. θ' 2-12 γιὰ τὸ «ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν». Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἐρμούλου (26 Ἰουλίου): Α' Τιμοθ. γ' 13-16, δ' 1-5 προφανῶς γιὰ τὰ «πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι... καλῶς διακονήσαντες... βα-
θμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιῶνται». Τοῦ ἁγίου Εὐσιγνίου (5 Αὐγούστου): Α' Πέτρ. α' 1-25, β' 1-10, ἐκτενὲς περικοπὴ, πὺν δὲν ἔχει καμιά σχέσι μὲ τὸν ἅγιο, ἀλλὰ εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία προσδότης τῆς Μεταμορφώσεως. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς μάρτυρές της καὶ στὴν ἐπιστολὴ του ὁμιλεῖ γιὰ τὸ «θανμαστὸν φῶς» καὶ γιὰ τὴ «δόξα» τοῦ Χριστοῦ. Τοῦ ἁγίου Μανδηλίου (16 Αὐγούστου): Α' Τιμοθ. γ' 13-16, δ' 1-5 ἴσως γιὰ τὸ «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ὤφθη...» καὶ Λουκ. θ' 51-57, ι' 22-24 «τὸ πρόσωπον αὐτοῦ... Μακάριοι οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε... πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον». Τὸ Συναξάριο, ἀντλώντας ἀπὸ τὸ σχετικὸ ἀπόκρυφο, διηγεῖται πῶς ὁ «Αὔγαρος... ἐπεθύμει τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἰδεῖν αὐταῖς ὄψεσι καὶ οὐκ ἠδύνατο» καὶ πῶς ἐπέτυχε τὸ πο-
θούμενον διὰ τοῦ ἁγίου Μανδηλίου. Τῶν μαρτύρων Φλώρου καὶ Λαύρου (18 Αὐγούστου): Κολοσ. α' 24-29, β' 1 γιὰ τὸ «χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου». Καὶ τέλος τοῦ προφήτου Σαμουὴλ (20 Αὐγούστου): Α' Κορινθ. ιδ' 20-26, γιατί στὴν περικοπὴ αὐτὴ γίνεται λόγος γιὰ τὴν προφητεία.

Ἐπάρχουν μερικὲς, εὐτυχῶς σχετικῶς λίγες, περιπτώσεις περικοπῶν πὺν προβλέπονται γιὰ ὁρισμένους ἁγίους, πὺν δὲν παραδίδουν εὐκόλα τὴν κλεῖδα τοῦ μυστηρίου τῆς ἐπιλογῆς τους. Ὅλοι οἱ δυνατοὶ συνδυασμοὶ καὶ οἱ ὑποθέσεις ἔχουν ἀποβῆ ἀκαρπες. Οἱ περιπτώσεις αὐτὲς εἶναι οἱ κατωτέρω:

—Ἰωάν. ι' 1-11 γιὰ τὸν ἅγιο Μάμαντα (2 Σεπτεμβρίου). Καὶ τὸ Τυπικὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας προβλέπει τὴν ἴδια περικοπὴ.

—Ρωμ. ζ' 18-23 γιὰ τὸν ἅγιο Σώζοντα (7 Σεπτεμβρίου). Μήπως οἱ συγγενεῖς ἔννοιες σώζω - ἐλευθερώνω; Ὁ κῶδ. Παρισίων 1590 τοῦ ἔτους 1063 ἔχει τὴν κοινὴ σὲ μάρτυρες περικοπὴ Β' Τιμοθ. β' 1-10.

—Κολοσ. γ' 4-11 γιὰ τοὺς μάρτυρες Μαρκιανὸ καὶ Μαργύριο (25 Ὀκτωβρίου). Ἡ ἴδια περικοπὴ διαβάζεται καὶ τὴν Κυριακὴ τῶν Προπατόρων ἴσως γιὰ τὸ «οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία».

—Ἐφεσ. β' 4-10 γιὰ τοὺς μάρτυρες Ἀκισμῆ καὶ. Ἡ γιὰ τὴν ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Γεωργίου (3 Νοεμβρίου). Ἡ ἴδια περικοπὴ, γιὰ ἄλλο ὅμως ὅπως εἶδαμε λόγο, διαβάζεται καὶ στὸν ἅγιο Θεόδωρο. Ἀπὸ τὸν μάρτυρα ἴσως αὐτὸν ἐπεξετάθη ἡ ἀνάγνωσις της καὶ σ' ἄλλους μάρτυρες.

—Β' Κορινθ. θ' 6-11 γιὰ τὸν ἅγιο Ἰωαννίκιον (4 Νοεμβρίου). Ἴσως καὶ ἐδῶ συμβαίνει κάτι ἀνάλογο μὲ τὴν προηγουμένη περίπτωσι. Ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Ἐλεήμονα καὶ τὸν ὅσιο Σαμψὼν τὸν Ξενοδόχο, ὅπου γιὰ ἄλλο λόγο προβλέπεται, ἐπεξετάθη καὶ σ' ἕνα ἄλλο ὅσιο.

—Λουκ. κ' 46-47, κα' 1-4 γιὰ τοὺς μάρτυρες Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀδύβο (15 Νοεμβρίου). Τὸ Τυπικὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας ἔχει τὴν κοινὴ τῶν μαρτύρων Ἰωάν. ιε' 17-27, ις' 1-2.

—Ἐφεσ. ε' 8-19 γιὰ τὸν ἅγιο Σπυρίδωνα (12 Δεκεμβρίου). Μήπως τὸ «Ἐγειρε, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν» μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑπαινιγμὸς γιὰ τὴν ἀνάστασι τῆς κόρης του;

—Μάρκ. β' 23-28, γ' 1-2 γιὰ τὸν ἅγιο Ἐλευθέριο (15 Δεκεμβρίου). Μήπως ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ νόμου καὶ τὸ Σάββατο;

—Λουκ. θ' 12-18, ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν ἄρτων, γιὰ τὸν ἅγιο Ἀλέξιο τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ (17 Μαρτίου). Μήπως ἡ ἐμπιστοσύνη στὴ θαυμαστὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ;

—Καὶ τέλος Λουκ. ζ' 17-19, θ' 1, ι' 16-22 γιὰ τὸν ἅγιο μάρτυρα Προκόπιον (8 Ἰουλίου). Μήπως τὰ θαύματα, τὰ ἰάματα, ἡ ἐκβολὴ τῶν δαιμονίων; Τὸ Τυπικὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας προβλέπει τὴν κοινὴ τῶν μαρτύρων εὐαγγελικὴ περικοπὴ Λουκ. κα' 12-19.

(Συνεχίζεται)

ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΙ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Στοὺς πόθους τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας ἀνήκει καὶ τὸ ὅτι ὁ πλοῦτος χαρίζει στὸν ἄνθρωπο εὐτυχία καὶ χαρά, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ζοῦν μέσα στὰ πλαίσια ἐκείνων τῶν κοινωνιῶν τοῦ πρώτου κόσμου, τὶς ὁποῖες συνηθίζουμε νὰ χαρακτηρίζουμε σὰν πλούσιες, προσπαθοῦν καὶ ἀγωνίζονται, κάθε μέρα, ν' ἀποκτήσουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα χρήματα καὶ περισσότερα ὑλικά ἀγαθὰ. Συνεχῶς ὅμως διαβάζουμε στὸν γερμανικὸ Τύπο ὅτι οἱ πλούσιοι ἀνέκουν στοὺς πρὶν δυστυχισμένους ἄνθρωπους τῆς ἐποχῆς μας. Κυρίως οἱ νέοι καὶ οἱ νέες, ποὺ μεγαλώνουν μέσα στὰ πλαίσια οἰκογενειῶν ἐκατομμυριούχων, νιώθουν, τὴν στιγμή ποὺ κληρονομοῦν τὰ ἐκατομμύρια τοῦ πατέρα τους καὶ τῆς μητέρας τους, ὅτι ἡ ζωὴ τους μεταβάλλεται σὲ κόλασι.

Αὐτὴ ἡ πραγματικότητα γίνεται ἀκόμα πρὶν αἰσθητὴ ἂν διαβάσουμε ἓνα ἄρθρο ποὺ δημοσιεύθηκε, πρὶν ἀπὸ λίγους καιροὺ, σ' ἓνα πολὺ γνωστὸ ἑβδομαδιαῖο γερμανικὸ περιοδικὸ μὲ θέμα τὰ ψυχολογικὰ προβλήματα ἐκείνων τῶν Ἀμερικανῶν—ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν—ποὺ, κληρονομώντας τοὺς γονεῖς τους, μεταβάλλονται, ξαφνικά, σ' ἐκατομμυριούχους. Γιατὶ αὐτὸ τὸ ἄρθρο περιγράφει τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν τοῦ ψυχολόγου John Levy—διευθυντῆ τοῦ Ἰνστιτούτου Carl G. Jung τοῦ San Francisco—ὁ ὁποῖος διεπίστωσε ὅτι οἱ νέοι καὶ οἱ νέες ποὺ μεταβάλλονται, ξαφνικά, σὲ ἐκατομμυριούχους εἶναι δυστυχισμένοι, δεδομένου ὅτι ὁ πλοῦτος τοὺς τοὺς ἀρρωσταίνει ψυχικὰ κατὰ ἓναν τρόπο ποὺ δηλητηριάζει τὴν ζωὴ τους.

Τὰ παιδιὰ τῶν ἐκατομμυριούχων ζοῦν μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀνθρώπων τῶν ὁποίων βασικὴ πεποίθησι εἶναι ὅτι τὸ χρῆμα μπορεῖ νὰ λύσει κάθε πρόβλημα: ἀτομικὸ ἢ κοινωνικόν. Ὅταν ὅμως πεθάνουν οἱ γονεῖς τους, διαπιστώνουν ὅτι αὐτὴ ἡ πεποίθησι εἶναι ἓνα μεγάλο ψέμμα, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι νιώθουν μιὰ παθολογικὴ ἀβεβαιότητα, ποὺ μεταβάλλει τὴν ζωὴ τους σὲ πηγὴ ἐνὸς ἀδιάκοπου ἄγχους καὶ πανικοῦ. Ἐνας ἀπὸ τοὺς νέους ἐκατομμυριούχους, μὲ τοὺς ὁποίους ἀσχολήθηκε ὁ Levy, δήλωσε π.χ. ὅτι, ἂν χάσει, μιὰ μέρα, τὰ χρήματα ποὺ κληρονόμησε, θὰ καταστραφεῖ τελειωτικά: ψυχικὰ καὶ σωματικὰ.

Ἐκτὸς αὐτοῦ ὑποφέρουν αὐτοὶ οἱ νέοι πολὺ, γιατί εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ ζοῦν ἀπομονωμένοι ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο κοινωνικόν τους περιβάλλον, πράγμα ποὺ ὀφείλεται στὸ ὅτι ὁ πλοῦτος τοὺς καταστρέφει τὸν χαρακτήρα τους κατὰ ἓνα τρόπο ποὺ ἐμποδίζει τὴν

ἁρμονικὴ τους συμβίωσι μὲ τοὺς συνανθρώπους τους. Αὐτὴ δὲ ἡ κατάστασι μεταβάλλεται σὲ πραγματικὴ κόλασι, ὅταν αὐτοὶ οἱ νέοι διαπιστώνουν ὅτι ἡ ζεστασιὰ τῆς ἀγάπης εἶναι ἀπλήρωτη, καθὼς καὶ ὅτι—γιὰ τοῦτο τὸν λόγο—εἶναι καταδικασμένοι νὰ ζοῦν μιὰ ζωὴ χωρὶς φίλους καὶ χωρὶς πραγματικὴ ἀγάπη.

Δὲν εἶναι λοιπὸν τυχαῖο τὸ ὅτι ἓνας ἄλλος Ἀμερικανὸς ψυχολόγος—ὁ Roy Grinker—ἔχει διαπιστώσει ὅτι δὲν ὑπάρχει διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ παιδιὰ τῶν ἐκατομμυριούχων καὶ τὰ παιδιὰ ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ τὶς τραγικὲς συνέπειες τῆς φτώχειας. Τοῦτο ὀφείλεται, ὅπως τονίζει ὁ Grinker, στὸ ὅτι ὁ πλοῦτος καταστρέφει τὸν συναισθηματικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνικανότητά του νὰ χαίρεται, νὰ πονεῖ, νὰ θαυμάζει τὸ φυσικόν του περιβάλλον, νὰ νιώθει τὰ προβλήματα τῶν συνανθρώπων του κλπ.

Δύο ἄλλοι Ἀμερικανοὶ ψυχίατροι περιγράφουν τὶς περιπτώσεις παιδιῶν ἐκατομμυριούχων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶδαν ποτὲ τὸν πατέρα τους ἢ τὴν μητέρα τους. Σ' αὐτὴν δὲ τὴν περίπτωσι μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι αὐτὰ τὰ παιδιὰ εἶναι τὰ πρὶν δυστυχισμένα παιδιὰ τοῦ κόσμου. Γιατὶ καὶ τὰ πρὶν φτωχὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου ξεχνοῦν τὴν δυστυχία τους, νιώθοντας κοντὰ τοὺς τοὺς γονεῖς τους: κυρίως δὲ τὴν μητέρα τους. Γιατὶ ἡ μητέρα καὶ ἡ ζεστασιὰ καὶ ἡ παρηγοριὰ ποὺ χαρίζει ἡ παρουσία τῆς ἀνέκουν σ' ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ ποὺ εἶναι ἀπλήρωτα μὲ ὅλους τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

Ἐνα εἰδικὸν—τέλος—πρόβλημα ἀντιμετωπίζουν οἱ κόρες τῶν ἐκατομμυριούχων. Γιατὶ τὸ ἄγχος αὐτῶν τῶν γυναικῶν αὐξάνει τὴν στιγμή ποὺ γνωρίζουν ἓναν ἄνδρα, μὲ τὸν ὁποῖο θέλουν νὰ δημιουργήσουν δική τους οἰκογένεια. Πρῶτα ἀπὸ ὅλα ντρέπονται νὰ τοῦ ποῦνε ὅτι εἶναι πλούσιες γιατί αὐτὸς ὁ ἄνδρας—σὲ περίπτωσι ποὺ εἶναι εἰλικρινής—θ' ἀποφύγει νὰ νυμφευθεῖ τὴν κόρη ἐνὸς ἐκατομμυριούχου, δεδομένου ὅτι—ὅπως εἶπαμε—οἱ ἐκατομμυριούχοι καὶ τὰ παιδιὰ τους δὲν εἶναι σὲ θέσι ν' ἀγαπήσουν πραγματικὰ τοὺς συνανθρώπους τους. Ἀκόμη πρὶν μεγάλως, ὅμως, εἶναι ὁ φόβος αὐτῶν τῶν γυναικῶν ὅτι ὁ ἄνδρας ποὺ γνώρισαν—φίλος ἢ ἀρραβωνιαστικὸς—ἐνδιαφέρεται μόνο γιὰ τὰ ἐκατομμύριά τους. Αὐτὸς δὲ ὁ φόβος ἐπιβεβαιώνει ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸ ὅτι τὰ παιδιὰ τῶν ἐκατομμυριούχων εἶναι δυστυχισμένα γιατί, μετὰ τῶν ἄλλων, δὲν γνώρισαν ποτὲ στὴν ζωὴ τους τὴν δύναμι καὶ τὴν ζεστασιὰ τῆς ἀγάπης.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

Τοῦ π. ΚΩΝ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ
Πρωτοπρεσβυτέρου

Με ἀπόφασιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, ἐπαναλειτούργεῖ καὶ δραστηριοποιεῖται τὸ Κέντρο Συμπαραστάσεως Οἰκογενείας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ὁ πανοσ. Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς ἀπέστειλε πρὸς τοὺς Αἰδ. Ἐφημερίους τὴν ἀκόλουθον ἐγκύκλιον:

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. Φ. 955/2318

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Σεπτεμβρίου 1986

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 572

Π ρ ο ς

Τοὺς Ἐδλαβεστάτους Ἐφημερίους τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἀγαπητοὶ πατέρες,

Ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖ ἱερὸ θεσμὸν τὸν ὁποῖον εὐλογεῖ ὁ Χριστὸς καὶ ἀγιάζει ἡ Ἐκκλησία μας. Μέσα ὅμως σ' αὐτὸ τὸν ἱερὸ χῶρον ἀναφύονται, ὅχι σπάνια, προβλήματα καὶ δημιουργοῦνται δυσαρμονίες.

Γι' αὐτὸ ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπή, ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον, ἴδρυνε ἀρχικὰ τὸ Γραφεῖο Ποιμαντικῆς τῆς Οἰκογενείας καὶ ἀργότερα τὸ Κέντρο Συμπαραστάσεως Οἰκογενείας, μὲ σκοπὸ τὴν ἀντιμετώπιση καὶ ἐπίλυση οἰκογενειακῶν προβλημάτων.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. κ. Σεραφεῖμ ἐπιθυμεῖ τὴν δραστηριοποίησιν τοῦ Κέντρου στὸ μέγιστον βαθμὸν, γι' αὐτὸ καὶ καλεῖ ὅλους τοὺς Ἐφημερίους νὰ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἱερὴ διακονία.

Ἐνορίτες μὲ ποικιλία προβλημάτων καταφεύγουν στὸν Ἐφημέριον καὶ ζητοῦν τὴν βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας.

Γιὰ παράδειγμα:

Διαστάσεις συζύγων,
παράνομες συμβιώσεις,
ἐγκαταλείψεις παιδιῶν,
προβληματικὰ παιδιὰ,

καὶ ἄλλα παρόμοια περιστατικὰ στὸ χῶρον τῆς οἰκογενείας ἀλλὰ καὶ ἡ συμπαράσταση καὶ ἡ καθοδήγησις τῶν μελλονύμφων γιὰ τὴν δημιουργία καὶ καταξίωσιν τῆς οἰκογενείας μὲ βάση τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν

παράδοσιν θὰ ἀποτελοῦν ἀντικείμενον μελέτης, ἔρευνας καὶ συμπαραστάσεως τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς.

Γιὰ τὴν ὁργάνωσιν καὶ δραστηριοποίησιν τοῦ Κέντρου ὁρίσθηκε ὑπεύθυνος ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Γερασιμόπουλος μὲ κατάλληλον Συμβούλιον, πὺν θὰ παρακολουθεῖ καὶ θὰ συντονίζει τὸ Ποιμαντικὸ αὐτὸ ἔργο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τὸν λεπτομερέστερον τρόπο λειτουργίας τοῦ Κέντρου θὰ σᾶς γνωστοποιήσῃ ὁ Ὑπεύθυνος Προϊστάμενός του (Τηλέφωνο ἐπικοινωνίας: 3237654).

Ἐλπίζουμε ὅτι ἡ συνεργασία Κέντρου Συμπαραστάσεως καὶ Ἐνορίας θὰ στηρίξει καὶ θὰ βοηθήσῃ τὴν κλυδωνιζόμενην ἢ πάσχουσα οἰκογένεια μὲ καθοδηγητὴ τὸν Χριστό. Γιατὶ ὅπως τονίζει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος «μὲ τὸ λόγον τοῦ Χριστοῦ θὰ ἀνορθώνομε καὶ θὰ γαληνεύνομε τὴν πεσμένην ψυχὴν καὶ θὰ ἀναπληρώνομε ὅσα λείπον» ἀπὸ τὴν προβληματικὴν σημερινὴν οἰκογένειαν.

Μὲ ἐντολὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου

Ο ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ

Ἀρχιμ. Δημήτριος Μπεκιάρης

Εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητον καὶ ὁμολογεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς μελετητὰς τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, ὅτι ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖ μοναδικὴν καὶ ἀναντικατάστατον θεσμόν. Ὁ δὲ Χριστὸς τὸν θεωρεῖ ἱερὸν θεσμὸν πὺν εὐλογεῖ διὰ τῆς ἐκκλησίας του, ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς τὸν ὁποῖον διαφύλαξε καὶ ἔθρεψε στοὺς αἰῶνες ἡ ἀγία μας ἐκκλησία.

Καὶ πράγματι ἡ οἰκογένεια ἐξασφαλίζει τὶς καλύτερες προϋποθέσεις καὶ συνθῆκες, γιὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν του ἀνάπτυξιν ἢ εὐημερίαν.

Ἀκριβῶς ὅμως, ἐπειδὴ εἶναι τόσον ἱερὸς καὶ σπουδαῖος θεσμὸς δέχεται «τὴν ἀποσυνδετικὴν καὶ διασπαστικὴν ἐπίθεσιν τῆς τεχνοκρατικῆς προόδου» καὶ τῶν μοντέρνων ὑλιστικῶν ἰδεῶν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὑπανάμειψιν τῆς μὲ ὅλες τὶς τραγικὰς, γιὰ κάθε κοινωνία καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὴν ἑλληνικὴν Χριστιανικὴν παραδοσιακὴν κοινωνίαν μας συνέπειας.

«Ὅλοι μας ξέρομε, διαισθανόμεσθε καὶ καταλαβαίνουμε», σημειώνει διακεκριμένος Ἰατρός, «πὺς ἡ οἰκογένεια εἶναι καὶ ὅχι τὰ ἄτομα, ἐκεῖνη πὺν ἀγαπάει μὲ πάθος τὴν εἰρήνην, τρέμει τὸν πόλεμον, ἀποτελεῖ τὸ λίκνον τῆς στοργῆς, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς συνέχειας τῆς παράδοσης, τὸ καταφύγιον σὲ κάθε ἀντιξοότητι, τὴ φωλιά γιὰ κάθε κίνδυνον, τὸ σκαλοπάτι γιὰ κάθε

Ξεκίνημα, την παρηγοριά στη δυστυχία για τὰ άτομα. Ἡ βία, τὰ ναρκωτικά, τὸ κατρακύλισμα τοῦ ἕθους, ἡ ἀθλιότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ὁ ἄκρατος καὶ ἀκράτητος ἀμοραλισμός, ποὺ ἐπικρατεῖ στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, τὴ χαλάρωση τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογένειας καὶ τῆ διάσπασή της, ἔχουν ὡς μία ἀπὸ τίς κύριες αἰτίες».

Ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον ἱδρυσε πρῶτα τὸ Γραφεῖο Ποιμαντικῆς καὶ ἀργότερα τὸ Κέντρο Συμπαράστασως Οἰκογενείας καὶ ἔθεσε ὡς σκοπὸ τὴν «οὐστηματικὴ ἔρευνα, παρακολούθησι καὶ ἀντιμετώπισι συζυγικῶν καὶ οἰκογενειακῶν προβλημάτων».

Μὲ τὴν τροποποίησι ὅμως τοῦ Οἰκογενειακοῦ Διακαιὺ καταργήθηκε καὶ ἡ ἀπόπειρα συνδιαλλαγῆς τῶν διισταμένων συζύγων, ποὺ γινότανε ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ τοῦ συμβιβασμοῦ εἶχε ἀρκετὲς φορὲς ἐπιτυχία καὶ τὸ ζευγάρι ἔφευγε ἀγαπημένον γιὰ τὸ σπίτι του, ἐνῶ ἄλλες φορὲς ἀποτυχία, ὁπότε ἔπαιρνε τὸ δρόμο γιὰ τὸ Πρωτοδικεῖο.

Συμπαράστασις ὅμως πρὸς τὴν οἰκογένεια δὲν εἶναι μόνον αὐτὴ ἡ συνδιαλλαγή. Πραγματικὴ συμπαράστασις σημαίνει ἀγκάλιασμα, μὲ ποιμαντικὴ στοργή, ὁλόκληρης τῆς οἰκογενείας μὲ τὰ ποικίλα προβλήματα, ποὺ τὴν πιέζουν ὅχι σπάνια.

Ἡ ἀλλαγὴ λοιπὸν αὐτὴ στὸ νόμο δὲν ἐμποδίζει τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸν αἰώνιο Εὐαγγελικὸ Νόμο, νὰ ἐκτελέσῃ τὸ πνευματικὸ της ἔργο, τὸ χρέος της θὰ ἔλεγα καλύτερα, ἀπέναντι τῆς οἰκογενείας.

Τὰ μέλη τῆς κοινωνίας εἶναι προηγουμένως μέλη κάποιας οἰκογενείας. Συνετὴ οἰκογένεια σημαίνει ὑγιὲς κοινωνία. Προβληματικὴ καὶ ὑποβαθμισμένη οἰκογένεια τροφοδοτεῖ μὲ ἄρρωστα μέλη τὴν κοινωνία. Μέσα στὴν οἰκογένεια, ὅχι σπάνια, παρουσιάζονται δυσαρμονίες καὶ κλυδωνισμοί, ποὺ ταραίζουν τὴν συμβίωσι καὶ ἀπειλοῦν τὴν συνοχὴ τῆς οἰκογενείας. Ἀλλοτε πάλιν ἐμφανίζονται προβλήματα ὅχι μόνον μεταξὺ τῶν συζύγων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Τότε δὲν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι ποὺ καταφεύγουν στὴν Ἐκκλησίαν. Ζητοῦν βοήθεια καὶ συμπαράστασι ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο ἢ τὸν ἱερέα. Ἐμπιστεύονται τὸ πρόβλημά τους στὸ πετραχήλι τοῦ πνευματικοῦ. Ἀκόμα καὶ άτομα, ποὺ μέχρι χθὲς ἦταν θρησκευτικὰ ἀδιάφορα, τὴν ὥρα κάποιας δοκιμασίας ἀναγνωρίζουν τὴν πνευματικὴ δύναμι καὶ σωστικὴ βοήθεια τῆς Ἐκκλησίας.

«Σ' αὐτὲς τίς περιπτώσεις, σημειώνει ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀλ. Σταυρόπουλος στὸ βιβλίο του «Εἰσαγωγὴ στὴν Ὁρθόδοξὴ Συμβουλευτικὴ Ποιμαντικὴ», ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἐπιζητεῖ μιὰ συμβουλὴ γιὰ ἓνα τοῦ ζήτημα ἢ πρόβλημα, ποὺ καταφεύγει, ποιοὶ τὸν συμβουλευοῦν στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο;

»Εἶναι πολλὰ τὰ πρόσωπα στὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ ἀπευθυνθεῖ κάποιος ποὺ βρίσκεται σὲ ἀνάγκη. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ δροῦν συμβουλευτικὰ εἴτε δικαιομα-

τικὰ λόγῳ ἀξιώματος ἐφ' ὅσον εἶναι ἱερεῖς... καὶ πολὺ περισσότερο ὅταν ἔχουν ἐνταλτήριο γράμμα πνευματικῆς πατρότητος... Εἴτε δροῦν ἐκ τῶν πραγμάτων ἔχοντας ἀναδειχθεῖ στὴν πράξιν ἱκανοὶ σύμβουλοι, ὅπως γιὰ παράδειγμα πρόσωπα ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχοντας προχωρήσει στὴν ἀρετὴ γίνονται ἀξιοὶ νὰ συμβουλευθοῦν. Ἐχοῦμε ἀκόμα χαρισματικὲς παρουσίες ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν ποὺ δροῦν συμβουλευτικὰ».

Γράφει ἓνας νέος σὲ ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸ Κέντρο Συμπαράστασως Οἰκογενείας, ποὺ πληροφορήθηκε τὴν ἐπαναλειτουργίαν τοῦ ἀπὸ τὸν Ἐκκλ. Τύπο: «Συγχαρητήρια στὸν Μακαριώτατο γιὰ τὴν ἀπόφασί του. Εἶμαι ἓνα παιδί ποὺ ἡ οἰκογένειά μου ἔχει διαλυθεῖ καὶ ὁ πόνος μου εἶναι ἀβάσταχτος πολλὰς φορὲς διερωτήθηκα: τί κάνει ἡ Ἐκκλησία;».

Ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ κατηγορηθῇ ὅτι ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν οἰκογένεια εἴτε πολυμελὲς εἶναι αὐτή, ποὺ ἰδιαίτερα τὸ εὐχεται καὶ τὸ φροντίζει, εἴτε ὀλιγομελὲς.

Καὶ στὶς ἱερὲς Μητροπόλεις καὶ στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ τὸ ποιμαντικὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν οἰκογένεια ἐκδηλώνεται μὲ πολλοὺς τρόπους καὶ προπαντὸς μὲ πολλὴ ἀγάπη.

Ἡ συμπαράστασις εἶναι πνευματικὴ καὶ ὕλική. Ἡ ὑπηρεσία τῆς Χρ. Ἀλληλεγγύης μὲ τὰ προγράμματα τῆς εἶναι παροῦσα στὸν πόνο τῶν ἀδελφῶν μας. Καὶ αὐτὸ τὸ Κέντρο Συμπαράστασως Οἰκογενείας πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ δέχθηκαν λόγους συμβουλῆς καὶ συμπαράστασως στὰ προβλήματά τους, ὅταν κατέφυγαν σ' αὐτό. Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ προσέφεραν τὴν διακονίαν τους στὴν ὑπηρεσίαν αὐτή.

Πρέπει ἀκόμη νὰ τονισθῇ ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ φροντίδα δὲν εἶναι θεωρητικὴ, ἀλλὰ καὶ πρακτικὴ.

Μὲ τὴν ἐπαναδραστηριοποίησιν τοῦ Κέντρου πρέπει νὰ γίνῃ μιὰ ἀλλαγὴ στὸ χῶρο δράσεως. Μέχρι τώρα οἱ διάφορες προσπάθειες ἐλάμβαναν χώρα στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα ἡ κάθε προσπάθεια πρέπει νὰ μεταφερθῇ στὴν ἐνορία.

Ποικίλα οἰκογενειακὰ προβλήματα καὶ ὅχι σπάνια καὶ δράματα φθάνουν στὴν ἐνορία.

Γιὰ παράδειγμα:

Διαστάσεις συζύγων.

Ἐγκατάλειψι παιδιῶν.

Παράνομες συμβιώσεις.

Προβληματικὰ παιδιὰ.

Νέοι μπλεγμένοι σὲ ναρκωτικά.

Ἐγκαταλειμμένοι γέροντες.

Φυλακισμένοι ἐνορίτες.

Ἀσθενεῖς ἐνορίτες.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια προβλήματα ὀφείλουν νὰ ἀποτελοῦν ποιμαντικὴ μέριμνα καὶ φροντίδα τῆς ἐνορίας.

Τὸ Κέντρο Συμπαράστασως θὰ λειτουργήσῃ σὰν ἓνα ἐπιτελικὸ Γραφεῖο, γι' αὐτὸ καὶ θὰ ζητηθῇ ἡ βοήθεια καὶ ἄλλων καταλλήλων συνεργατῶν, ἐκτὸς τοῦ ἐκκλ. χώρου, ὅπως κοινωνιολόγων, ψυχολόγων, ἱατρῶν, νομικῶν κ.λ.π.

Ἡ ὑλοποίησι τῶν στόχων καὶ τῶν προσδοκιῶν

ΕΙΣ ΤΟΝ Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ (†)

Ἀφιερωμένον

Εἰς τὸν Πνευματικὸν μου Πατέρα καὶ Ποιμενάρχην Μητροπολίτην Νέας Σμύρνης κυρὸν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ, ὃς, θεῖα βουλήσει, προῶτως εἰς οὐρανὸς μετέβησεν,

οὗ ἡ ἀκροστιχίς: «ΑΝΑΠΑΥΟΥ ΓΕΡΟΝΤΑ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΕ»

Αἰείμνηστε Χρυσόστομε, γόνε τῆς ἁγίας Σμύρνης, φηλὰ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κουράγιο νὰ μᾶς δίνης.

Νὰ ἱκετεύης τὸν Θεὸ μετὰ τὴν ἀγνή ψυχὴ Σου, κουράγιο καὶ παρηγορίαν νὰ βρῖσκουν οἱ δικοί σου.

Ἀγγελος ἦσουν πράγματι, καὶ ἀγγελικὴ ἡ ζωὴ σου, Ἄγγελοι κατεβήκανε καὶ πῆραν τὴν ψυχὴ σου.

Παράδειγμα Λευιτικὸ θὰ μένης στὸν αἰῶνα, καὶ τὴ ζωὴ σου ἀνάλωσες στὸν ἅγιον ἁγῶνα.

Ἀγάπη μόνο μοίραζες σ' ὅλους τοὺς πονεμένους, καὶ ἦσουν ἡ παρηγορία εἰς τοὺς δυστυχισμένους.

Υπῆρξες ὑπεράξιος εἰς τὴν ἀποστολήν σου, γι' αὐτὸ εἶναι κατάλευκος ἡ οὐράνια στολή σου.

Ὅλος ὁ κόσμος ἔκλαυσε μπροστὰ τὸ φέρετρό σου, γιὰτὶ ὅλοι ἐθαύμαζαν τὸ ἄδολο μυαλό σου.

Υπῆρξες τὸ ὑπόδειγμα τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ ἡ πραγματικὴ πηγὴ τῆς ἐλεημοσύνης.

Γέροντες, νέοι καὶ παιδιά, ἔκλαυσαν τὸν χαμό σου, καὶ ὅλοι μετὰ πόνο ἀσπάστηκαν τὸ ἅγιον Λεῖψάνο σου.

Ἐφυγε ἓνας ἀετός, μεγάλος, ὑψιπέτης, ἔφυγε ἀπ' αὐτὴ τὴ γῆ ἓνας καλὸς ἡγέτης.

Ροὴ μεγάλου ποταμοῦ ἦταν τὸ κήρυγμά σου, νάματα θεῖα ἔτρεχαν μέσα ἀπ' τὰ σωθικά σου.

Ὁ λόγος σου ἦταν τροφή, παρηγορία, ἐλπίδα, καὶ ἦτανε γιὰ ὅλους μας ἡ σωστικὴ σανίδα.

Νὰ σώζης ἤθελες ψυχὰς γι' αὐτὸ ἀγωνιζόσουν, γι' αὐτὸ πονοῦσες πάντοτε, γι' αὐτὸ ἐπροσευχόσουν.

Τὰ Γιάννενα ἐθρήνησαν τὸν πρόωρον χαμό σου, γιὰτὶ πολλὰ τοὺς ἔδωσες ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου.

Ἀθήνα, ἀκόμα ἀντηχεῖ ἀπ' τὰ κηρύγματά σου, στὰ ἄσυλα ἀκούγονται ἀργὰ τὰ βήματά σου.

Χαρίσματα εἶχες ἀμπόλλα μέσα εἰς τὴν ψυχὴ σου, καὶ ἦταν ὅλη προσφορὰ ἡ ἐπίγεια ζωὴ σου.

Ρένουμε μετὰ ἄνθη εὐωδιαστὰ τὸ ἀπείριστό σου μνημα, καὶ θὰ σ' ἀκολουθήσουμε πιστὰ σὲ κάθε βῆμα.

Υπογραμμὸ μᾶς ἄφησες τ' ἅγιον παράδειγμά σου, γι' αὐτὸ θ' ἀκολουθήσουμε πιστὰ τὰ βήματά σου.

Σύντροφος ἦσουν ἀσθενῶν καὶ ἀνήμερων ἀνθρώπων, ἔτρεχες πάντα ἀκούραστος μετὰ πατρικὸν τὸν τρόπο.

Ὀλημερίς καὶ ὁλονυχτὶς μέσ' στὰ Νοσοκομεῖα, χωρὶς ποτὲ νὰ σκέπτεσαι καὶ τὴ δικὴ σου ὑγεία.

Στοργὴ καὶ ἀγάπη ἔδειξες σ' ὅλους τοὺς ἱερεῖς σου, καὶ ὁσάκις ἐτιμώρησες ἐπόνεσε ἡ ψυχὴ σου.

Τὸ Ποίμνιό σου πάντοτε ἐσένα θὰ θυμᾶται, καὶ ἀπ' τοὺς Σμυρναίους πάντοτε ἡ μνήμη σου θὰ [τιμᾶται.

Ὁ ἥλιος ἦσουν ἐσύ, ἀπ' ὅπου φέγγαμε ὅλοι, μὰ τώρα ἀναπαύσαι σ' ὠραῖο περιβόλι.

Μετὰ τῶν ἁνῶ Τάξεων, Θεέ μου, ἀνάπαυσέ τον καὶ μετὰ τῶν ἁγίων Σου πάντων κατὰτάξέ τον.

Ἐπὶβλεψὸν ἐξ Οὐρανοῦ Κύριε καὶ Θεέ μας, τὸν Γέροντα ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ κοντὰ Σου κρά- [τισέ μας.

ἱερεὺς

Παντελεήμων Σταματογιαννάκης

ἐφημέριος

Ἀγίου Παύλου Γλυφάδας

πρέπει νὰ γίνηται ἀπὸ τὴν ἐνορίαν. Στὴν ἐνορίαν λειτουργεῖ ἐνοριακὸ φιλόπτωχο, γιὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀναξιοπαθόντων.

Λειτουργοῦν Κατηχητικά, Ἐνοριακὰ Κέντρα νεότητος, ὁμάδα ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνος, ὡς καὶ ἄλλες πνευματικὲς τῆς ἐποικοδομῆς, ἅξιες ἐπαίνου, δραστηριότητες.

Καὶ μιὰ λοιπὸν ἀκόμα: Ἐνοριακὸ Κέντρο συμπαράστασέως οἰκογενείας. Ὁ Ἐφημέριος Πρόεδρος καὶ 2-5 μέλη ἐπιτυχημένοι οἰκογενειάρχες ἢ πρόσωπα ποὺ ἀγαποῦν τὴν οἰκογένειαν. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ θὰ εἶναι πολὺτιμοι συνεργάτες στὸ θεοφιλὲς αὐτὸ ἔργο.

Ἴσως διατυπώσει κανεὶς τὸ ἐρώτημα. Ποῦ θὰ βροῦμε τὰ κατάλληλα λαϊκὰ μέλη γιὰ νὰ στελεχώσουμε τόσες δραστηριότητες, ποῦ μετὰ ὑπόδειξι τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, δημιουργοῦνται στὴν Ἐνορίαν; Ἡ ἀπόκρισις: Στόχος μας ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ κινήτο-

ποίησι τοῦ δυναμικοῦ τῆς ἐνορίας. Ἡ ἀξιοποίησι τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου. Ἡ ἐπιστράτευσι τῶν πιστῶν χριστιανῶν.

Νὰ φέρομε πιὸ κοντὰ στὸ Χριστὸ καὶ στὴν ἐκκλησίαν τὸν λαόν.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε σ' αὐτὴ τὴν προσπάθειαν, γιὰ νὰ διακονίσουμε σ' αὐτὴ τὸ θεοφιλὲς ἔργο ἀπαιτεῖται βέβαια νὰ δεχώμαστε πρωτίστως ἔμπνευσι, καθοδήγησι καὶ βοήθεια ἀπὸ τὸν Σωτῆρα Χριστό.

Τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου Του θὰ μᾶς κατευθύνουν προκειμένου νὰ συμβουλευσόμε ἐπιτυχῶς, νὰ λύνουμε διαφορές, νὰ συμφιλιώνουμε ἀνδρόγυνα, νὰ συμπαιριστάμεθα παντοιοτρόπως στὴν πάσχουσα οἰκογένεια. Ἐτσι θὰ ἐκπληρώνουμε μετὰ ἐπιτυχίαν τὴν ὑψηλὴ καὶ κοινωνικότατη αὐτὴ ἀποστολή μας.

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ Ι.Σ.Κ.Ε. ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ

Υπό της διοικήσεως του Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος ἀπεστάλη πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τὸ ἀπὸ 10.11.86 ἔγγραφον, τὸ πλήρες κείμενον τοῦ ὁποίου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρὸς

Τὸν Ἐξοχότατον

Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως

κ. Ἀνδρέαν Παπανδρέου

Ε ν τ α Ὑ θ α

Ἐξοχώτατε Κύριε Πρωθυπουργέ,

Λαβόντες γινώσκιν ὑπομνήματος τὸ ὁποῖον Σᾶς ὑπεβλήθη τὴν 7.5.1986, ἀπὸ ἐλαχίστην ὁμάδα κληρικῶν τῆς Π.Ε.Κ.Ε. (11 τὸν ἀριθμόν), ἀναφερομένου εἰς προτάσεις ἀναμορφώσεως τῶν θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας μας ὡς ἰσχυρίζονται, καὶ κατόπιν ἐκτάκτου συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μας ἐπιθυμοῦμεν ἡμεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὸ Δ.Σ. τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ι.Σ.Κ.Ε.), οἱ ὅποιοι ἐκπροσωποῦμε 6.772 ἐγγεγραμμένα μέλη κληρικῶν, νὰ Σᾶς ἐνημερώσωμεν μὲ ἀγάπην καὶ ἀπόλυτον εὐλικρίνειαν ἐπὶ τῶν ἀπόψεων τοῦ συνόλου τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου ἐν σχέσει μὲ τὰ ὑπὸ τῆς Π.Ε.Κ.Ε. προτεινόμενα καὶ νὰ Σᾶς προφυλάξωμεν ἀπὸ τοῦς κινδύνους τοῦς ὁποίους δημιουργοῦν οἱ προτάσεις τῶν 11 κληρικῶν τῆς Π.Ε.Κ.Ε. καὶ ἀπὸ τὴν παραπλάνησιν τὴν ὁποίαν ἐπιχειροῦν καὶ ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ Σᾶς ὀδηγήσῃ εἰς συμπεράσματα τὰ ὁποῖα θὰ ἐκθέσουν τὴν Κυβέρνησιν.

Σᾶς πληροφοροῦμεν ὑπεύθυνα ὅτι ἡ Συνέλευσις τῆς Π.Ε.Κ.Ε. ἡ ὁποία ἀπεφάσισε τὴν διατύπωσιν καὶ ἀποστολὴν τῶν προτάσεών της, ἀπετελεῖτο ἀπὸ 7 μόνον κληρικούς. Αἱ σκέψεις τὰς ὁποίας μὲ ἀγάπην διατυπώνωμεν ἡμεῖς ἀπηχοῦν τὴν γνώμην καὶ τὰς ἀπόψεις τῶν 6.772 μελῶν μας.

Αἱ προτεινόμεναι ὑπὸ τῆς Π.Ε.Κ.Ε. θέσεις εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸ Πηδάλιον τῆς Ἐκκλησίας, ἀπηχοῦν δὲ ἀντιλήψεις προσωπικὰς τῶν ἰδίων, ἐντελῶς ξέναις πρὸς τὴν μακραίωνα Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν Παράδοσιν καὶ τὰ πιστεύματα καὶ τὰς πεποιθήσεις καὶ τὰ βιώματα τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ὁφείλομεν νὰ Σᾶς γνωρίσωμεν κ. Πρωθυπουργέ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία διοικεῖται βάσει τῆς Παραδόσεώς της. Ἀποκλίσεις ἀπὸ αὐτὴν κατὰ τὸ παρελθὸν τὰς ἔχουμε πληρώσει μὲ σχίσματα καὶ διαιρέσεις καὶ ἐπαναστάσεις τοῦ Λαοῦ, ὅρα Παλαιοημερολογητικὸν καὶ Εὐαγγελικόν.

Δηλοῦμεν ἀπεριφράστως ὅτι αἱ προτάσεις αὗται τῆς Π.Ε.Κ.Ε. εἶναι ἀντιεκκλησιαστικαί, ἀντικανονικαί, καταλυτικαί, ἀντιπαραδοσιακαί καὶ ἀνατρεπτικαί διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν τάξιν. Ἐνδεικτικῶς εἰς τὴν παροῦσαν ἀναφορὰν μας ἐπισημαίνωμεν ἐν συν-

τομίᾳ μερικὰ ἀπαράδεκτα σημεῖα τῆς ἐν λόγῳ ἀντικανονικῆς ἀναφορᾶς των.

α) Ὁ ἰσχύων Καταστατικὸς Χάρτης, κ. Πρωθυπουργέ, συνετάγη ὑπὸ κληρικολαϊκῆς Ἐπιτροπῆς ἀποτελεσθείσης ἐξ Ἀρχιερέων, Καθηγητῶν Πανεπιστημίου, ἐκ νομομαθῶν καὶ νομοκανονικῶν προσωπικοτήτων καὶ ἐξ ἐκπροσώπων τοῦ Ἐφημεριακοῦ κλήρου.

Εἶναι ὁ δημοκρατικώτερος Καταστατικὸς Χάρτης μέχρι σήμερον ὁ ὁποῖος ἐξασφαλίζει ὅλα τὰ Κανονικὰ δικαιώματα τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου. Ἡμεῖς δὲν ἐπιθυμοῦμεν τι περισσώτερον τῶν ὅσων μᾶς διασφαλίζει ὁ ἐν ἰσχύϊ Καταστατικὸς Χάρτης. Τὴν θέσιν τοῦ Ἀρχιερέως μέσα εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς καὶ τοῦ Ἱερέως διασφαλίζουν πλήρως καὶ τελείως οἱ Ἱεροὶ Κανόνες. Κάθε ὑπέρβασις ἀποτελεῖ παράβασιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων.

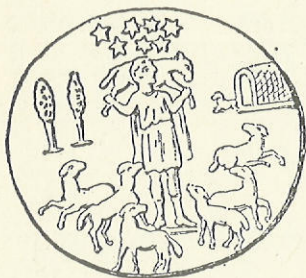
β) Τὴν ἐκλογὴν Ἀρχιεπισκόπου, Ἐπισκόπων καὶ Ἱερέων καθορίζουν ἐπακριβῶς τόσον καὶ αἱ πράξεις τῆς Ἐκκλησίας ὅσον καὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τοὺς ὁποίους δὲν δυνάμεθα νὰ παραβῶμεν ἀτιμωρητί, διότι ἔχουν καθιερωθῇ ἀπὸ τὴν μακραίωνα Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ εἶναι ἄκρως θλιβερὸν οἱ ἐπτὰ (7) αὐτοὶ συνάδελφοί μας νὰ διατυπώνουν προτάσεις μὲ κοσμικὰ κριτήρια, ἡ τυχὸν ἐφαρμογὴ τῶν ὁποίων θὰ ἐμπλέξῃ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς κομματικὰς διαμάχας καὶ συνεχεῖς ἀντεγκλήσεις πρὸς τὸ Ὁρθόδοξον Πλήρωμά της.

Ὁ ἐν ἰσχύϊ Καταστατικὸς Χάρτης καθορίζει τὴν ἐκλογὴν Ἱερέων καὶ Ἀρχιερέων συμφώνως πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες.

γ) Τὰ προτεινόμενα εἰς τὴν παράγραφον 8 ἀποτελοῦν πομπόλυγες παραπλανητικέες. Ἡ Ἐκκλησία διοικεῖται δημοκρατικώτατα μὲ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν ὅπου οἱ Κανόνες τὸ ἐπιτρέπουν χωρὶς νὰ παραβλάπτεται ἡ οὐσία τοῦ Δόγματος. Σᾶς ἀναφερόμεν ὅτι ἡ Δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας κατοχυρώνει ἐν πολλοῖς καὶ τὸν τρόπον διοικήσεώς της. Ἀλλαγὴ τρόπου διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας δυνατόν νὰ προσκρούσῃ πρὸς τὴν κατοχυρομένην Δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ τυχόν καινοτομήσεις τῆς δικῆς μας Ἐκκλησίας θὰ μᾶς φέρῃ εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὰς λοιπὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας. Σᾶς πληροφοροῦμεν δὲ ὅτι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι αἵτινες τελοῦν ὑπὸ καθεστῶτα ἀπολυταρχικά δὲν ἔχουν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἀλλοιώσει τὸν τρόπον διοικήσεώς των. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ τὸν πόλον ἑξέως καὶ τῶν ἄλλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν αἱ ὁποῖαι πρὸς αὐτὴν προσβλέπουν διότι εἶναι ἡ μόνη ἐλευθέρα Ἐκκλησία εἰς ἐλεύθερον δημοκρατικὸν Κράτος.

δ) Αἱ ἄλλαι προτάσεις των περὶ ἀμφιέσεως τῶν κληρικῶν, περὶ προσαρμογῆς τῆς λατρείας πρὸς τὰ σημερινὰ δεδομένα, περὶ μεταφράσεως τῆς Α.Γ., περὶ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 371)

ΤΟ ΘΑΥΜΑΣΤΟ ΦΩΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Γιὰ τὸν Ἑλληνα τὸν ἡλιοπότη, τόσο εὐαίσθητο στὸ δικό του φῶς, τὸ ἐλληνικό¹, ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στὸ σκοτάδι καὶ στὸ φῶς διαδραματίζει ἕναν πολὺ σπουδαῖο ρόλο. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἥλιος, πραγματικὸς ἢ συμβολικὸς προσελκύει τὴν ἐλληνικὴ ψυχὴ καὶ εἶναι φορὲς ὑπεύθυνος αὐτὸς γιὰ πολλὰς ἐπιλογές του. Φαίνεται ὅτι ὁ ἄξονάς του εἶναι μέσα μας καὶ ἔτσι μπορούμε ν' ἀποδεχτοῦμε τὸ μῆνυμά του. Ὁ ποιητὴς Ὀδυσσεύς Ἐλύτης τὸ λέει ἐπιγραμματικὰ στὸ Ἡλιοτρόπιό του:

«Ἦταν ὁ ἥλιος μὲ τὸν ἄξονά του μέσα μου
πολυάχτιδος ὅλος πού καλοῦσε».

Ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡ ἰδιοσυστασία του εἶναι φωτεινὴ μπορεί καὶ δέχεται ὁ Ἑλληνας αὐτὸ τὸ κάλεσμα, καὶ ὅταν ἀκόμα ἔχει περιπέσει σὲ μέρη σκοτεινὰ καὶ ἀνήλιακα καὶ δουλεύει στὸ πιὸ βαθύ σκοτάδι. Ἰσα - ἴσα τότε ὁ πόθος του αὐξάνει καὶ μεγαλώνει καὶ «ζητώντας τὸ ἐλάχιστο "τιμωρεῖται" μὲ τὸ πολὺ» (Ὁδ. Ἐλύτης), πού δύσκολα τὸ ἀντέχει.

Ἔτσι, λοιπόν, ἀποδέχεται μηνύματα πού τὸν καλοῦν ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ θ α υ μ α σ τ ὸ φ ῶ ς τοῦ Χριστοῦ (Α' Πέτρου 6' 9), τοῦ Χριστοῦ πού εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου (Ἰωάννου 1' 9), τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ πού φωτίζει καὶ ἀγιάζει κάθε ἄνθρωπο πού ἔρχεται στὸν κόσμο καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀξιῶνεται νὰ βλέπει καὶ νὰ πορεύεται μέχρι τὸ πιὸ ἀπρόσιτο φῶς, νὰ φθάσει στὸν ἥλιο τῆς δικαιοσύνης.

Αὐτὴ ἡ ἀπόκτηση τοῦ θεῖου φωτὸς δὲν εἶναι μία πανηγυρικὴ φωταφία, μὰ ἐκρηξὴ φωτός, ἕνα πυροτέχνημα πού κάνει νὰ φαίνονται ὅλα λαμπερά καὶ ν' ἀπορροῦν θαμνωμένοι δλέποντας ὅτι «τὰ πάντα πεπλήρωται φῶς». Τώρα, πού οἱ πιστοὶ εἶναι «φῶς ἐν Κυρίῳ» ἐνῶ κάποτε ἦσαν σκοτάδι, ὀφείλουν νὰ περιπατοῦν ὡς τέκνα φωτός (Ἐφεσίου 5' 8). Ἡ προστακτικὴ, ὅμως, αὐτή, «ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε», δὲν εἶναι ἕνας ἡθικὸς καταναγκασμός, γιατί τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ εἶναι φωτεινά («διότι φῶς τὰ προστάγματά σου») πού φωτίζει, ζεσταίνει, ἀπαλύνει, λειώνει τίς κακίες, θερμαίνει τίς καρδιές μὲ τρόπο πού ἕνα αἷμα καυτὸ νὰ ἀνακυκλώνεται, νὰ ζωογονεῖ τὸν ἄνθρωπο καὶ τίς πράξεις του.

Αὐτό, λοιπόν, τὸ Φῶς ἄς φροντίσουμε νὰ λάμψει στὴ ζωὴ μας, γιατί «ἀλλοίμονο — αὐτὰ πού τὸ δείχνουν, ὅσο πᾶνε καὶ ἀσκημαίνουν»². Αὐτὸ τὸ Φῶς ἄς φροντίσουμε νὰ τὸ γνωρίσουμε ἀφοῦ ἀνέτειλε μὲ τὴ Γέννηση τοῦ Κυρίου μας καὶ ἄς χαράξουμε στὴν πέτρα μιὰν εὐχή: φέτος, ἄς διδάχτοῦμε νὰ προσκυνοῦμε τὸν

Χριστὸ ὅπως οἱ τρεῖς μάγοι, ὡς ἥλιο τῆς δικαιοσύνης, ὡς φῶς ἀνέσπερο καὶ ν' ἀξιοθῶμε νὰ φωτιστοῦμε καὶ νὰ φωτίσουμε καὶ ἐμεῖς «ὡς τοῦ Ἡλίου τοῦ τῆς δικαιοσύνης, φωτοφανῆς ἀστραπή», ὅπως ἀναφέρεται σὲ τροπάριο τῆς ἡ' ὁδῆς τοῦ κανόνος στὸν ὄρθρο τῆς μνήμης τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Κοδράτου, τὴν εἰκοστὴ πρώτη Σεπτεμβρίου.

Οἱ σκέψεις πού προηγήθηκαν, πέρα ἀπὸ μὰ ἐπίκαιρη προετοιμασία μας γιὰ τὰ Χριστούγεννα, ἄς θεωρηθοῦν καὶ ὡς μικρὴ εἰσαγωγή σ' ἕνα ἄρθρο πού θὰ φιλοξενήσουμε στὸ προσεχὲς τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου» στὴ νέα στήλη πού καθιερώσαμε «Οἱ εἰδικοί σὰς ἐνημερώνουν». Τὸ ἄρθρο, γραμμένο ἀπὸ τὸν Βέλγο καθηγητὴ τῆς Φωτομετρίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Λουβαίν LUCIEN MORREN ἐπιγράφεται: Ἀπὸ τὸ φῶς στὸ μυστήριο, καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ προσεγγίσει τίς μεγάλες ἀρχές τῆς σύγχρονης Φυσικῆς, ἰδιαίτερα ἐκεῖνῃ τῆς συμπληρωματικότητος, πρὸς τὴν χριστιανικὴ ἀλήθεια.

Θετικὸς ἐπιστήμονας μὲ διεθνή ἀναγνώριση, δόκιμος ἐρευνητὴς καὶ συγγραφέας, ὁ L. MORREN εἶναι ἐπὶ εἴκοσι πέντε ἔτη ἡ ψυχὴ τῆς «ὁμάδας συνθέσεων» ὅπως τὴν ἀποκαλοῦν (groupe des synthèses), πού στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Λουβαίν ἀσχολεῖται μὲ τίς σχέσεις πίστης καὶ ἐπιστήμης.

Τὸ ἄρθρο πού θὰ δημοσιεύσουμε τὸ συνέταξε κατόπιν προσωπικῆς μας συστάσεως. Συνοφίζει καὶ προωθεῖ σκέψεις καὶ ἰδέες τοῦ διδίου του στὰ γαλλικὰ «Θεὸς ἐλεύθερος καὶ δέσμιος» μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ ὑπότιτλο: Τὸ δλέμμα ἐνὸς ἐπιστήμονα πάνω στὴν πίστη³. Ἐπίκαιρο ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, ἐπιχειρεῖ, καθὼς θὰ διαπιστώσουν καὶ οἱ ἀναγνώστες μας, μὲ νηφαλιότητα νὰ πορευτεῖ σὲ ὀριακὲς λεπτὲς σχέσεις καὶ συγγένειες τῆς πίστεως μὲ τὴν ἐπιστήμη, πράγμα πού δὲν γίνεται τόσο εὐκόλα χωρὶς νὰ πολλαπλασιαστοῦν οἱ ἀντινομίες. Ὁ συγγραφέας, ὅμως, τὸ ἐπιχειρεῖ καὶ τὸ κατορθώνει.

Ἄς εὐχηθοῦμε ἀπὸ τώρα καλὰ Χριστούγεννα καὶ καλὴ πρωτοχρονιά!

1. «Τὸ φῶς εἶναι τὸ κρυφὸ συστατικὸ τῆς ταυτότητάς μας» λέει ὁ Νίκος Δήμου στὸν πρόλογο τοῦ θαυμάσιου φωτογραφικοῦ του δοκιμίου Τ ὁ Φ ῶ ς τ ὠ ν Ἑ λ λ ῆ ν ω ν, Ἀθήνα 1984, ἔκδοσις τοῦ συγγραφέα. Ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει τὸν Ἑλληνα ὡς «ἡλιοπότη» (σ. 127).

2. Ἀπὸ τὸ πιὸ πάνω δοκίμιο, σ. 37.

3. Lucien Morren, Dieu est libre et lié. Le regard d'un scientifique sur la foi, Paris - Bruxelles, P. Lethielleux — «Vie avec Dieu», 1975, 131 σ.

ΤΑ ΠΕΥΚΑ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ

Μνήμη π. Ἀμφιλοχίου Μακρῆ

Τοῦ κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΨΑΡΙΩΤΗ
Γεωπόνου - Καθηγητοῦ

Ἐκπλήρωση ἐπιθυμίας

Γράφοντας τὸ ἄρθρο μου αὐτὸ νιώθω μίαν ἐκανοποίη-
ση, γιατί ἐκπληρώνονται δύο μου χρέη. Πραγματο-
ποιεῖται μιά μου ὑποχρέωση, πρὸς τὴν ἱερὴ μνήμη τοῦ
Γέροντα Ἀμφιλοχίου Μακρῆ, μὲ τὸ νὰ ἀρθρογραφῶ
σκιαγραφώντας τὴν «σταυροφορία» του γιὰ τὴν διά-
δοση τῶν πεύκων στὸ ξεροφυτικὸ νησί τὴν Πάτμο. Ἐκ-
πληρώνεται μιά μου ἐπιθυμία, μὲ τὸ νὰ ἐπικοινωνή-
σω μὲ ὅλους τοὺς παλαιούς μαθητές μου, ἱερωμένους
σήμερα, πού εἶναι συνδρομητές αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ
καὶ πού θὰ θυμηθοῦν παλιές μου προτροπές γιὰ ἐξορ-
μήσεις διάδοσης τοῦ πρασίνου.

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ τὸ γράφω αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, ἀφ' ἑ-
νὸς γιατί ἔρχεται ἡ περίοδος μεταφυτεύσεως τῶν δεν-
δρυλλίων ἀπὸ τὰ φυτώρια στὴν ὀριστική τους θέση,
καὶ ἀφ' ἑτέρου εἶναι περίοδος συναγερμού ὅλων μας,
γιὰ νὰ κινητοποιηθοῦμε γιὰ νὰ φυτεύσουμε δένδρα σὲ
κάθε ἐλληνικὴ γωνιά. Καὶ τὸ γράφω μὲ τὴν
δεσπομένη ἐκείνη ὅτι ὅλοι οἱ κληρικοὶ θὰ συμβάλλουν καὶ
θὰ συντελέσουν, γιὰ νὰ πρασινίσουν ἀπὸ δένδρα γυ-
μνές περιοχές τῆς χώρας μας. Μὲ κίνητρο τὴν προ-
τροπὴ-προφητεία τοῦ ἱερομάρτυρα καὶ ἱσαπόστολου
Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ, ὥστε οἱ ἄνθρωποι νὰ μὴ παρα-
μείνουν φτωχοί, ἀλλὰ νὰ καταστούν πλουσιώτεροι, μὲ
τὴν ἀγάπη πού θὰ ἔχουν πρὸς τὰ δένδρα, μιά καὶ τό-
σες ὠφέλειες ἀπὸ τὰ προϊόντα τους καὶ τὴν παρουσία
τους μᾶς χαρίζουν¹.

Ἀξιομίμητα παραδείγματα

Τὸ σημερινὸ σημεῖωμα τὸ ἀπευθύνω, μὲ ὅλο μου
τὸν σεβασμό, πρὸς κάθε ἓνα, πού ἐπάξια καὶ τιμητικὰ
φέρει τὸ ράσο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ βαθμὶ ἱερωσύνης, μιά
καὶ γνωρίζω καὶ ἐπισκόπους φυτευτὲς δένδρων καὶ
καλλιεργητὲς φυτῶν. Ἀπὸ τοὺς ἐπιζώντες δὲν θὰ ἀ-
ναφέρω ὀνόματα, γιατί φοβᾶμαι πρὸς θὰ προσκρούσω
σὲ ταπεινόφρονες βλάβεις τους. Θὰ ἀναφερθῶ, ὅμως
ὀνομαστικῶς σὲ κοιμηθέντες, ὅπως εἶναι ὁ Ἅγιος Νε-
κτάριος, ὁ Γέρον Φιλόθεος Ζερβάκος, ὁ Γέρον Γα-
βριὴλ Διονυσιάτης.

Θὰ ἤθελα πολὺ νὰ ἀναγράψω τὰ ὀνόματα ἐπισκό-
πων, ἐν ἐνεργείᾳ, πού τοὺς εἶδα νὰ φυτεύουν δένδρα
σὲ κατασκηνώσεις, ἢ ἡγουμένους ἢ ἱερομόναχους ἢ

μοναχοὺς Ἱ. Μονῶν πού φροντίζουν ὁλόκληρους κή-
πους, ὅπως παρακολουθῶ τίς περιποιήσεις τῶν ἀμπε-
λιῶν ἀπὸ ἡγούμενο στὸ Ἅγιον Ὅρος, ἢ τὰ θερμι-
κήπια σὲ ἀγιορείτικο παραθαλάσσιο μοναστήρι, ἢ τοὺς
λαχανόκηπους καὶ ἐλαιῶνες τόσων καὶ τόσων μονα-
στηριῶν. Ἡ ἀκόμα τοὺς ἀνθοστόλιστους περίγυρους ἐκ-
κλησιῶν πού τοὺς ἐπιμελοῦνται, ὅχι κηπουροὶ μισθω-
μένοι, ἀλλὰ οἱ ἐφημέριοι «ἀνασκουμπωμένοι».

Γιὰ ὅλους, ὅσους τώρα ἀνώνυμα καὶ πολὺ θιασι-
κὰ ἀνέφερα μὲ τί ἀσχολοῦνται, θὰ γράψω ἐπώνυμα
καὶ ἀναλυτικὰ ἀργότερα, γιὰ νὰ ἐξαρθοῦν μερικὲς κρυμ-
μένες χάρες καὶ χαρὲς πού χαρίζουν στὸν ἱερωμένο —
καλλιεργητὴ τὰ «δημιουργήματα τῆς Τρίτης Ἡμέ-
ρας», ὅπως χάρισαν καὶ ἐνέπνευσαν καὶ δοθήσαν στὸ
συγγραφικὸ τους ἢ καὶ κηρυκτικὸ τους ἔργο σὲ πατέ-
ρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως στὸν Μακάριο Αἰγύ-
πτου, στὸν Μέγα Βασίλειο καὶ στὸν Γέροντα Ἀμφι-
λόχιο Μακρῆ.

Εὐεργετήματα ἀπὸ τὴν ἐνασχόληση μὲ τὸ πρά- σινο

Ὅλοι, ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους, εὐτύχησαν νὰ
«μιλήσουν» μὲ τὰ δένδρα, ἔτσι ὅπως λασπώνονται τὰ
πόδια τους καὶ ἱδρῶναι τὰ πρόσωπά τους, καταλά-
βαιναν πολὺ σωστά καὶ κατανοοῦσαν πολὺ πνευματικὰ
τὴν φράση «... ἐβλάστησεν ἡ γῆ... καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς
ὅτι ἦν καλὸν» (Γένεσις α' 12)^{1α}. Αὐτὸ τὸ «καλὸν»
τὸ κατενόησε καὶ τὸ γεύθηκε καὶ τὸ χάρηκε σὲ ὕψη-
λὸ βαθμὶ ὁ Γέρον Ἀμφιλόχιος, πού πάσχιζε νὰ δια-
δώσει τὰ πεύκα στὸ ξερονήσι, τὴν Πάτμο. Δυστυχῶς
δὲν τὸν πρόλαβα γιὰ νὰ τὸν πλησιάσω καὶ νὰ τοῦ ἐκ-
μαιεύσω αὐτὲς του τίς «γεύσεις» καὶ «δωρεές» πού
παρέχει ὁ Δημιουργὸς σ' ὅσους πασχίζουν νὰ γίνουν
συνεργοὶ Του.

Στὸν τάφο του ἐπάνω, ὅταν πῆγα γιὰ νὰ προσκυ-
νήσω, ὕστερα ἀπὸ τὴν καταπληκτικὴ ἀπάντησή τοῦ
γεωπόνου - καθηγητῆ τῆς Πατμιάδος Σχολῆς, πού πῆ-
ρα, ὅταν ἐκκληκτός, ἔτσι ὅπως ἀνηφόριζα γιὰ τὴ Σχο-
λή, παρατηροῦσα ὅτι σὲ ξεροφυτικὲς τοποθεσίες ὀρθώ-
νονται καλοστεκούμενα πεύκα, σκέφτηκα τὴ φιλοσοφία
τῆς μοναστικῆς του πολιτείας ἐμπλουτισμένη καὶ μὲ
τὴν ἀρετὴ τῆς ἐμπρακτοῦς ἀγάπης γιὰ τὰ δένδρα. Καὶ
ἀπομακρυνόμενος φανταζόμουν πόση εὐτυχία θὰ δε-

«Αμφιλόχιες», τὰ πρῶτα πεῦκα πὺ φύτευσε ὁ Γέροντας στὸ Χριστό. Ἀπὸ τὴν ἐκδόση τῆς Ἱ. Κοινοδικτικῆς Μονῆς «Παναγία Ἐλεούσα», Ροσσό - Κάλυμνος 1986, σ. 22, «Ὁ Γέροντάς μας».

χόταν προσευχόμενος κάτω ἀπὸ τὴν «στέγη τοῦ πράσινου».

Καὶ νὰ πὺ ἔρχεται μετὰ ἀπὸ χρόνια νὰ μοῦ δώσει μιὰ κάποια ἀπάντησι ὁ σεβαστός μου μέχρι πρότινος συνάδελφος, τὸ ἀγαπητό του πνευματικὸ παιδί, ὁ πανοσιολογιώτατος π. Παῦλος Νικηταρᾶς, μὲ ὅσα γράφει, γιὰ ὅτι ὁ Γέροντας ἔγραψε σὲ πνευματικὸ τοῦ παιδὶ σχετικὰ μὲ τὴν εὐεργετικὴ ἐπίδρασι ἀπὸ τὰ πεῦκα σὲ ὥρες προσευχῆς: «Ἐχομε μιὰ μικρὴ ταράτσα πὺ ἐκεῖ πάνω τὰ δρόδια γίνεται ὁ ἐσπερινὸς καὶ τὸ ἀπόδειπνο, καὶ μαζὺ μὲ τὰς ἀδελφὰς συμπάλλουν τὰ πεῦκα καὶ ἡ θάλασσα, ὁ δὲ γκιώνης μὲ τὴν μελαγχολικὴ τοῦ φωνῆ νομίζει ὅτι λέγει τὸ «Κύριε ἐλέησον» καὶ ἔτσι τὰ πάντα ἐδῶ μιᾶνε, καὶ δοξολογοῦν τὸν Πλάστη»².

Καὶ ἄλλοῦ διαβάζομε γιὰ τὴν δημιουργικὴ χαρὰ καὶ πνευματικὴ ἱκανοποίησι πὺ γεύοταν ὁ Γέροντας Ἀμφιλόχιος ἀπὸ τὰ πεῦκα, πὺ ὁ ἴδιος φρόντιζε γιὰ τὸ φύτεμά τους καὶ κοπίαζε γιὰ τὸ πότισμά τους στοὺς ἀνυδρὺς μῆνες τοῦ καλοκαιριοῦ. «Ὅταν μεγάλωναν τὰ δένδρα ἡ χαρὰ τοῦ ἦταν νὰ θρίσκειται στὴν σκιά τους καὶ νὰ περνᾷ ὁλόκληρες ὥρες προσευχόμενος· αἰνοῦσε μαζὶ μὲ τὰ δένδρα τὸν Κύριο...».

Καὶ σ' αὐτὲς τὶς γραμμὲς πὺ ἀκολουθοῦν, πληροφоруμαστε ποιὲς διαστάσεις καὶ σὲ ποιὲς ἐντάσεις δέχονταν ὁ Γέροντας Ἀμφιλόχιος τὶς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπὸ τὰ δένδρα πὺ φύτευε στὸ κατὰξερὸ νησί: «Ὅποιος φυτεύει ἓνα δένδρο φυτεύει ἐλπίδα, φυτεύει εἰρήνην, φυτεύει ἀγάπην καὶ ἔχει τὶς εὐλογίες τοῦ Θεοῦ». Γι' αὐτὸ, ζητοῦσε ἀπὸ τοὺς ἐξομολογουμένους σὲ ἐνδειξη μετάνοιας νὰ φυτεύουν ἓνα δένδρο.

Καὶ κατὶ ἀκόμα, πὺ ἐνισχύει ἐκεῖνῃ μου τὴν παρὰδοχή, ἔτσι ὅπως ἀπομακρυνόμουν ἀπὸ τὸν τάφο του, καὶ ὑποφιαζόμουν πλούσιες τὶς παροχές πρὸς τὸν Γέροντα σὰν ἀντίδωρο τῶν θυσιῶν του γιὰ δειροφυτεύσεις, εἶναι τὸ ποίημα τῆς Φοῖβης - Σταματίας Μαστρο-

γιαννοπούλου πὺ τὸ συνέθεσε στὴν Πάτμο (18.9.1971) καὶ τὸ ἀφιέρωσε στὸν π. Ἀμφιλόχιον μὲ τίτλο:

ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΑ Ο ΠΡΩΤΟΓΥΙΟΣ

Σὰν πᾶς νὰ προσκυνήσεις σιὸ «Χριστό» διαβάτη,
καθὼς σιμώνεις σιὸ κατὰλευκὸ ἐκκλησάκι,
πρὶν κάνεις τὸ σταυρὸ σου, σιάσου ἐδῶ λιγάκι.
Σὲ καλοδέχεται ἓνας πεῦκος λεβεντόκορμος.
Σιὸν ἴσκιον τοῦ ἀπὸ κάτω ὁ πάτερ Ἀμφιλόχιος
τάχατες πόσα καλοκαίρια;
Πάντα ἀνοιχτόκαρδος δεχόταν τὰ παιδιά του
κι' ὅλους τοὺς κουρασμένους τῆς ζωῆς,
δσοὺς διψοῦσαν φῶς, ἀγάπην, ἀλήθεια.
Καὶ σκόρπιζε δροσιὰ, ἐνθάρρυνση κι' ἐλπίδα.

Τὰ πόσα πετύχαινε, σὰν πνευματικός, ὁ Γέροντας Ἀμφιλόχιος, πὺ ἔτρεχαν «στρατοκόποι» οἱ δοκιμαζόμενοι σιὲς στράτες τὶς δύσβατες, τὰ πληροφορεῖ μέσα σὲ λίγους στίχους καθαρὰ καὶ συγκεκριμένα ἡ ποιήτρια, πὺ στὴ συνέχεια μᾶς ὁμιλεῖ γιὰ τὴ «συνέχισή» τοῦ Γέροντα....

Τώρα τὸ σκῆνωμα τοῦ ἀξέχαστου Πατέρα
θρίσκειται ἐκεῖ πιὸ κάτω σιὸ λευκὸ κοιμητήρι,
μὰ ἡ ψυχὴ τοῦ ξάγρυπνῳ γύρω φτερουγίζει,
ἐδῶ, καὶ ἀπ' τὸν πεῦκον μὲ τὴν σκιερὴ ἀγκαλιά.
Εἶναι τοῦ Γέροντα «ὁ πρωτογυῖος», ἡ πρώτη φύτρη,
κι' ἀνιστορεῖ καὶ μᾶς θυμίζει τὴ γλυκειὰ,
τὴν πατρικὴ, τὴ ζωντανὴ του παρουσία
πὺ συγκλονίζει καὶ στηρίζει...
Διαβάτη καὶ προσκυνητὴ προχώρα τώρα σιὸ «Χριστό»,
κι' εὐλαβικὰ σταυροκοπήσου, προσευχήσου³.

Στὰ δημιουργήματα ἔβλεπε τὸν Δημιουργὸ

Συμπληρωματικὲς πληροφορίες, γιὰ ἐμπλουτισμὸ τῶν σκέψεών μου πὺ ἔκανα φεύγοντας ἀπὸ τὸ κοιμητήρι τοῦ Γέροντα Ἀμφιλόχιος τὴ χρονιά πὺ συνοδὸς - Καθηγητῆς συμμετείχα στὴν προσκυνηματικὴ ἐπίσκεψή σιὸ νησί τῆς Ἀποκαλύψεως, μοῦ παρέχει ἔστω καὶ ἀργά, μὰ θετικά, ἡ ἀπαντητικὴ ἐπιστολὴ πρὸς ἐμένα τοῦ πανοσιολογιωτάτου π. Παύλου, σὲ γραπτὴ μου παράκληση νὰ μοῦ γράψῃ ὅτι ἄλλο γνωρίζει σχετικὰ μὲ τὴν «σταυροφορία» τοῦ Γέροντα γιὰ διάδοσι τῶν δένδρων.

Γιὰ ἐνημέρωσι τῶν ἀναγνωστῶν, μὰ καὶ γιὰ προδιάθεσι γιὰ μύμησι ἀντιγράφω: «... ὁ Γέροντας κατεῖχετο ἀπὸ πάθος γιὰ τὸ πράσινο, ἰδίως ἀγαποῦσε τὰ πεῦκα. «Καὶ τῶν πεύκων τὸ θρόῖσμα» ἔλεγε ὅτι «εἶναι δοξολογία πρὸς τὸν Δημιουργόν». Ἀπὸ τὴν φύσιν μετεφέρετο εἰς τὰ ὑπὲρ φύσιν. Στὰ δημιουργήματα ἔβλεπε τὸν Δημιουργό. Τὸ πράσινο τοῦ νησιοῦ μας, ἡμπορῶ νὰ πῶ, ὅτι ὀφείλεται στὸν ἀείμνηστο Γέροντα. Πολλοὶ τὸν εἰρωνεύονταν πῶς τάχα πεῦκα δὲν γίνονται στὴν Πάτμον, ἐκεῖνος εἶχε τὸ πιστεύω του. Γι' αὐτὸ ἔκανε πρασιὲς καὶ μοίραζε πεῦκα. Στοιὺς ἐξομολογουμένους

ἀντί μετάνοιες γιά ποινές τούς ἔλεγε νά φυτεύουν τόσα πεῦκα ἀνάλογα μέ τίς ἁμαρτίες των. Καί εἶναι γεγονός ἐπειδή οἱ Πάτριοι δέν ἤξευραν κἄν τὰ πεῦκα τὰ ὀνόμαζαν «Ἀμφιλοχικά». Τό πράσινο τῆς Πάτμου ὀφείλεται εἰς τόν Γέροντα Ἀμφιλόχιον! Οἱ πλαγιές τῆς Ἀποκάλυψης, τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας Διασωζούσης, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ Κουδριαῖα πρασίνισαν χάρις εἰς τόν ἀείμνηστο φίλο τοῦ πρασίνου... Ἐγὼ φύτευα, ἐκεῖνος τὰ πότιζε κι ὁ Θεός τὰ ἠϋξανε. Μακάρι νά εἶχαμε πολλούς φίλους τοῦ πράσινου σάν τόν ἀείμνηστο, ἡ Πατρίδα μας δέν θά εἶχε τή σημερινή ὄψη τῆς καμμένης γῆς!» (Πάτριος 22.6.1986).

Τὸ ἴδιο πιστεύω ἅς ἔχουν καὶ οἱ ἀναγνώστες μας

Θά ἐπαναλάβω αὐτὸ πού μοῦ ἔγραφε ὁ π. Παῦλος, «ἐκεῖνος εἶχε τὸ πιστεύω του», γιὰ νά παροτρύνω τούς ἱερωμένους μας νά ἔχουν τὸ «πιστεύω» τους καὶ σ' αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν ἀποστολή: διάδοση δένδρων. Καί θά ἐπαναλάβω ἀκόμα αὐτὸ τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ π. Παύλου: «μακάρι νά εἶχαμε πολλούς φίλους τοῦ πράσινου σάν τόν ἀείμνηστο», πού γιὰ μένα δέν ἀποτελεῖ μόνον εὐχή, ἀλλὰ ἀπόδειξη ὅτι πολλοὶ ἱερωμένοι τὸν μιμνῶνται. Καί ἐνδεικτικά, ἀναφέρω μαθητὴ μου, «μαθητὴ ὑπέρτερον τοῦ διδασκάλου», ὁ ὁποῖος ἔχει ἐγκαταστήσει καὶ λειτουργεῖ μέ τὴν εὐθύνη - προσωπικὴ ἐργασία του θερμικήπιο σὲ Μοναστήρι καλλιτέρο ἀπὸ ἐκεῖνο πού ἐστήσαμε στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Θεσσαλονίκης γιὰ διδακτικούς σκοποὺς μὰ καὶ παιδαγωγικούς, γιὰ παρακίνηση - παρότρυνση.

Δέν θά συνεχίσω μέ ἄλλα παραδείγματα ἱερωμένων μαθητῶν μου, πού μέ τὴν δοθήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τίς ἐλπίδες μου στὸν εἰσηγητὴ τοῦ μαθήματος τῶν Γεωπονικῶν μαθημάτων Ἀγιο Νεκτάριο πού ζητοῦσα τίς πρεσβείες του, πέτυχα νά τούς ἐμφυσήσω τὴν ἐμπρακτὴ ἀγάπη τους πρὸς τὰ δημιουργήματα «τῆς Τρίτης Ἡμέρας».

Ἱεροσπουδαστὲς συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τους —συντάκτη τῆς παρόντος ἄρθρου— συνομιλοῦν μέ τὸν υπεύθυνο τοῦ διακονήματος τοῦ δεινδροκομείου στὴν Ἱ. Μονὴ Φιλοθέου π. Μακάριο.

Ἐνα ἀκόμη παράδειγμα: Ὁ Γέροντας Γαβριήλ

Θά τελειώσω ἀφιερώνοντας λίγες γραμμὲς σὲ ἕναν ἄλλο μακαριστὸ Γέροντα, τὸν «Ὑψικόρμιο, ἀειθαλῆ καὶ κάρπιμο φοίνικα καὶ τὴν πολύκλαδο κέδρο»⁴, στὸν Προηγούμενο Γαβριήλ Διονυσιάτη, γιὰ νά ἐνισχύσω τίς προτροπές μου γιὰ τὴν στραφὴ πρὸς τὰ φυτὰ ἐνεργά, ὅπως ὁ πατρο-Κοσμάς τὸ ἐνίωθε, παραθέτοντας ἀπόσπασμα ἀπὸ ἕνα γραπτὸ ἐγχειρίδιμα μιᾶς συνοπτικῆς παρουσίας, ἀπὸ τῆς στήλης τοῦ «Ὁρθόδοξου Τύπου» (5 Σεπτεμβρίου 1986), βιογραφικῆς σκιαγράφησης τῆς μεγάλης αὐτῆς ἀγιορείτικης μορφῆς.

«... Ἡ ἐργασία του στὸν κήπο τοῦ μοναστηριοῦ ἦταν πιά μόνιμη. Μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία, κατέβαινε καὶ ἀνέβαινε τὰ πεζούλια τοῦ κήπου, πού μοιάζουν μέ τούς κρεμαστοὺς κήπους τῆς Βαβυλῶνος, ἀκούραστος, νὰ σκάβει, νὰ φυτεύει, νὰ ξεδοτανίξει, νὰ ποτίξει. Καί ὅταν τελείωνε αὐτὴ ἡ ἐργασία, ἐπάνω στὴν πλάτη τοῦ ἡμίονου, πήγαινε στὸ μετόχι μας, τοῦ ἀγίου Ὁνουφρίου, περισσότερο ἀπὸ μία ὥρα ἀπόσταση καὶ σὲ ὕψος 600 μέτρων, ἀνεβαίνοντας ἀπὸ ἕνα ἐλικοειδὲς λιθόστρωτο. Καί ἐκεῖ, νὰ ἐπιμεληθῇ τούς κήπους, νὰ φυτέψῃ κρεμμύδια, πατάτες, καὶ ντομάτες, νὰ κλαδέψῃ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα, πού πολλὰ ὁ ἴδιος ἐφύτευε, ἢ νὰ συλλέξῃ τούς καρπούς...»⁵.

Ἐπειδὴ τὸ κείμενο μιλάει ἀπὸ μοναχό του, φοδᾶμαι ὅτι θά ζημιώσω τίς παιδαγωγικὲς του προσεχτικὲς γιὰ τὸν κάθε ἀναγνώστη, καὶ δέν θά ἐπιχειρήσω καμμιὰ προσπάθεια γιὰ σχόλιο. Μόνον θά δανεισθῶ τὴ φράση: «... νὰ ἐπιμεληθῇ τούς κήπους, νὰ φυτέψῃ κρεμμύδια...» πού ἴσως «σκανδαλίσαι» κάποιον μέχρι πού καὶ νὰ μειδιάσει στὴν προσπάθειά μου νὰ «προβάλλω» τὸ φύτεμα τῶν κρεμμυδιῶν. Ἀλήθεια. Ἐνας ἱερωμένος τί ἔχει νὰ «κερδίσει»;

Ἀλήθεια, σὰς διαβεβαίω, παρὰ πολλὰ. Καί τοῦ συνιστῶ ἂν ὑπηρετεῖ σὲ ἐνορία (μέ καυσάερια καὶ τοιμμένα) πού δέν βρίσκει χῶρο στὸν περίβολο τοῦ Ναοῦ νὰ φυτέψῃ κανὰ - δυὸ βολβούς, ἅς χρησιμοποιήσῃ ἕνα κονσερβοκούτι πού νὰ τὸ γεμίσει μέ χῶμα καὶ μέσα σ' αὐτὸ νὰ βάλλῃ ἕνα κοκκάρι. Νὰ τὸ φροντίζει. Καί κάθε πρωΐ, ὅπως ὁ Ἅγιος Νεκτάριος, προτοῦ νὰ πάει γιὰ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου, πήγαινε καὶ ἔσκαβε γιὰ νὰ δοθηθεῖ ἀπὸ ὅσα γύρω του τὸν προέτρεπαν νὰ προσευχηθεῖ ἐνθερμα, νὰ παρακολουθεῖ τὴν αὔξησιν τοῦ φυτοῦ καὶ τὴν συγκέντρωση τῶν «ἀποθησαυριστικῶν» οὐσιῶν πού συγκεντρώνονται ἀπὸ τὸ φυτὸ, διαλέγοντάς τες ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ μεταποιούμενές τες σὲ τόσες καὶ τόσες ὀργανικὲς οὐσίες, θέμα γιὰ στοχασμούς, συγκλονίσεις καὶ μεταφορὰ σὲ σφαῖρες θαυμασμοῦ γιὰ ἐξύμνησιν καὶ δοξολογίες!

Νομίζω ὅτι τὰ ὅσα ἔγραψα ἀπευθύνονται καὶ σὲ ὅλες ὅσες φοροῦν ράσο καὶ ἀφιερωμένους ἀφοσιώνονται καὶ στὴν καλλιέργεια φυτῶν. Καί γνωρίζω πολλὰ γυναικεῖα Μοναστήρια, πού ὑποδέχονται τούς ἐπισκέπτες τους ἀνθοστολισμένα μέ ἐτήσια λουλούδια, μέ ἐντυπωσιακῶν σχημάτων καλλωπιστικούς θάμνους, καὶ διακοσμητικώτατα ἀναρριχώμενα φυτὰ. Ἀκόμα καὶ μέ καλὴ κατάσταση δεινδροκήπους.

Μὲ τίς εὐχὲς τῶν Γερόντων, καὶ τῶν Ἀγίων πού

προανάφερα και όλων όσων έχω στο νοῦ μου, ἄς φροντίσουμε ὁ καθένας ὅπως νομίζει νὰ προγραμματίσει μελλοντικές του «ἐξορμήσεις» γιὰ διάδοση τῶν φυτῶν, μὲ κίνητρο τὴν ἐπιδίωξη γιὰ «συνεργασία» στὸ ὅλον ἔργον τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Πλάστη μας, τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, ποῦ ἀπὸ ἀγάπη καὶ μόνον μᾶς προετοίμασε τὸν «θαυμαστὸ κόσμον τοῦ πράσινου».

Τελειώνοντας, παρακαλῶ τοὺς ἀναγνώστες, νὰ μοῦ γράψουν καὶ ὅσα γνωρίζουν γιὰ ἱερωμένους ποῦ ἔχουν νὰ παρουσιάσουν παρόμοιες «ἐπιτυχίες» μὲ τίς προαναφερθεῖσες. Θὰ συμβάλλουν σὲ μιὰ προσπάθεια προβολῆς τοῦ ἔργου τῶν κληρικῶν μας. Φωτογραφικὸ ὄλικο θὰ δοθηθεῖ πολὺ στὴν ἐκδοση ἐργασίας ποῦ ἔχει προγραμματισθεῖ καὶ προετοιμάζεται. Οἱ ἀναγνώστες μποροῦν νὰ ταχυδρομοῦν ὅ,τι σχετικὸ στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, γιὰ τὴ στήλη «Πνευματικὴ Γεωγραφία».

1. Μὲ σύνθημα τὴν πρὸ πάνω σοφὴ ρήση τοῦ «Πατρο-Κοσμᾶ» δημοσιεύεται ἕνα ἄρθρον μου στὸ περιοδικὸ «Ἀγροτικὸς Συνεργατισμὸς» μὲ τίτλο: «Ὅλοι μας νὰ φυτεύσουμε δένδρα, ποῦ τὸ ἀπευθύνω στοὺς ἐκπαιδευτικούς, στοὺς κληρικούς, στοὺς μικροὺς ἡγῆτορες τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν καὶ πρὸς κάθε ἐλλήνίδα».

1α. Σημείωση τοῦ ἐπιμελητῆ τῆς στήλης: Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ παραπέμψω σὲ μιὰ δακτυλογραφημένη φροντιστη-

ριακὴ ἐργασία τοῦ συνταξιούχου γεωπόνου φοιτητοῦ μας, τότε, τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς, καὶ τῶρα πτυχιούχου Ζήση Θ. Δρίζη, «Ἡ Γεωπονία ἀπὸ τὰ θεόπνευστα καὶ ἱστορικὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία καὶ ἡ προσφορὰ αὐτῆς στὴν κατανόηση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον», Ἀθήνα: 1984, 38σ. (Α.Μ.Σ.).

2. Τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα ποῦ ἀκολουθοῦν στὴν παράγραφο αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ τὸ κεφάλαιο «Ὁ Γέροντας Ἀμφιλόχιος καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πρὸς τὰ δένδρα» τοῦ διδίου τοῦ π. Παύλου Νικηταροῦ, «Ὁ Γέροντας Ἀμφιλόχιος: ὁ σ. Μ. α. κ. ρ. ἡ. σ. Μιὰ σύγχρονη μορφή τῆς Πάτριου (1888 - 1970)», Ἀθήνα, Ἐκδ. «Ἐπτάλοφος», 1984, σ. 54 - 56. Ἀπὸ τὸ ἐξώφυλλο προέρχεται ἡ φωτογραφία τοῦ Γέροντα ποῦ δημοσιεύουμε.

3. Τὴν ἡμέρα ποῦ τέλειωνα αὐτὸ τὸ ἄρθρον, συνάντησα στὴν Ἀθήνα, στὴν «Ἐταιρεία Φίλων τοῦ Λαοῦ», τὸν π. Παῦλο Νικηταροῦ καὶ μοῦ ἐπιβεβαίωσε ὅτι τὴν ἡμέρα ποῦ κοιμήθηκε ὁ Γέροντας Ἀμφιλόχιος, ξεράθηκε τὸ πεῖσμα, ὁ «πρωτογυῖος» του!

4. Σύμφωνα μὲ τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Γρηγορίου Ἀρχιμ. ἀνδρίτου π. Γεωργίου (Καψάνη) στὸν ἐπικηδεῖο ποῦ ἐξεφώνησε τὴν ἡμέρα τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα Γαβριήλ, στίς 25 Ὀκτωβρίου 1983. Βλ. περιοδικὴ ἐκδοση «Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος» περιοδ. Β', ἀριθ. 9, 1984, σ. 3 (ὁ λόγος περιέχεται στίς σ. 3 - 5).

5. Συντάκτης τῆς σὲ συνέχειες βιογραφίας τοῦ «Ἡγουμένου Γαβριήλ Διονυσιάτη (1886 - 1983)» εἶναι ὁ λόγιος ἀγιορείτης μοναχὸς π. Θεόκλητος Διονυσιάτης.

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ Ι.Σ.Κ.Ε. ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 366)

τοῦ ἀγάμου καὶ ἐγγάμου τῶν κληρικῶν κ.λ.π. ἀποτελοῦν θέματα βασικωτάτης Ὁρθοδόξου πνευματικότητος τὰ ὁποῖα μόνον ἡ Ἐκκλησία συνερχομένη εἰς Σύνοδον ὅλων τῶν Ἐπισκόπων Τῆς δύναται νὰ ἀποφανθῇ καὶ κυριάρχως νὰ ἀποφασίσῃ ὥστε νὰ μὴν ἔλθῃ εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν μακράϊωνα Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν Παράδοσιν.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ὅτι τὸ ράσο εἶναι βαθεῖα συνυφασμένο μὲ τὴν ψυχοσύνθεσιν τοῦ Ἑλλήνος καὶ μὲ τὴν ἱστορίαν του καὶ δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ θέμα προχείρου λύσεως.

ε) Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὰ ἀναφερόμενα διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην Σᾶς πληροφοροῦμεν ὅτι αὕτη ἔχει ἀμεσωτάτην τὴν ἐξάρτησιν ἐκ τοῦ Ὁρθοδόξου δόγματος καὶ δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ κοσμικὰ κριτήρια, ὁ ἰσχύων δὲ Ν. 5383/32 εἶναι σύμφωνος πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας. Παρὰ ταῦτα ἡ Ἐκκλησία ὡς γνωρίζομεν ἐπεξεργάζεται νέον σχέδιον νόμου διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν δύναται νὰ εἶναι διάφορον ἀπὸ ὅ,τι ἰσχύει εἰς τὰς ἄλλας ἀδελφὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ ὅ,τι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες διακελεύουν.

Σᾶς πληροφοροῦμεν ὑπεύθυνα κ. Πρωθυπουργέ ὅτι σήμερον οἱ Ναοὶ γεμίζουν ἀσφυκτικὰ ἀπὸ κόσμον καὶ μάλιστα ἀπὸ πολλοὺς νέους. Οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς τὰ 160 χρόνια τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους εἴ-

χαμε τόσο μεγάλη συσπείρωση τοῦ λαοῦ γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Αὐτὸ δεικνύει τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ πρὸς Αὐτήν.

Αὐτὰ ἐν συντομίᾳ καταθέτομεν πρὸς τὴν ἐξοχότητά Σας καθ' ὃ χρέος ἔχομεν ὡς ἀποτελοῦντες τὸ σῶμα τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου καὶ Σᾶς δηλώνομεν καὶ πάλιν ὅτι μετ' ἀγανακτήσεως ψυχῆς ἀποδοκιμάζομεν ὅλας τὰς προτάσεις τὰς ὁποίας ἔκανε ἡ ἐλαχίστη αὕτη ὁμάδα τῆς Π.Ε.Κ.Ε. διότι εἶναι προτάσεις ἀντιεκκλησιαστικαί, ἀντιευαγγελικαί, ἀντορθόδοξοι, ἀντιπαραδοσιακαί καὶ ξέναι πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας.

Παρακαλοῦμεν κ. Πρωθυπουργέ, προσέξαι τὰς ἀνωτέρω προτάσεις μας.

Ὁ Λαὸς μας εἶναι λίαν εὐαίσθητος ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν θεμάτων.

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις διατελοῦμεν μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς καὶ εὐχῶν.

Ὁ Πρόεδρος

Πρωτοπρεσβ. Νικόλαος Αὐγερινόπουλος

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Πρωτοπρ. Δημήτριος Πλατῆς.

Κοινοποιήσεις:

— Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

— Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΚΑΙΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ (*)

Του Ἀρχιμ. κ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΣΑΚΚΑ
Ἡγουμένου Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου

Ὅλοι μας εἴμεθα καθημερινῶς μάρτυρες τῶν μεγάλων προσπαθειῶν ποὺ καταβάλλονται στὴν ἐποχὴ μας τῆς ἀλλοτριώσεως καὶ ἀλλοιώσεως τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος καὶ διώματος τοῦ λαοῦ μας, τῆς ἀποκοπῆς τοῦ ἀπὸ τίς ρίζες τῶν παραδόσεών του, τῆς ἀρπαγῆς τῶν τέκνων ἀπὸ τὴν ἀγκάλη τῆς μητέρας τῶν, τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, καὶ τῆς μειώσεως τοῦ κύρους τῆς ἐπὶ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ οὔτε πρωτοφανὲς εἶναι οὔτε πρωτόκτιστο. Τὸ ἔζησε πρώτη καὶ τὸ ζῇ κάποια ἄλλη ὀρθόδοξη χώρα, ἡ Ρωσία. Μὲ τὴν ζῶσα πραγματικότητα αὐτῆς τῆς χώρας θὰ ἤθελα νὰ παραλληλίσω καὶ νὰ συγκρίνω τὴ δική μας πραγματικότητα, γιὰ νὰ προβληματισθοῦμε ἀπὸ κοινού ὡς πρὸς τὸ «τί δεῖ ποιεῖν» γιὰ τὴν ἀναχαίτισι καὶ τὴ ματαίωσι τῆς ἀλλοιώσεως τῆς ταυτότητός μας ὡς ἐλλήνων καὶ ὀρθοδόξων πιστῶν. Τὸ θέμα μας χωρίζεται σὲ τρεῖς ἐνότητες:

- Α'. Ἱστορικὴ ἀναδρομὴ τῆς φθορᾶς τοῦ ὀρθοδόξου διώματος στὴ Ρωσία.
- Β'. Παραλληλισμὸς μὲ τὴν ἰδική μας πραγματικότητα.
- Γ'. Προβληματισμοί.

Α'. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΦΘΟΡΑΣ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΔΙΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ.

Ὁ Πέτρος ὁ Μέγας (1682 - 1726), ἄνθρωπος μὲ πολλὰ χαρίσματα ἀλλὰ καὶ πάθη, ἔκαμε τὴν ἀρχὴ τῆς πνευματικῆς ἀλλοτριώσεως καὶ φθορᾶς τῶν ὀρθοδόξων ἡθῶν καὶ τοῦ ὀρθοδόξου τρόπου ζωῆς στὴ Ρωσία. Ἐθεοποίησε τὸ κράτος καὶ τὴν κρατικὴ μηχανὴ καὶ προξένησε τόσα κακὰ στὴν Ἐκκλησίαν ὅσα κανεὶς ἄλλος προγενέστερός του. Λάτρης τῆς Δύσεως, γιὰ νὰ μὴν πῶ εἰδωλολάτρης, μετέφερε στὴ χώρα του ἡθὴ καὶ ἔθιμα ἐντελῶς ξένα πρὸς τὴν παράδοσι τοῦ ὀρθοδόξου ρωσικοῦ λαοῦ.

Ὁ ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος Σεμενῶφ (1890 - 1978) στὸ ἔργο του «Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης» γράφει:

«Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Πέτρου ἀρχισαν νὰ ἐμφανίζονται ὀρθολογιστικὲς θεωρήσεις τῶν πραγμάτων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἡ τάξις τῶν εὐγενῶν ὄλο καὶ παρασυρόταν στὸ ἄρμα τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν πολιτιστικῶν ἐνδιαφερόντων καὶ διασκεδάσεων. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Μ. Πέτρου μέχρι τὸν 19ο αἰῶνα ἐκορυφώθη ἡ λατρεία τοῦ κράτους, ποὺ ἀπωθοῦσε ἀποφασιστικὰ τὴν λατρευτικὴ ζωὴ καὶ τὴν ἔθετέ σὲ δευτέρα μοῖρα.

Ἡ ψυχρὴ καὶ κατὰ τύπους θρησκευτικότης συχνὰ κατέληγε στὴν ἀθεΐα.

Ἐπὶ πλέον —συνεχίζει ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος Σεμενῶφ— χάρις στὸν εὐρωπαϊσμὸ πλήθῃ ὀρθοδόξων σὰν πνευματικὴ τροφή εἶχαν πνευματικὲς ἰδέες καὶ παραδόσεις δυτικῆς, ξένες πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἀνθοῦσε ὁ μάταιος ὀρθολογισμὸς καὶ ἀργότερα ὁ χυδαῖος ὕλισμός, ὁ ὁποῖος στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος ἐγένε γιὰ πολλοὺς ἀντικείμενο φανατικῆς καὶ τυφλῆς πίστεως.

Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἡ κοινωνικὴ θέσις τοῦ κλήρου, ἰδιαίτερα στὰ χωριά, παρέμενε σὲ πολὺ χαμηλὸ ἐπίπεδο. Ὡρισμένες φορές ὁ κλῆρος ὑπηρετοῦσε τὴ θέλησι τοῦ μεγαλοκτεματίου καὶ δεχόταν ταπεινωτικὰ τιμωρίες ἀπὸ κοσμικοὺς ἄρχοντες.

Ἐπειδὴ ἡ στάθμη τοῦ κλήρου ἦταν χαμηλὴ, σπάνια ἐκήρυτταν τὸν θεοὺ λόγος. Ἀλλὰ ἡ ἀληθινὴ πνευματικὴ συμφορὰ συνίστατο στὴν ἑλλειψὶ ἐξομολογητικοῦ ἔργου.

Γιὰ τοὺς περισσότερους ἡ θεία Λειτουργία ἔπαυσε νὰ εἶναι τὸ κέντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Καὶ ἐπικρατοῦσε ἡ κοινὴ πεποίθησις ὅτι ἀρκεῖ νὰ κοινωνοῦν μόνο μιὰ φορὰ τὸ χρόνο. (Αὐτὸ ἐδιδάσκετο σὲ σχολεῖα, σεμινάρια, ἀκαδημίες καὶ τὸ συνήντησα στὴν πράξι καὶ ἐδῶ, ὡς ἐφημέριος τῆς ρωσικῆς παροικίας).

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ὀρθοδόξου ρωσικοῦ λαοῦ δὲν ἐγνώριζε οὐσιαστικὰ τὴ βασικὴ πνευματικὴ τροφή καὶ δὲν αἰσθανόταν τὸ πόσο ἦταν ἀπαραιτήτῃ.

Ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἦταν τὸ ξεθώριασμα τῆς σημασίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρευτικῆς ζωῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικώτερα.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐπίσης ὁ ἱστορικὸς Ν. Καραμζὶν (1766 - 1826) γράφει:

«Τὸ πάθος τοῦ Πέτρου γιὰ νέες συνήθειες ξεπέρασε τὰ ὅρια τῆς συνέσεώς του. (...).

Ὁ Πέτρος δὲν ἤθελε ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἀλήθεια ὅτι ἡ πνευματικὴ παράδοσις τοῦ λαοῦ ἀποτελεῖ τὸ ἡθικὸ μεγαλεῖο τοῦ κράτους καὶ γι' αὐτὸ ἀντιμετώπιζε μὲ καχυποψία ὅλους ἐκείνους ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ καλλιεργοῦν στὸν λαὸ τὴν παράδοσι καὶ τὰ παραδοσιακὰ ἡθὴ καὶ ἔθιμα. (...).

Ὁ Πέτρος βιαίως ξερρίζωνε καὶ καταπατοῦσε τὶς συνήθειες τοῦ λαοῦ».

Γι' αὐτὸ δικαίως ἐπεκράτησε στὴ συνείδησι τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ ἀντίληψις ὅτι ὁ Πέτρος ἀποτελοῦσε τὴν ἐνσάρκωσι τοῦ ἀντιχρίστου. Στὴν ἀντίληψι αὐτὴ συνετέλεσαν: ὁ διωγμὸς κατὰ τῶν συντηρητικῶν καὶ παραδοσιακῶν ἀτόμων, οἱ φυλακίσεις, οἱ ἐκτελέσεις, ἡ διάλυσις μονῶν, ἡ ἀρπαγὴ τῶν περιουσιῶν, οἱ ἀλόγιστες καινοτομίες, ἡ βία ἐπέμβασις στὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ καρατόμησις τῆς διοικησεως τῆς μὲ τὴν κατάργησι τοῦ Πατριαρχείου καὶ πολλὰ ἄλλα.

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Φ. Πλατόνωφ (στὸ διβλίο του

* Εἰσῆγησις στὸ Ἐπιμορφωτικὸ Σεμινάριο Ἱερῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (5.6.1986).

«Ο Μέγας Πέτρος», Παρίσι 1927) γράφει ότι «το έκδικητικό χέρι του Πέτρου στερούσε τη ζωή εκείνων που τον αποκαλούσαν αντίχριστο και όμως δεν κατώρθωσε να εξαλείψει την εντύπωση αυτή από τον λαό, που επέζησε για πολλά χρόνια και μετά απ' αυτόν».

Την ίδια τακτική ακολούθησε και η γερμανίδα αυτοκράτειρα Αικατερίνη ή Β' (1762 - 1796).

Επί Μεγάλου Πέτρου και για 200 ακόμη χρόνια καμμία εκκλησιαστική σύνοδος δεν συνεκλήθη στη Ρωσία.

«Ήδη στα πρόθυρα της επανάστασης του 1917 δεν επέτρεπαν στην Εκκλησία να εκφράση ελεύθερα τη γνώμη της. Όλα τα θρησκευτικά έντυπα και τα κηρύγματα λογοκρίνοντο εξονυχιστικά από κρατικούς υπαλλήλους.

«Η ανάμειξις της πολιτείας στη ζωή και δράσι της Εκκλησίας δεν περιωριζέτο μόνο σ' αυτά, άλλ' επεκτεινέτο και στα καθαρῶς ἁγιαστικά θέματα. Ο συγγραφεὺς Σέργιος Ἀλεξάνδροβιτς Νεΐλους ἀναφέρει χαρακτηριστικά (στὸ βιβλίο του «Στὶς ὁχθες τοῦ Θεοῦ Ποταμοῦ», ἔκδοσις Λαύρας Ἀγ. Σεργίου, 1916) ἕνα γεγονός πού συνέβη τὴν 5 καὶ 6 Ἰανουαρίου 1909 στὴν Πετρούπολι: Τὴν παραμονή τῶν Θεοφανείων ἐδόθη ἐντολή, μετὰ ἀπὸ πρότασι τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας, νὰ τελεσθῇ ὁ μέγας ἁγιασμὸς σὲ 6 ρ α σ μ ἔ ν ο νερό, γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν οἱ πιστοὶ ἀπὸ τὰ μικρόβια! «Αὐτὸ δὲν εἶναι ποδοπάτημα τῆς πίστεως; —σχολιάζει ὁ Σέργιος Νεΐλους—. Ἐπίστευαν περισσότερο στὴ δύναμι μερικῶν ξύλων, ἐπάνω στὰ ὅποια θὰ ἔβραζε τὸ νερό, παρὰ στὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ!...». Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Κύριλλος Γυτόβσκυ δὲν ὑπέκυψε στὴν ἀπαίτησι τῶν ἀρνητῶν τῆς πίστεως καὶ ἐτέλεσε τὸν ἁγιασμὸ σὲ μιὰ ὁπὴ τοῦ παγωμένου ποταμοῦ Νέβα. Ἀλλὰ ἡ τοπικὴ ἀστυνομία σὲ κανένα ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους πιστοὺς δὲν ἐπέτρεψε νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ πάρῃ ἁγιασμὸ.

Τὸ ἀποκορύφωμα τῆς σκληρᾶς ἀντιμετωπίσεως τῆς Εκκλησίας ἀπὸ τὸ κράτος, πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάστασι ἀκόμη, ἦταν ἡ ἀνάμειξις στὰ πράγματα τῆς Εκκλησίας, μετὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ κυβερνητικοῦ ἐπιτρόπου, τοῦ διαδοχικοῦ καὶ τὸν γυναικὸς Κωνσταντίνου Πομπεντονόστσεφ (1828 - 1907), ὁ ὁποῖος ἐπενέβαινε ἀπροκάλυπτα στὴν ἐκκλησιαστικὴ διοίκησι καὶ μετέθετε συνεχῶς τοὺς ἐπισκόπους ἀπὸ ἐπισκοπὴ σὲ ἐπισκοπὴ.

Ἡ μορφωμένη τάξις, ὅπως γράφει ὁ συγγραφεὺς Νικολάϊ Ζερνώφ στὸ βιβλίο του «Οἱ Ρῶσοι καὶ ἡ Εκκλησία τους» (ἑλλην. ἔκδ. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1972), ἀντιμετώπιζε τὴν Εκκλησία ὅχι ἀπλῶς μετὰ ἀδιαφορία ἀλλὰ μετὰ ἔχθρα.

Ὁ λαὸς κατὰ τὴν προεπαναστατικὴ αὐτὴ περίοδο δεχόταν ἀδιάκοπα ἐπιδράσεις ἀπὸ τὰ κηρύγματα τῶν ὀρθολογιστῶν καὶ ἀπὸ τὰ συνθήματα τῶν πάσης φύσεως ἐξτρεμιστικῶν καὶ δυτικοπληκτῶν λογίων καὶ διανοουμένων. Ὁ Φ. Ντοστογιέφσκυ ἀναφέρει στοὺς «Δαιμονισμένους» (τ. 1) γιὰ τίς συζητήσεις πού ἐγίνοντο στὴν Πετρούπολι, στὸ ἀρχοντικὸ τῆς Β. Πετρόβνας, στὶς βραδυνὰς συγκεντρώσεις ὑπόπτων λογίων μετὰ «νέες ιδέες». Ὁμιλοῦσαν —γράφει— γιὰ τὴν κατάργησι τῆς ρωσικῆς ἀλφαβήτου καὶ τὴν ἀντικατάστασί της μετὰ τὴν λατινική, γιὰ τὴν κατάργησι τῆς κληρονο-

μίας, τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἱερέων, γιὰ τὸν ἔλεγχον τῶν γεννήσεων, γιὰ τὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν...

Οἱ ἱερατικὲς σχολές, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι τῆς γερμανικῆς θεολογίας, χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἕναν ξηρὸ δυτικὸ σχολαστικισμό, δὲν ἔχουν ρίζες στὴν ὀρθόδοξη παράδοσι καὶ δὲν καλλιεργοῦν τὴ λατρευτικὴ ζωὴ, μετὰ ἀποτέλεσμα οἱ μαθηταὶ νὰ ἐγκαταλείπουν τίς σχολὰς γειᾶτοι ἀποστροφή κατὰ τῆς Εκκλησίας καὶ τῆς θρησκείας. Ἔτσι οἱ σχολές αὐτὲς τροφοδότησαν ἀργότερα τὴν ἐπανάστασι μετὰ φλογεροὺς ὁπαδούς. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Στάλιν ὑπῆρξε μαθητὴς μιᾶς τέτοιας ἱερατικῆς σχολῆς.

Τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ κακοῦ ἦταν ἡ ἐμφάνισις τοῦ προσκλήνιο τοῦ διαδοχικοῦ Ρασπούτιν, πού ἐπέφερε μιὰ ὥρα ἐνωρίτερα τὸν χαμὸ τῆς πάλαι ποτὲ Ρωσικῆς Αυτοκρατορίας.

Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ (γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἀκόμη μιὰ φορὰ πόσο ἐπικίνδυνον καὶ μετὰ τραγικὰς συνέπειας ἐγχείρημα εἶναι ἡ ἀνάμειξις τοῦ κληρικοῦ στὴν πολιτικὴ, ἐμμέσως ἢ ἀμέσως) ὅτι τὸν Ρασπούτιν ἀνέδειξε ὁ πρωτοπρεσβύτερος Βοστόργωφ, ὁ ὁποῖος ἀσυνέτως ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κινήσεως ὑπὲρ τῆς μοναρχίας καὶ διέσχιζε ὅλη τὴ χώρα κηρύττοντας ὑπὲρ αὐτῆς, μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ γίνῃ, ἴσως χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἕνας ἀπὸ τοὺς αἰτίους τόσο τῆς καταλύσεως τῆς μοναρχίας ὅσο καὶ τῆς δυσφημίσεως τῆς Εκκλησίας.

Εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ σάν στίγμα στὴν ἱστορία τῆς Ρωσίας ἡ παρουσία τοῦ Ρασπούτιν. Ἦταν ἕνας χωριᾶτης ἀπὸ τὴ Σιβηρία, πανέξυπνος ἢ μάλλον πανούργος, μιὰ ἀσυνήθιστη καὶ σκοτεινὴ προσωπικότητα μετὰ θεραπευτικὰς καὶ μαγικὰς ἱκανότητες, ὑποδουλωμένη στὴν ἀσέλγεια καὶ πολλὰ ἄλλα πάθη. Ἀπὸ τὴν ἐμφάνισί του στὴν ἱστορικὴ σκηνὴ τῆς Ρωσίας μέχρι τὴ δολοφονία του (16 Δεκεμβρίου 1916) ὁ Ρασπούτιν κυβερνοῦσε οὐσιαστικὰ τὴ χώρα, ἀνεξάρτητα καὶ κατεδίδοντας ὑπουργοὺς καὶ κρατικοὺς ὑπαλλήλους, ἀναμειγνύμενος στὶς κρατικὰς ὑποθέσεις καὶ συμμετέχοντας σὲ κάθε εἶδους πλεκτάνες.

«Δὲν δημιούργησε ὁ Ρασπούτιν τὴν ἐποχὴ του, ἀλλὰ ἡ ἐποχὴ αὐτὴν», γράφει ὁ Ἀλέξανδρος Κόνι, φανερώνοντας σὲ τί ἠθικὴ, κοινωνικὴ, διοικητικὴ καὶ πολιτικὴ ἀθλιότητα εὕρισκετο ἡ χώρα πρὸ τῆς ἐπανάστασεως.

Νὰ τί γράφει καὶ ὁ Β. Πουρισκέβιτς, μέλος τῆς Δούμας, στὸ προσωπικὸ του ἡμερολόγιον («Ἡ δολοφονία τοῦ Ρασπούτιν», σελ. 99) στὶς 18 Δεκεμβρίου 1916, ἐκφράζοντας τὴ θάθειά του ἀνησυχία γιὰ τὴν κατάστασι πού ἐπικρατοῦσε στὴ Ρωσία τίς παραμονὲς τοῦ 1917:

«Θεέ μου, πόσο σκοτεινὰ εἶναι τὰ ἐπερχόμενα —μετὰ παραχώρησι τοῦ Ὑψίστου— φοβερὰ δεινὰ, σ' αὐτὰ τὰ δύσκολα χρόνια. Θὰ ἀντέξουμε τὸ βαρὺ φορτίον τῆς ἐπερχόμενης πνευματικῆς καταιγίδας ἢ θὰ καμφθοῦν οἱ δυνάμεις μας καὶ κουρασμένοι, ταλαιπωρημένοι, χωρὶς ἀνταποδοθῆναι, θὰ χάσουμε ὅ,τι ἀποκτήσαμε στὸ διάστημα τῶν αἰώνων τῆς ἱστορικῆς μας υπάρξεως; Ποιὸς θὰ μᾶς τὸ πῇ; Ποιὸς θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ; Ποιὸς θὰ τραβήξῃ τὸ παραπέτασμα καὶ θὰ σκορπίσῃ τὴν ὁμίχλη πού καλύπτει τὸ μέλλον»;

(Συνεχίζεται)

ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑ ΤΩΝ ΠΟΙΜΕΝΩΝ:

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἡ καθαρότης τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ προστασία τῶν πιστῶν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν αἱρέσεων ἀποτελεῖ πρωταρχικὸ καθῆκον τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας.

Γι' αυτό τὸ ἔργο ἀκούμε μερικὲς φορὲς ἀσχημονοῦς χαρακτηρισμοὺς. Πὼς τάχα ἡ καταπολέμησι τῶν αἰρέσεων εἶναι πράξι μισαλλοδοξίας ἢ ἀκόμη καὶ περιουσιακῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Ἡ πράξι αὕτη ἐναντίον τῆς θρησκευτικῆς ὁμοφροσύνης μιᾶς μειοψηφίας πιστῶν καὶ πολιτῶν, θυμίζει ἀντίστοιχες ἀνελεύθερες πράξεις ἐναντίον νομιμοφροσύνης τῶν πολιτῶν στὶς πιὸ χαλεπὲς ὥρες τῆς ἱστορίας μας», ἔγραφε τὸ 1978 γνωστὴ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο «Πράξι... ντροπῆς», μὲ ἀφορμὴ τὴν καταδίκη τῶν χιλιαστῶν ἀπὸ τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ ἴδια ἐφημερίδα, ἀφίερωσε πρόσφατα ὁλοσέλιδο ἄρθρο μὲ τίτλο «θρησκευτικοὶ διωγμοί: Ἡ Ἑλλάδα στὸ ἐδῶλο τῆς Εὐρώπης». Ὅταν οἱ φανατικοὶ τῆς Ἐκκλησίας καίνε, ἀπειλοῦν, γτυποῦν».

Μὲ ἄλλα λόγια ἀμφισβητεῖται τὸ δικαίωμα τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀντιμετωπίζει ποιμαντικὰ τὰ πρόβλημα τῶν αἰρέσεων, μὲ βασικὸ ἐπιχείρημα πὼς αὐτὸ προσ-
κρούει στὴν εὐαγγελισθῆα τὴν Εὐρωπαϊαὶν πάνων σὲ θέ-
ματα θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Ἀξίζει λοιπὸν νὰ ἀναφερθοῦμε στὸν τρόπο ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος ἀπὸ μέρους τῶν Εὐρωπαίων, τῶν ρωμαιοκαθολικῶν ἢ καὶ τῶν παραδοσιακῶν προτεσταντικῶν Ἑκκλησιῶν. Θὰ χρησιμοποιήσουμε δύο παραδείγματα χωρῶν, ποὺ διακρίνονται διὰ τὸ φιλελεύθερο καὶ δημοκρατικὸ τους πνεῦμα καὶ γιὰ τὸ σεβασμὸ τῶν προσωπικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου: Τὴν Ἑλβετία καὶ τὴ Γερμανία.

Καὶ στὶς δύο αὐτὲς χώρες οἱ Ἑκκλησίες, τόσο ἡ ρωμαιοκαθολικὴ ὥσο καὶ οἱ εὐαγγελικὲς ἔχουν ὀργανώσει προσεκτικὰ τὸν ἀντιαιρετικὸν τοὺς ἀγῶνα. Ὡρισαν εἰδικοὺς ἐντεταλμένους γιὰ θέματα αἰρέσεων καὶ κοσμοθεωριακῶν προβλημάτων, οἱ ὅποιοι δραστηριοποιῶνται ποιμαντικά. Μάλιστα μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς μὲ πολὺ δραστικὸν τρόπο, χωρὶς ποτὲ νὰ τοὺς κατηγορήσει κανεὶς γιὰ μισαλλοδοξία. Ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν αἰρέσεων.

Πρὶν μερικοὺς μῆνες δεχθῆκαμε τὴν ἐπίσκεψιν
ἐνὸς ἀπὸ αὐτοῦς, τοῦ κ. Βίλχελμ Φρίντριχ Χάακ
(Βαυαρία), ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τὴν ἀπορία του, πῶς
στὴν Ἑλλάδα οἱ χιλιαστὲς ὑποβάλλουν συνεχῶς μη-
νύσεις ἐναντίον κληρικῶν, ἐπειδὴ τοὺς ὀνομάζουν
ἀντίχριστους, σιωνιστὲς ἢ ἀκόμη καὶ «πουλημένους».
Κατὰ τὸν κ. Χάακ τέτοιαις μηνύσεσι δὲν θὰ τοιμύσει

ἡ ἑταιρία «Σκοπιὰ» νὰ ὑποβάλει στὴ Γερμανία, γιὰτὶ κανένας δικαστὴς δὲν θὰ τὶς ἔκανε δεκτές, ἐπειδὴ αὐτὲς οἱ ἐκφράσεις (ἀντίχριστοι, πουλημένοι, σιωνιστὲς κ.ο.κ.) ἀποτελοῦν θρησκευτικὴ κρίσι καὶ προσωπικὲς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν κληρικῶν γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς ξένης ἑταιρίας, οἱ ὁποῖες μάλιστα ἐκφέ-

ΥΠΟΒΟΛΗ ΜΗΝΥΣΕΩΣ

Σε περιπτώσεις που σας συλλαμβάνουν στο έργο και σας δέχονται στο Αστυνομικό Τμήμα, αν υπάρχει μάρτυς κατηγορίας πολίτης, που καταθέτει μήνυση, ή εστω δίνει κατάθεση έναντι-
 ος σας, τότε βά πελάτη από Αστυνομό δι: "καταθέτω και έχω μήνυση έναντιον του" για
 όποιον από τις παραπάνω παραβάσεις έγινε:

- 1) Γιά παράβαση του άρθρου 1 του Α.Ν. 265/45 "περί προστασίας των κυκλοφορούντων εντύπων" γιατί ως λαρεμβόσιος δεν δίνετε ή δώχετε διά έντυπας σας, κλπ.
- 2) αν νά δώχετε καί μήνυση γιά φθορά έξω έλαστικού (άρθρο 361 Ποινικού κώδικα).
- 3) αν έξέδωρε, (π.χ. πουλημένοι, αντίχριστοι, προδότες ή άλλες χωάτες λέξεις) τότε νά γίνει μήνυση καί γιά έξέδωρη (άρθρο 361 Ποινικού κώδικα).
- 4) αν βλαπήσατε, μήνυση γιά βλαπήσχη των βελών (άρθρο 198 Ποινικού κώδικα).
- 5) αν έξέδωρε τή θρησκεία μας, (π.χ. αντίχριστοι, έβραϊσι, παλιχρησάδες, κλπ) τότε νά γίνει μήνυση καί γιά καθόρθωρη θρησκείας (άρθρο 199 Ποινικού κώδικα).
- 6) αν άντίχριστος είναι κληρικός (παπάς) καί άγινερεί τους πολλούς ενάντιόν σας σε έρεσθάδισι, τότε νά γίνει μήνυση καί γιά "κατάχρηση εκκλησιαστικού αξιώμα-τος" (άρθρο 196 Ποινικού κώδικα).
- 7) αν σέ άπέλασε, (π.χ. άά σές κάμωμε, θά σές σκοτώσωμε, κλπ) τότε πρέπει νά γίνει μήνυση καί γιά άπέλα (άρθρο 333 Ποινικού κώδικα).

ΤΑ μνημόνυα τῶν ὑποβάλετε ὁμοῦς καὶ θὰ πείτε στὸν ἱσταντικὸ νὰ κρατήσει τὸν ἀντίδικον ἀν' κρατήσει καὶ σὰς. θὰ πείτε στὸν ἱσταντικὸ νὰ μὴ μνησθῇ τοὺς τῶν τῶς καὶ παρακαλῶ νὰ χορηγήσῃτε τὴ μνήμην τῶν. Τὰ χορηγῶντα τῆς μνήμης εἶναι: 1 χορηγῶν τὸν 10 δοχ, 1 μεγαλοδοχῶν τὸν 10 δοχ καὶ 1 ἱσταντικὸ μνησθῇ τὸν 6 δοχ. Τὸ πρῶτον τοῦ αὐτοῦ ἁδουῦς θέλεις νὰ σὰς συμβιβῇ καὶ νὰ σὰς ὁμοῦς ἐλευθέρως. Τὸ δὲν ὁμοῦς λόγος νὰ ἐπιμένετε στὴ μνήμην καὶ πάντα πρέπει νὰ εἰστε ἐλευθέρως μὲ τοὺς ἱσταντικοὺς.

• ΜΑΡΤΥΡΕΣ: Στη μνήμη σου θά κάνετε έναντι του παραβάτη, σε μία μνήμη θά συμπεριλάβετε όλες τις παραβάσεις που θά υπέγραψαν έναντι του και θά προτείνετε μάρτυρες κατηγορίας, άνωθεν από το άνωπρότερο, τα παρόντα και τις διεσθαιστές των μαρτύρων. Οι μάρτυρες θά πρέπει να είναι από τους διεσθαιστές και τυχόν άλλους πού θέλουν να έλθουν και να πουν ότι συνέβη από τους διεσθαιστές και τυχόν άλλους πού μάρτυρες και έλατε μόνο δύο, τότε ο ένας θά κάνει τη μνήμη και ο άλλος θά παροίει άνω μάρτυρας.

Οι παραπάνω νομικές υποδείξεις δίνονται από τους δικηγόρους Κ. Καλλικαύνη, Β. Ρέπα, Α. Παπατάση, Γ. Νικηφόρο, Δ. Κερασιώτη, Α. Κερασιώτη και Γ. Παπαδόπουλο οι οποίοι μελετήσαν το νομικό αυτό θέμα από διάφορες περιπτώσεις που παρουσιάστηκαν και διαπίσταναν ότι οι νέες περιπτώσεις συλλήψεων διαπράττονται άσχετες από τις παλαιότερες διαπιστώσεις (σημ. 1) καθώς και πολλές από τις επόμενες παραθέσεις.

ρονται στα πλαίσια του ποιμαντικού των καθήκοντος. Είναι φανερό πώς οι φράσεις αυτές δεν αναφέρονται στα πρόσωπα, αλλά στην ιδεολογία την οποία προπαγανδίζουν με ύπουλο τρόπο.

Στις χώρες στις οποίες αναφερόμαστε έγιναν πολλές δίκες ἐναντίων αἱρέσεων καὶ ἀκολούθησαν ἀπελάσεις ἀρχηγῶν αἱρέσεων, ἐνῶ ἄλλοι ἐκηρύχθησαν ἀνεπιθύμητοι. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε τὴν περίπτωσι τοῦ Ὁμαράντα, πού εἶχε τὸ παγκόσμιον κέντρο του στὴν Ἑλβετία. Καὶ ὅμως ἐκδιώχθηκε ἀπὸ αὐτὴ τὴ χώρα γιὰτὴν παραμονή του ἐκεῖ δὲν ἦταν σύμφωνη μὲ τὸ ἐθνικὸ συμφέρον.

Βέβαια ἡ κίνησι κατέφυγε στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, ἀλλὰ τὸ αἴτημά της δὲν ἔγινε δεκτό. Ἡ ἀπέλασι τοῦ Ὁμκαρανάντα δὲν θεωρήθηκε παραβίασι τῆς θεορκευτικῆς ἐλευθε-

ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΜΑΣ(*)

Τοῦ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗ

ΙΕ'

Ἡ τελευταία χριστιανική λειτουργία πού ἔγινε μέσα στήν Ἁγία Σοφία, τελέσθηκε, σέ τραγικές ὥρες. Τήν παραμονή τῆς ἑορταστικῆς, σὺν δρόμῳ τῆς 28 Μαΐου 1453. Ἐδῶ, ὅταν, τρεμόσδυνε ἡ ἐλεύθερη φλόγα τῆς Αὐτοκρατορίας, συγκεντρώθηκαν ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν βυζαντινῶν, μαζί μὲ τοὺς Γενοβέζους καὶ τοὺς Βενετσιάνους συμμάχους τους. Ὁ Αὐτοκράτορας, ὁ Κωνσταντῖνος δ' ΙΑ' ὁ Δραγάσης, ἀφοῦ γιὰ λόγους πολιτικούς εἶχε δεχθεῖ καὶ τὴν ἑνωσὴν ἀκόμα τῶν Ἐκκλησιῶν μὲ τὴν Δύση, ἦταν ἐδῶ παρών. Εἶχε πλήρη ἐπίγνωση γιὰ τὴν σοβαρότητα τῶν σιγῶν. Ἀφοῦ βρισκόταν στήν πρώτη γραμμή καὶ εἶχε εἰδική θέση στήν ἀμύνα τῶν τειχῶν, στήν Πύλη τοῦ Ρωμανοῦ, ἤξερε τίς προετοιμασίες τῶν Τούρκων γιὰ τὴ μεγάλη ἐπίθεση καὶ εἶχε τὸ προαίσθημα, ὅτι ἔχει τὴν ἀπολύτως τοῦ ἐπερχόμενου θανάτου. Τὰ τεῖχη τῆς Πόλης, μὲ τὰ πλῆγματα τοῦ πυροβολικοῦ εἶχαν ὑποστῇ μεγάλα καὶ ἐπικίνδυνα ρήγματα. Δὲν φοροῦσε τὴν ἐπίσημη στολή του. Τὸ μόνο διακριτικὸ πού εἶχε ἦταν τὰ κόκκινα ὑποδήματά του. Στὰ λοιπὰ εἶχε μόνο τὴ στολή τοῦ βυζαντινοῦ ὁπλίτη. Μὲ εὐλάβεια μετάλαβε τῶν ἀρχόντων μυστηρίων καὶ ὕστερα ἀπηύθυνε λόγους ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τοὺς συμμαχητές του, πού ὅλοι ξέραν τί τοὺς

περιμένει. Ὁ λόγος του, ὅπως τὸν περιγράφουν οἱ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς, τελείωνε μὲ τίς ἀκόλουθες φράσεις:

«Τὸ τεταπεινωμένον ἡμέτερον σκήπτρον εἰς τὰς ὑμῶν χεῖρας ἀναθέτω, ἵνα φυλάξητε τοῦτο μετ' εὐνοίας... Ἐὰν ἐκ καρδίας φυλάξητε τὰ ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν, ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν ὅτι θὰ λυτρωθῶμεν ἡμεῖς τῆς ἐνεστώσης αὐτοῦ δικαίας ἀπειλῆς. Δεύτερον δὲ καὶ ὁ στέφανος ὁ ἀδαμάντινος ἐν οὐρανοῖς ἐναπόκειται ἡμῖν καὶ μνήμη αἰώνιος καὶ ἄξιος ἐν τῇ κόσμῳ ἔσεται».

Αὐτὰ τὰ συγκλονιστικὰ λόγια ἀπηύθυνε στοὺς συμπολεμιστές του ὁ θρυλικὸς αὐτοκράτορας. Ὑστερα, ὅπως ἀναφέρει ὁ Φραντζῆς, πῆγε στὸ Παλάτιον καὶ ἐκεῖ ἀποχαιρέτισε ὅλους καὶ ἀπὸ ὅλους σὰν μελλοθάνατος ζήτησε συγχώρεση.

Αὐτὲς ἦταν, οἱ τελευταῖες ὑπέροχες ὥρες του, πού δείχναν ὅλο τὸ μεγαλεῖο, πού εἶχε μέσα του καὶ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας ὑπὲρ τῶν ὅλων. Μποροῦσε, τότε, νὰ συνθηκολογήσει, ὅπως τόσοι ἄλλοι. Μποροῦσε νὰ φύγει καὶ νὰ ἐγκαταλείψει τὸν ἀγῶνα ἀφοῦ καὶ πλοῖα φίλων του, πού ἔφυγαν, διέθετε. Προτίμησε ὅμως τὸ δρόμο τῆς τιμῆς πρὸς τὴν αἰωνιότητα, «τὸν ἀδαμάντινον ἐν οὐρανοῖς στέφανον, τὴν μνήμην τὴν αἰώνιον», τὸν ἡρωϊκὸ θάνατο ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς ἀτίμωσης. Ὑστερα, ὅταν ἄρχισε ἡ μάχη μὲ τὴ γενική καὶ λυσσαμένη

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 350 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

ρίας. Σὲ καμία ἐφημερίδα τῆς Δύσεως δὲν διαβάσαμε τότε γιὰ «μισαλλοδοξία» ἢ γιὰ «θρησκευτικούς διωγμούς».

Ὁ ἀγῶνας τῶν Ἐκκλησιῶν στὴ χώρα αὐτὴ δὲν στρέφεται μόνο ἐναντίον τῶν ὁλοκληρωτικῶν παραθρησκευτικῶν ὁργανώσεων, τίς ὁποῖες κατεδίκασε καὶ τὸ Εὐρωκοινοβούλιο σὰν «καταλυτικὴς λατρεῖας» (βλ. βιβλία μας «Πνευματικὸς βιασμός· νέες αἱρέσεις μὴ πραγματικὴ ἀπειλή»). Στρέφεται ἐπίσης καὶ ἐναντίον τῶν ἀκραίων προτεσταντικῶν αἱρέσεων, τῶν θεμελιωτιστῶν, τῶν λεγομένων Evangelical. Σ' αὐτοὺς ἀνήκουν οἱ γνωστοὶ στὴ χώρα μας πεντηκοστιανοί, βαπτιστὲς ἀλλὰ καὶ ὅλες οἱ κινήσεις πού παρουσιάζονται σὰν ἀδογματιστές ἢ διολογιακὲς (π.χ. Ἡ «Ἑλληνικὴ Ἱεραποστολικὴ ἑνωσις» τοῦ Κώστα Μακρῆ, «Νέοι μὲ Ἀποστολή» τοῦ πλοίου «Ἀνάστασις» κ.ἄ.).

Θὰ μποροῦσε ἡ γνωστὴ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα νὰ γράφει καὶ γιὰ τὴν Ἑλβετία: «θρησκευτικοὶ διωγμοὶ» ἢ νὰ χαρακτηρίσει τίς ἐκεῖ Ἐκκλησίες «φανατικές», ἐπειδὴ ἀντιμετωπίζουν ποιμαντικὰ τίς αἱρέσεις ἢ καὶ

ἐπειδὴ κηρύσσουν ἀνεπιθύμητους τοὺς προπαγανδιστές των;

Ὅπως εἶναι γνωστὸ στὴν Ἑλβετία κυριαρχεῖ ἰδιαίτερη πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ κατάστασις. Ἡ χώρα εἶναι διηρημένη σὲ Καντόνια καὶ τὸ κάθε Καντόνι εἶναι αὐτόνομο, τόσο στὸν πολιτικὸν ὅσο καὶ στὸν ἐκκλησιαστικὸν τομέα. Δὲν ἔχει μόνο μία ἀνεγνωρισμένη θρησκεία, ἀλλὰ τρεῖς: τὴν Εὐαγγελικὴ-Μεταρρυθμισμένη Ἐκκλησία, τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ καὶ τὴν Χριστιανοκαθολικὴ (παλαιοκαθολικὴ). Μάλιστα στὸ Καντόνι Basel προστίθεται καὶ ἡ Ἰσραηλινὴ κοινότητα.

Ὅλες οἱ ἀναγνωρισμέναι θρησκείαι ἔχουν τὸ πρὸν νόμιμο νὰ εἰσπράττουν ἐκκλησιαστικὸ φόρο μέσω τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ κράτους, νὰ διδάσκονται θρησκευτικὸ μάθημα στὰ δημόσια σχολεῖα μὲ ἔξοδα τοῦ κράτους καὶ νὰ διορίζουν στρατιωτικούς ἱερεῖς. Μάλιστα σὲ μερικὰ καντόνια τὸ κράτος ἔχει ἀναλάβει καὶ τὴν μισθοδοσίαν τῶν κληρικῶν. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ μὴ χώρα, θρησκευτικὰ πολυμορφικὴ. Καὶ ὅμως ἡ ἀντιμετώπισις τῶν αἱρέσεων θεωρεῖται ἐκεῖ πρᾶγμα αὐτονόητο.

έφοδο των Τούρκων στά τείχη και τραυματίστηκε βαρεια ό Ίουστινιάνης, ό Γενοθέης από τή Χίο, πού έγκατέλειψε τό πεδίο τής μάχης μαζί μέ τήν κυρία δύναμη τής αντίστασης, τούς 700 συντρόφους του, αυτός, παρά τό ότι ήτανε βέβαιος για τό τέλος του, έμεινε ακλόνητος στή θέση του μέ τούς λίγους συμπολεμιστές του υπερασπιζόμενος τις Θερμοπύλες πού είχε τάξει στή ζωή του. Ή σκηνή τής θυσίας του μοιάζει μέ έκείνη πού παρουσιάζει ό Όμηρος στήν Ίλιάδα, μέ τόν Έκτορα, μπροστά στά τείχη τής Τροίας, αντιμέτωπο στήν ακαταμάχητη θανάσιμη δύναμη και όρμη τού Άχιλλέα. Στήν άρχή πιστεύει πώς δίπλα του στέκεται για νά τόν υπερασπισθεί ό άδελφός του ό Γλαύκος, πού —άλλοίμονο— δέν είναι αυτός, αλλά είναι ή έχθρική σ' αυτόν Αθηνά, μεταμφιεσμένη για νά τόν εξαπατήσει πώς έχει σύντροφο μάχης, αλλά πού εξαφανίζεται. Και, όμως και πάλιν, ένώ έχει ευχέρεια νά σωθεί φεύγοντας πρός τά τείχη τής Τροίας, άπ' όπου μέ γοερές φωνές, μέ ίκεσίες και δάκρυα, τόν προσκαλούν ό πατέρας του, ή μάνα του, ή γυναίκα του, οι Τρώες, πού τόν έχουν προστάτη, αυτός μένει ακίνητος, στή θέση του και θυσιάζεται για τήν Πατρίδα. Πιστεύει πώς δέν υπάρχει άλλη διέξοδος.

«Είς οίωνός άριστος, άμύνεσθαι περί πάτρης».

Αυτό τό έδιο σύμβολο τής θυσίας, τό έδιο σύνθημα οδηγεί τή φυλή μας μέσα στους αιώνες, στις ώρες τής μεγαλουργίας και τού κινδύνου.

ΙΣΤ'

Στή φοβερή ώρα τής άλωσης, χιλιάδες γέροι, άρρωστοι και γυναικόπαιδα, κατάφυγαν στήν Άγία Σοφιά, νά νά σωθούν. Πίστεψαν πώς Άγγελος Κυρίου έκτελώντας διαταγή τής Ύπεραγίας Θεοτόκου θ' άπόκρουε τούς έχθρούς και θά τούς έσωζε, μέ τή φλογισμένη ρομφαία του.

Ή τακτική των Τούρκων ήτανε γνωστή από όλες τις προηγούμενες, σ' άλλους τόπους, επάλληλες κατακτήσεις τους. Ή σφαγή, ή άρπαγή και ή λεηλασία, ή αιχμαλωσία των γυναικών και των παιδιών και τό ξεπούλημά τους στή σκλαδιά και στή ντροπή, ή και ή εξόντωσή τους μέ τό φριχτότερο θάνατο σέ περίπτωση αντίστασης τούς περίμενε. Έτσι, μόλις ακούστηκε ή φωνή τής άπελπισίας, τό φρικτό άγγελμα πού διαλαλήθηκε, μέ τήν πτώση τής Κερκόπορτας —«Εάλω ή Πόλις»— σέ τίποτε άλλο οι τραγικοί προσευχόμενοι δέν στήριξαν τις ελάχιστες έλπίδες τους, παρά στήν προστασία τού Κυρίου και στήν Ύπεραγία Στρατηγή.

Όμαδικός όλολυγμός, τραγική άγωνία θανάτου και φοβερή σφαγή ακολούθησε τήν βίαιη είσοδο όλου εκείνου τού δψασμένου για αίμα και άρπαγή συρφετού των γενιτσάρων και των άλλων άγρίων πολεμιστών τού Μεχεμέτ, μέσα στον ιερό χώρο τής Άγίας Σοφίας. Οι Τούρκοι τούς γέρους και τις μαννάδες, πού τολμούσαν ν' άπλώσουν χέρι νά προστατέψουν τά κορίτσια και τά άμούστακα άγόρια τους, τούς περάσαν όλους «έν στόματι ρομφαίας». Έστερα, ό καθένας άπ' αυτούς σέρνοντας δεμένη ή λυτή τήν λεία τής λευκής σάρκας πού

προώριζαν για τόν έαυτό τους, ή για ξεπούλημα και φορτωμένοι από χρυσάφι και κοσμήματα πού σκυλέφαν από νεκρούς, ή άρπαζαν από ζωντανούς, φύγαν, άπ' αυτόν τόν τόπο, πού για μιá ακόμη φορά καθαγιάστηκε, άφού ποτίστηκε μέ άφθονο αίμα και δάκρυ έλληνικό. Ό νεαρός και αίμοσταγής άρχηγός τους ό Μεχεμέτ ό «Πορθητής» —όπως άποκλήθηκε— παραχώρησε στους στρατιώτες του, για νά τούς δαλεάση πριν από τήν κατάνκτηση, τρεις μέρες και τρεις νύχτες έλεύθερης λεηλασίας και άρπαγής και σ' αυτές, όλο εκείνο τό σκυλόλοι, γενίτσαροι, τούρκοι, έξομώτες και χίλια δυό άλλα μαζώματα, έθυσε και άπόλυσε. Κι αυτοί άντι νά πάρουν 10, προσπάθησαν νά σηκώσουν 100, 200, 300, όσα μπορούσαν νά βαστάξουν περισσότερα, σκοτώνοντας και δικούς τους ακόμη...

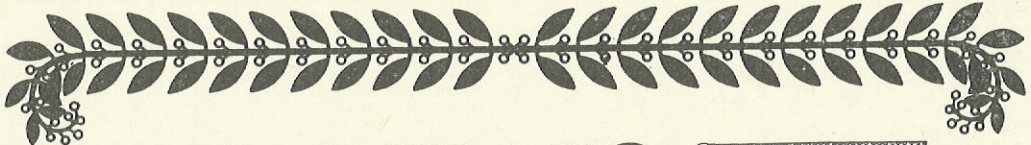
ΙΖ'

Σύμφωνα μέ τήν τούρκικη παράδοση, ό νικητής Μεχεμέτ ό Β' τό άπόγευμα τής Τρίτης, 29 Μαΐου 1453, όταν ακόμη, ή σφαγή και ή λεηλασία μέσα στήν πόλη πού σπάραιζε συνεχίζόταν, μπήκε μέσα σ' αυτήν καθάλα στο άτι του, μέ τούς σωματοφύλακές του. Σάν έφτασε στο χώρο τής Άγίας Σοφίας, μπροστά σ' αυτό τό περιλαμπρο μνημείο των αιώνων, πού ίσαμε τότε, μόνον από μακριά μπορούσε νά τό θαυμάζει, ξεπέζεψε και γονατίζοντας στο έδαφος, πήρε χώμα από εκεί πού πατούσε και τό έρριξε στο τουρμπάνι του. Έστερα άδιαφορώντας για τά γύρω του αίματα, τή σφαγή και τις καταστροφές, προχώρησε προς τό Άγιο Βήμα και στήν Άγία Τράπεζα τού ύπέροχου Ναού ανέδθηκε για νά κάνη τό νιζάμι του προσκυνώντας τόν Άλλάχ και μετατρέποντας έτσι τήν έκκλησιά σέ τζαμί από έκείνη τήν τραγική στιγμή.

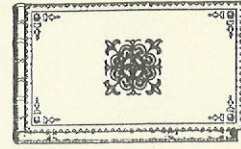
Ή Άγία Τράπεζα τής Άγίας Σοφίας σάν πόσα από τά δεινά τού Έθνους και τής Έκκλησίας μας δέν θά μπορούσε νά ιστορήση. Πρώτη - πρώτη, θά ήταν ή υπερπολυτελής Άγία Τράπεζα, τό άφιέρωμα τής Αυγούστας Πουλχερίας, άδελφής τού Θεοδοσίου τού 2ου. Κατασκευασμένη από πολύτιμα ξύλα, χρυσάφι, άσχημι και άνεκτίμητης αξίας πετράδια, στηριζόταν σέ τέσσερις στύλους δόχρυσους, σύμβολα των τεσσάρων Ευαγγελιστών και πάνω της είχαν ύπερυψωμένο χρυσοποίκιλτο και άδαμαντοποίκιλτο κιβώριο, χάσμα ματιών. Πάνω σ' αυτήν, στά 1054, οι άπεσταλμένοι τού Πάπα, γεμάτοι χολή κατά τής Ανατολικής Έκκλησίας τού Χριστού, άπλωσαν χέρι άσέβειας, έναποθέτοντας τήν παπική βούλα μέ τόν άφορισμό. Και ύστερα, στά 1204, από εκείνους, πού λόγω... εϋλαθείας είχαν ραμμένα στά ρούχά τους και στις σημαίες τους, και καρφωμένο στις άσπίδες και στις πανοπλίες τους, τό σημείο τού Τιμίου Σταυρού τού Κυρίου, τούς Φράγκους Σταυροφόρους, γίνηκε τό κοιμιάσισμα και ή μοιρασιά της, σάν επανάληψη μιáς σκηνής από τή Σταύρωση.

«Διεμερίσαντο τά ιμάτιά μου έαυτοίς και επί τόν ιματισμόν μου έβαλον κληρον».

(Συνεχίζεται.)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ίακώβου (Γεωργίου) Πηλίου
Επισκόπου Κατάνης

ΤΙΤΛΟΙ, ΟΦΘΙΚΙΑ ΚΑΙ
ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΕΝ ΤΗ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΙ
ΚΑΙ ΕΝ ΤΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩΙ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Τὸ βιβλίον αὐτὸ πού κυκλοφόρησαν οἱ ἐκδόσεις «Ἀστέρος» εἶναι πάρα πολὺ χρήσιμο, γιὰ κάθε μελετητὴ τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Πρόκειται γιὰ μιὰ βαθιὰ ἱστορικὴ μελέτη τῶν τίτλων καὶ τῶν ἀξιωμάτων, πού φανερώουν μὲ λεπτομέρειες τὴν ἐξέλιξη τοῦ κάθε λειτουργήματος. Καὶ προσδιορίζουν ἀκριβῶς τὴ θέση καὶ τὸ βαθμὸ ἱεραρχίας τοῦ καθενὸς ὁφικιολογίου μέσα στὸ ἀπέραντο κράτος καὶ στὴν οἰκουμένη Ὁρθόδοξια.

Ταυτόχρονα ὅμως σκιαγραφεῖται ἀνάγλυφα κι ὁλόκληρη ἡ δομὴ τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ὁ συγγραφέας εἶναι θαυρῶς γνώστης τῶν ἀρχαίων πηγῶν, καὶ παρουσιάζει πολλές ἀπὸ τὶς πλευρὲς τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐθνικῆς κληρονομίας.

Ὁ σ. τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, μὲ τρόπο ἐξαντλητικὸ ἐπιμένει στὴ σφαιρικὴ παρουσίαση τοῦ ὕλικου τοῦ καὶ στὶς λεπτομέρειες, δίνοντας ἓνα ἱστορικὸ ὕλικο πού μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ καὶ σ' ἄλλες ἐργασίες. Κι ἀπὸ τὴν ἀποψη αὕτη εἶναι χρησιμότατο γιὰ κάθε περίστασι.

Ίδιαίτερο χάρισμα τοῦ συγγραφέα εἶναι ἡ σαφήνεια, ἡ διάταξη τῆς ὕλης, ἡ περιγραφικὴ διήγηση, οἱ συχνὲς ἀναφορὲς στὶς πηγὲς πού καθιστοῦν τὸ ἔργο πράγματι ἀναγκαῖο γιὰ κάθε βιβλιοθήκη, γιὰ καθένα μελετητὴ πού θέλει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ βιβλίον ὡς κώδικα, ὡς βασικὸ ἐγχειρίδιο, ὡς ἀνάγνωσμα, πού βοηθεῖ στὴν κατανόηση τῶν χρονι-

κῶν περιόδων τῆς ἱστορίας, ἔτσι ὅπως ἐμφανίσθηκαν δυὸ χιλιάδες χρόνια.

Ίδιαίτερα, τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔχει καὶ μιὰ πρόσθετη ἐκκλησιαστικὴ καὶ πολιτικὴ ἀξία: στηρίζεται ὡς δομὴ, διάταξη καὶ ἱεράρχηση, στὴν Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἔχει ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἐγγυήσεις τῆς ταξινόμησης καὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ τῶν ὁφικίων, τίτλων καὶ ἀξιωμάτων τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Γιὰ τὴ συγγραφὴ τοῦ δύσκολου αὐτοῦ ἔργου ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κατάνης χρειάστηκε νὰ προσφύγῃ σὲ πληθὺς συγγραφῆς βυζαντινῶν συγγραφέων καὶ νὰ συγκεντρώσῃ τὸ τεράστιο ὕλικό του καὶ ἀπὸ ἑλληνικὴ καὶ ἀπὸ ξένῃ βιβλιογραφία, ἐπὶ τοῦ θέματος.

Τοῦτο ὅμως γίνεται μὲ τρόπο γλαφυρὸ καὶ ἐπαγωγὸ κι ἔτσι τὸ ἔργο καθίσταται ἓνα ἀνάγνωσμα εὐχάριστο καὶ εὐπρόσδεκτο πού ἀποσπᾷ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸ θαυμασμό.

«ΣΥΝΑΞΗ»

Τριμηνιαία ἔκδοση σπουδῆς
στὴν Ὁρθόδοξια.

Στὸν πατέρα Στανιλοάε καὶ στὴν Ὁρθόδοξη Ρουμανία εἶναι ἀφιερωμένο τὸ 19ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Σύναξη». Καὶ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ παρουσιασθοῦν θαυτοτόχαστα ἄρθρα, μελετήματα, σχόλια καὶ μονογραφίες, πού ἀναφέρονται στὴν πνευματικὴ ἀναγέννηση τῆς Ρουμανίας, στὴν λαϊκὴ τέχνη, στὸ λογοτεχνικὸ τρόπο ζωῆς καὶ στὴν Ὁρθόδοξη πνευματικότητα.

Ἀνάμεσα σὲ κείνους τοὺς συγγραφεῖς πού παρουσιάζουν τὸ πᾶν ἐπιμελημένο τεῦχος — πνευματικὰ καὶ αἰσθητικὰ — εἶναι ὁ ἴδιος ὁ π. Στανιλοάε, ὁ Γ. Γαλίτης, ὁ Δημ. Δεληγιάννης, ἡ Μ.

Σπυροπούλου, ὁ ἱερομ. Πετρώ- νιος, ὁ Βιργκίλ Γκεωργίου, ὁ Ἄγγ. Τερζάκης κ.ά.

Πρόκειται γιὰ ἓνα τεῦχος ὄχι μόνο μνήμης καὶ τιμῆς. Ἀλλὰ γνώσης, πνευματικῆς τροφῆς καὶ τρυφῆς.

Μ. Δ. Κοκκίνου — Γ. Σ. Κοφινᾶ
ΣΑΡΑΚΟΣΤΙΑΝΑ

Εἶναι εὐχάριστο τὸ γεγονός, ὅτι κάποιον ἐκδοτικὸ οἶκοι, ὅπως τώρα ὁ «Ἀκρίτας» ἄρχισαν νὰ μᾶς δίνουν καὶ βιβλία πού ἐξυπηρετοῦν κι ἄλλες, καθημερινὲς ἀνάγκες, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς αὐστηρὰ πνευματικὲς (ἂν δὲν εἶναι κι αὐτὲς πνευματικὲς!), ὅπως τὰ «Σαρακοστιανὰ», «Ὀνειρὶς καὶ παιδιά», «Τηλεόραση».

Πρόκειται γιὰ μιὰ προσφορά πού κατευθύνει καὶ διαμορφώνει σωστὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὰ γεγονότα, τὰ πράγματα καὶ τὶς καταστάσεις πού μᾶς περιβάλλουν καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν ὑπάρχουν πάντοτε σωστὲς καὶ σαφεῖς ἀντιλήψεις, ὅπως λ.χ. μὲ τὴ νηστεία.

«Ἀνατραφήκαμε οἱ πιὸ πολλοὶ σὲ μιὰ διάχυτη κοσμικὴ ἀτμόσφαιρα πού ἀρκεῖται στὸ νὰ περιγράφῃ τὴ νηστεία περισσότερο μὲ τὴν νεομοδίστικη σκοπιμότητα τῆς δίαιτας «πού κάνει καλὸ στὸν ὁργανισμό», παρὰ ὡς στάδιο πνευματικοῦ ἀγώνα, πού πραγματικὰ εἶναι», γράφουν οἱ ἐκδότες στὸν πρόλόγόν τους.

Κι ἀκριβῶς, πάνω σ' αὕτη τὴν ἀρχή, ἔρχεται νὰ καλύψῃ μιὰν ἀνάγκη καὶ μιὰ ἀποσαφήνιση, τὸ βιβλίον «Σαρακοστιανὰ». Νὰ δώσῃ μιὰ πρακτικὴ ἀπάντηση στὴ μανία τοῦ καταναλωτισμοῦ καὶ νὰ διαφωτίσῃ, μὲ τὶς πρακτικὲς συνταγὲς του, τὶς οἰκογένειες στὸ μεγάλο θέμα τῆς διατροφῆς.

Τὸ βιβλίον, ἐκτὸς τοῦ πρακτικοῦ περιεχομένου του, ἀποτελεῖ καὶ μιὰ αἰσθητικὴ παρουσία βιβλιοδεσίας, διάταξης τῆς ὕλης καὶ χρωματισμῶν. Δηλαδή εἶναι μιὰ πρόκληση γιὰ κάθε σπιτικό.

Φς

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Οἱ λόγχεις τοῦ πολέμου
κι ὁ ναὸς τῆς εἰρήνης.

«**Δ**ΟΞΑ ἐν ὑψίστοις Θεῶ...» (Λουκ. 6' 14). Μέσα σὶν αἰῶνα τοῦ ἐπιστημονισμοῦ πὺν ζοῦμε, ὁ ὕμνος τῶν ἀγγέλων καὶ τὸ νοστάλγημα τῶν ἀνθρώπων δὲν ἔγινε ἀκόμα, δυστυχῶς, πραγματικότητα. Σὰν τραγικὴ εἰρωνία ἤχουν τὰ λόγια τῆς θεσπέσιας δοξολογίας σὶ' ἀφῆα τῆς σύγχρονης μεθυσμένης ἀνθρωπότητας πὺν φαντάζει ἀπαίσια μέσα σὶὰ ποτάμια αἵματος καὶ δακρύων. Ἀκονίζονται συνεχῶς οἱ λόγχεις τοῦ πολέμου, πάνω σὶς πέτρες τοῦ ναοῦ τῆς εἰρήνης.

Σὶς ἐπικίνδυνες μέρες μας, ἐκεῖνο πὺν περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο μπορεῖ νὰ μιλήσει σὶν ἀνήσυχη ψυχῇ, εἶναι τὸ εἰρηνοποιὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων. Γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ ὅμως μόνιμη εἰρήνη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ἀνάγκη νὰ προσηγηθεῖ ἡ εἰρήνη μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Θεοῦ! Σ' ὅποια καρδιά ὑπάρχει τόπος γιὰ τὸν Θεό, ἐκεῖ καὶ γιὰ τὸ συνάνθρωπο θὰ ὑπάρξῃ ἀφθονος τόπος. Ἀπαιτεῖται ἀνασύνδεση σχέσεων μὲ τὸν Οὐρανό!

Τὸ Βρέφος τῆς εὐτυχίας.

ΜΗΠΩΣ καὶ σήμερα πολλοὶ ἄνθρωποι δὲν περιφρονοῦν τὸν Σωτήρα ἢ καὶ τὸν ἀπωθοῦν καὶ τοῦ προσφέρουν —ὅπως τότε— σταῖλο; Δὲν ἔχει διαθέσιμο χωρὸ ἡ ἀνθρώπινη καρδιά γιὰ τὸν λυτρωτή, τὸ δημιουργό της! Ὁ σαρκωμένος Δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος «οὐκ εἶχε πὺν τὴν κεφαλὴν κλίνῃ» ὥς ὅτου ἀνάπαισε τὰ ἄχραντα Μέλη του σὶὸ ἱερώμα τοῦ Γολγοθᾶ!

Εἴκοσι αἰῶνες διέσπευσαν ἀπὸ τότε. Σκληροτράχηλος ὁ ἄνθρωπος. Δέχεται πρόθυμα καὶ φιλοξενεῖ σὶν καρδιά του τόσους ἄλλους ἐπισκέπτες, τόσες «θεότητες» τῶν ὁποίων τὰ εἶδωλα καὶ τὰ ξόανα προσκυνεῖ... Καὶ μόνο τὸ Σωτήρα δὲν δέχεται νὰ φιλοξενήσῃ. Οἱ περισσότεροι πιστεύουμε σ' ἓνα Ἀπόντα, παρὰ σ' ἓνα Παρόντα Χριστό. Δὲν κατάλαβαν πολλοὶ ἀκόμα ποῖόν «φιλοξένησε» ἡ γῆ μας, σὶὸ πρόσωπο τοῦ Βρέφους τῆς Βηθλεέμ. Ἀλήθεια, πόσο λίγο τὸν γνωρίζουμε καὶ πόσο πὺν τὸν ἀγνωστοῦμε!

Κατὰ τὴν ἐπέτειο τῆς Γεννήσεώς Του, ἂς Τὸν καλέσουμε σὶν φάτιν τῆς ψυχῆς. Θὰ εἶναι γιὰ μᾶς τὸ πᾶν καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸ πᾶν! Γιατί, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία τοῦ ἀνθρώπου, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ στάση του ἀπέναντι σὶὸ Βρέφος τῆς Βηθλεέμ!

Γιὰ τὸ Θεό, ἓνας Ἀγγελος σὶν **ΟΗΕ!**

ΑΓΓΕΛΟΣ Ἀμείντα Ριμπέιρο λέγεται ὁ 64χρονος πορτογάλος δικηγόρος πὺν τοποθετήθηκε πρῶτος ὑπεύθυνος τῆς ἀριστούτατης ἑδρας προσασίας τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, τοῦ **ΟΗΕ**. Ὁ διεθνὴς ὁργανισμὸς ἔκαμε αὐτὸ τὸ βῆμα διαπιστώνοντας τὴ γενίκευση τῆς καταπάτησης τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας σὲ πολλὰς χώρες τῆς ὑδρογείου. Ὁ πορτογάλος δικηγόρος δήλωσε σὲ ραδιοφωνικὴ συνέντευξη: «Γνωρίζω ὅτι τὰ νέα μου καθήκοντα (σ.σ. ὥς τότε ἐκπροσωποῦσε τὴ χώρα του σὶν **ΟΗΕ** γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου) εἶναι πὺν λεπτά. Συνίστανται κυρίως σὲ ὑποδείξεις καὶ προτροπὲς σὶν ἀναζήτηση λύσεων ὅταν καταγγέλλονται ἀντιθρησκευτικοὶ διωγμοί, καθὼς καὶ σὶν προαγωγή τοῦ διαλόγου τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων καὶ τῶν κυβερνήσεων. Εἶναι γνωστὸ ὅτι σὲ πολλὰς χώρες ὑπάρχουν καταστάσεις πὺν διαμορφώθηκαν ἀπὸ ἀντιθρησκευτικούς διωγμούς...».

Εὐχόμεστε οἱ ἀποφάσεις τοῦ **ΟΗΕ**, σ' αὐτὸν τοῦλάχιστον τὸν εὐαίσθητο τομέα νὰ ἐφαρμόζονται κι ὅχι νὰ ἐνταφιάζονται σὲ συρτάρια ὅπως λ.χ. κάποιες ἄλλες πὺν ἀφοροῦν μαρτυρικὸ μεγαλὸν ἡσὶ τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου...

**Γλυκὲς νεκροκεφαλὲς
καὶ φέρετρα σὶὰ περίπτερα!**

ΜΑ Εἶναι δυνατόν; «Μακάβρια ἰδέα (διαβάζουμε σ' ἐβδομαδιαία σατυρικὴ ἐφημερίδα), τὴν εἶδαμε καὶ δὲν πιστεύουμε σὶὰ μάτια μας: μέσα σὲ πλαστικὸ φέρετρο καραμέλες μὲ σχῆμα νεκροκεφαλῆς καὶ ἄλλων ὁσῶν. Οἱ καραμέλες αὐτὲς πωλοῦνται σὶν Θεσσαλονίκη σὲ περίπτερα. Ἡ πρωτότυπη αὐτὴ ἰδέα εἶναι τῆς ἀγγλικῆς ἐταιρείας **SWIZZELS MATLOW LTD** πὺν παράγει καραμέλες, τοίχλες καὶ ἄλλα τέτοια. Καὶ καλὰ τὰ ἐγγλεζάκια. Οἱ δικοὶ μας τί τοὺς βρῆκαν;».

Αὐποῦμαστε πὺν ἡ σιγή τῶν «ἐπικαίρων» δὲν προβλέπει καὶ φωτογραφικὸ ἔλικὸ γιὰ ν' ἀπολαύσετε καὶ ὁπτικὰ τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές.

—Ἀραγε, ἡ ζάχαρη πὺν περιέχουν οἱ «ἀθῶες» καραμελίτσες εἶναι γιὰ νὰ γλυκάνει τὸ δηλητήριο πὺν διοχετεύεται καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο σὶς ἀνυποψίαστες παιδικὲς καρδιές;

Καλή δύναμη!

ΛΙΓΕΣ ημέρες πριν, ο «Ιερός Σύνοδος Κληρικῶν Ἑλλάδος» απέκτησε τὸ νέο Διοικητικὸ του Συμβούλιο. Ἡ διάπυση εὐχὴ μας γιὰ τὴν ὑγεία τῶν νέων μελῶν καὶ τὸν θ. φωτισμὸ τους, ἀναπέμπεται στὸ Θρόνο τοῦ Ἀρχιερέως Χριστοῦ.

Ὁ «Ι.Σ.Κ.Ε.» διαφέρει ἀσφαλῶς ριζικὰ ἀπὸ κάθε ἄλλο κοινὸ σύλλογο καὶ σωματεῖο μὲ τὴν αὐστηρὰ κοσμικὴ ἔννοια. Στὴν περίπτωσή, τὰ μέλη τοῦ «Συνδέσμου» —ὄχι τοῦ «συνλόγου»— εἶναι κληρικοί, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι Μυστηρίων Χριστοῦ. Καὶ οἱ ἀποφάσεις τοῦ Συνδέσμου εἶναι —πρέπει νὰ εἶναι— πρὸς ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ὡπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν.

Ἡ σιγήλη χαιρετίζει τὸ νέο Δ.Σ. πὺν προσέκυψε ἀπὸ τὶς ἀρχαιρεσίες καὶ τοῦ εὐχεται θητεία γόνιμη!

Μπαΐ!

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλευθερία τῆς Θρησκείας, πὺν ἔχει κατοχυρωθεῖ στὴν Οἰκουμενικὴ διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου», ἀπεφάνθη ἡ Ὁλλανδέζα εὐρωβουλευτὶνὰ κ. Βὰν νιὲ Χόιβελ στὴν αἴθουσα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου. Καὶ γιὰ νὰ προλάβουμε τὴν ἐκπληξη, καὶ τὴ δικαιολογημένη ἀγανάκτησή σου ἀκόμα, ἀγαπητὲ ἀναγνώστη, σημειώνουμε πὺς οἱ Χιλιастὲς ἔφτιασαν ὡς τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο.

Κι ἂν τὰ χιλιάδες ἐν-ηπα «Ἐύπνα» καὶ «Σκοπιὰ», πὺν κατακλύζουν μὲ τὴν ἀνεσὴ τους τὰ πεζοδρόμια, τὰ SUPER MARKETS, τὶς λαϊκὲς ἀγορὲς, κ.λπ. ἢ τὰ τρανταχτὰ ἐτήσια συνέδριά τους σὲ στάδια ξακουστά, ἀκόμα κι οἱ πόρτα μὲ πόρτα ἀνενόηλτες ἐπισκέψεις τους δὲ λέγονται σεβασμὸς στὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία, τότε ποιὸς εἶναι ὁ ὅριμος τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἐρίτημ κα Βὰν νιὲ Χόιβελ;

Ἑλληνικὲς φλέβες - ἐλβετικὸ αἷμα...

100.000 φιάλες αἵματος μόνον χρειαζόμαστε, κι αὐτὲς, γιὰ νὰ καλύψουμε τὶς ἀνάγκες τῶν 4.500 παιδιῶν πὺν πάσχουν ἀπὸ Μεσογειακὴ ἀναιμία. Χώρια ὅλα τ' ἄλλα περιστατικά (χειρουργικὰ περιστατικά, τροχαῖα κ.λπ.). Γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε, σ' αὐτὲς τὶς 100.000 φιάλες, λοιπὸν σὰς πληροφοροῦμε μὲ πόνο πὺς πέρουσι συγκεντρώθηκαν μόνον 75.000. Καὶ γιὰ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, τί γίνεται; Μὰ «φυσικὰ» (ἀλλοίμονο) εἰσαγωγὴ! Γιὰ νὰ καλυφθοῦν οἱ ἀνάγκες εἰσάγουμε ἀπὸ τὴ μικρὴ —πληθυσμιακὰ— Ἑλβετία. Μὲ δύο λόγια: στὶς φλέβες πολλῶν Ἑλλήνων τρέχει αἷμα... ἐλβετικὸ! Δὲν εἶναι προῖον σοβινισμού ἢ παρατήρησι. Εἶναι διαπίστωση θλιθερή. "Ἄς μὴν εἴμαστε «ἀχθοφόροι προγονικοῦ μεγαλείου», πὺν καμαρώνουμε ὅτι στὶς φλέβες μας κυλᾷ ἀτόφιο αἷμα προγονικὸ. Ἀντιστῶς, μὲ τὸ νὰ μὴ πλησιάζουμε στὴν αἰμοδοσία ἀφαιροῦμε οἱ ἴδιοι —αὐτὸ εἶναι τὸ τραγικὸ— ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας τὴ δυνατότητα νὰ καμαρώνει γιὰ τὴ συνέχεια τοῦ αἵματος.

Σύνθημα λοιπὸν ἄλλὰ καὶ ἱερὸ καθήκον: Νὰ γεμίσουν ὅλες οἱ ἑλληνικὲς φλέβες αἷμα... ἐλληνικὸ!

Χρόνια πολλά!

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ τῆς ἀνατολῆς τοῦ «νέου ἐνιαυτοῦ τῆς χρησιμότητος τοῦ Κυρίου» ἡ σιγήλη εὐχεται σιὺς σεβαστοὺς Ἑφημερίους τῆς Ἐκκλησίας μας καθὼς καὶ σ' ὅλους τοὺς ἀναγνώστες τῆς ὑγείας, δύνάμει, εὐφροσύνης, γιὰ νὰ δοξάζεται τὸ πανάγιο Ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἐγκάρδιες εὐχὲς μας ἀπευθύνονται καὶ στὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν ὅλων γιὰ τὴν ἀμφιλαφεὴ τε καὶ σταθερὰ ὑγεία καὶ θεία ἐνίσχυση.

π.Χ., μ.Χ.

Αὐτὸ τὸ «μετὰ Χριστὸν»
στὴν ἡμερομηνία τοῦ θανάτου του
ἀκόμα θὰ τὸ σκέφτεται
ὁ Ἡρώδης.

(Α. Ζ.)

Πρὸ Χριστοῦ... Μετὰ Χριστόν...
Ἐκτὸς ἀπὸ Ἑσένα
ποιὸς μποροῦσε νὰ χωρίσει
τὸ χρόνο...

(Ν. Κ.)

Γέννηση

Τὸ ἅγιο ἀστέρι ἔγινε
τὴ νύχτα ἐκεῖνη σιόμα τ' οὐρανοῦ
καὶ τὸ φτωχὸ τὸ σπῆλαιον
σιόμα τῆς ἔρμης γῆς δλάνοιχτο
σιὸν ὕμνο τῆς Γεννήσεως:
Καὶ μόνον τὸ δικὸ μου σιόμα ἔμεινε
δίχως καρπὸ χειλέων ἀπόψε...

Π. Β. Π.

ΕΙΚΟΝΙΤΣΕΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Κυκλοφόρησαν ἀπὸ τὶς φροντισμένες ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας θαυμάσιες εἰκονίτσες βυζαντινῆς τεχνοτροπίας —σὲ χαρτὶ ἰλλουστρασιὸν— μὲ στιγμιότυπα ἀπὸ ὅλες τὶς φάσεις τῆς θημόσιας ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Τὰ θέματα εἶναι σαρανταπέντε καὶ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἀπεικονίζονται γιὰ πρώτη φορά. Οἱ κληρικοί, οἱ κατηχητές, οἱ καθηγητές, οἱ δάσκαλοι, οἱ γονεῖς θὰ ἔρουν ἀσφαλῶς στὶς εἰκονίτσες αὐτὲς ἐκεῖνο πὺν ζητοῦν, γιὰ τὴν ἐποπτικὴ προσέγγιση τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τὰ παιδιά. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι ζοῦμε στὴν ἐποχὴ τῆς εἰκόνας. Κι ὅτι κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς, ἰσοδυναμεῖ μὲ χιλιάδες λέξεις!

Παράλληλα, ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονία κυκλοφοροῦν ἑόρτιες κάρτες με θαυμάσιες ἀγιογραφίες —βυζαντινῆς τεχνοτροπίας καὶ αὐτὲς— πὺν ἀναφέρονται σὲ πολλὰ θέματα.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶ 1, 115 21 Ἀθήνα.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο Ἀπ. Διακονίας, Ἀραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος.

Η ΝΕΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ Ι.Σ.Κ.Ε.

Κατά την πρόσφατη Γενική Συνέλευση του 'Ιεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος (27 Νοεμβρίου) διενεργήθηκαν ἀρχαιρεσίες γιὰ τὴν ἀνάδειξη νέου διοικητικοῦ Συμβουλίου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ἦταν τὸ ἑξῆς: Ἀπὸ τὴν 'Ι. Ἀρχιεπισκοπὴ ἐκλέχθηκαν οἱ ἱερεῖς (σὲ παρένθεση οἱ ψῆφοι):

Νικ. Αὐγερινόπουλος (1585), Δημ. Πλατῆς (1341), Σπυρ. Κοράκης (1312), Δημ. Κλοῦτσος (1063), Γεώρ. Χατζηδογιαννάκης (971), Ἀπόστ. Μιχαήλ (844). Ἀπὸ τὶς ὁμορες 'Ι. Μητροπόλεις οἱ ἱερεῖς: Παντ. Μαρκαντωνάκης (1097), Χαρ. Καζῆς (1049), Ἀθαν. Ρούκαλης (883). Ἀπὸ τὶς ἐπαρχιακὲς 'Ι. Μητροπόλεις οἱ ἱερεῖς: Χριστόδ. Δεληγιάννης (835), Κων. Δήμου (799), Νικόλ. Καμβύσης (705) καὶ Ἀναστ. Μαυρίκας (627). Γιὰ τὴν Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκλέχθηκαν οἱ ἱερεῖς: Διον. Ἀργυράτος, Παρ. Σταματάτος καὶ Διον. Παπαγεωργίου.

Οἱ ἐκλεγέντες συγκροτήθηκαν σὲ Σῶμα μὲ πρόεδρο τὸν π. Νικ. Αὐγερινόπουλο, ἀντιπρόεδρο τὸν π. Σπυρ. Κοράκη, Γεν. Γραμματέα τὸν π. Δημ. Πλατῆ, Ταμία τὸν π. Γ. Χατζηδογιαννάκη καὶ Μέλη τοὺς λοιποὺς.

ΔΙΗΜΕΡΗ ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΑΞΗ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ

Μὲ ἰδιαίτερη ἐπιτυχία ἔγινε στὸν 'Ι. Ναὸ Εὐαγγελιστρίας Χαλκίδος τὸ 21ο Ἱερατικὸ Συνέδριο, μὲ τὴν συμμετοχὴ 150 Κληρικῶν, στὶς 10 καὶ 11 Νοεμβρίου 1986. Στὴν ἑναρξὴ τοῦ Συνεδρίου παρευρέθησαν καὶ οἱ Ἀρχεῖς τοῦ Νομοῦ οἱ ὁποῖες προσεφώνησαν καταλλήλως.

Τὴν πρώτη ἡμέρα εἰσηγήθηκε τὸ θέμα «Ποιμαντικὴ τῶν Ἱερατικῶν κλίσεων», ὁ Δρ. τῆς Θεολογίας καὶ καθηγητῆς τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν Πανος. Ἀρχιμ. κ. Ἰωάννης Σακελλαρίου.

Μετὰ τὴν εἰσήγηση ἀκολούθησε θετικὸς καὶ γόνιμος διάλογος.

Τὴν ἐπομένη ἡμέρα, μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία, εἰσηγήθηκε τὸ θέμα: «Κανονισμὸς Λειτουργίας Πνευματικῶν Ἑνοριακῶν Κέντρων», ὁ Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος καὶ Ἱεροκήρυξ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Πανος. Ἀρχιμ. κ. Διονύσιος Μάνταλος. Μετὰ τὴν εἰσήγηση καὶ τὴ συζήτησι ἐπὶ τῶν ἄρθρων τοῦ Κανονισμοῦ, ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Χαλκίδος καὶ Ἐφημέριος τοῦ 'Ι. Ν. Εὐαγγελιστρίας Χαλκίδος Ἀρχιμ. Νεκτάριος Τσουβαλῆς, ἔδωσε ὁδηγίες στοὺς αἰδεσιμωτά-

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

τοὺς συνέδρους γιὰ τὴν διοργάνωση τοῦ «ἐράνου τῆς ἀγάπης».

Τὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου διηύθυνε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖον μίλησε πρὸς τοὺς Ἱερεῖς του.

ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΗ ΕΚΚΛΗΣΗ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΝΕΟΛΑΙΕΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Ἐκκλησιὰ «πρὸς τὶς Νεολαίες ὄλων τῶν Πολιτικῶν παρατάξεων τῆς χώρας μας», ἀπηύθυνε ὁ Διάκονος Νικ. Ε. Γιαννακουδάκης, πτυχ. τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, νὰ γίνουν οἱ νέοι καὶ οἱ νέες δωρητὲς καὶ δωρήτριες σώματος καὶ τακτικὰ καὶ μόνιμα αἰμοδότες καὶ αἰμοδότριες. Ἐξηγώντας τὴ σημασία τους, σημειώνει ὅτι ἡ δωρεὰ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ αἵματος σημαίνει καὶ εἶναι:

α) Μεγάλῃ ἐλπίδα καὶ ἀπόλυτῃ ἀνάγκῃ γιὰ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ κορυφαία ἀκίνδυνη προσφορά τῶν ὑγιῶν ἀνθρώπων.

β) Σεβασμὸς στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ ἐπιτέλεση εἰρηνικοῦ ὕψιλου καθήκοντος.

γ) Ἀδιάκριτῃ, ἀνιδιοτελεῖς καὶ αὐτοπροαίρετῃ ἔμπρακτῃ ἀγάπῃ καὶ συμβολῇ στὴ θελτίωση τῆς υἱείας τοῦ λαοῦ.

δ) Προνοιακὴ συμμετοχὴ σὲ σύγχρονα ψυχωσωματικὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, ἀνδρα καὶ γυναίκας, καὶ δυνατὴ ἐξασφάλισις ἐπιλύσεως αὐτῶν.

ε) Ἀγαθὴ καὶ κοινωνικὴ ἐνέργεια, ἄρα, χριστιανικὴ, Θεάρεστη καὶ ἀνθρωπάρεστη.

στ) Ἀξία ἀξιόλογη, ἀξιέπαινη καὶ ἀξιόμιμη, γιατί χαρίζει προσωπικὴ καὶ κοινωνικὴ υἱεία, ζωὴ καὶ σωτηρία, ψυχικὴ καὶ σωματικὴ, στοὺς πάσχοντες συνανθρώπους καὶ ἀδελφοὺς μας.

★

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ TAKE

—Καρταλτζῆς Βασ., ἱερεύς, ΜΚ 9, ἔτη ὑπηρ. 33, σύνταξη 53.102, οἰκ. ἐπίδ. 2.900, ἐφάπαξ 992.850.

—Φιλιππαῖος Νικ., ἱερεύς, ΜΚ 9, ἔτη ὑπηρ. 35, σύνταξη 62.720, οἰκ. ἐπίδ. 2.900, ἐφάπαξ 1.151.410.

—Παπαχρήστου Χρ., ἱερεύς, ΜΚ 16, ἔτη ὑπηρ. 35, σύνταξη 47.360, οἰκ. ἐπίδ. 2.900, ἐφάπαξ 975.906.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΛΕ' ΤΟΜΟΥ (1986)

ΤΟΥ "ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ," (*)

ΠΑΤΕΡΙΚΑ

Ἀρχιεπ. Θυατείρων Μεθοδίου, Ἱερατική τακτική κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, σ. 123.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ

Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Μεθεόρτια, σ. 16. — Βιβλία χωρὶς χρονολογία, σ. 41. — Ἐπιλεγόμενα ποὺ προλέγουν, σ. 56. — Ραδιοτηλεόραση καὶ Ἐκκλησία (ἐπίκαιρη ποιμαντική προσέγγιση), σ. 72. — Ραδιοτηλεοπτική ποιμαντική (προτάσεις), σ. 88. — Ἀνάμεσα σὲ δύο κόσμους (ἔροι ποιμαντικῆς θεολογίας), σ. 104. — Ἑνορία (μικρὸ χρονικὸ - βιβλιογραφικὸς ὁδηγός), σ. 120. — Συναξὴ ἀγάπης, σ. 143. — Παναγῇ Σκουζέ, Ἑνορίες τῆς παλιᾶς Ἀθήνας, σ. 144. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Γιὰ νὰ ζήσει ἡ ἐνορία (εἰσήγησις), σ. 168, 184. — Πρεσβυτέρους τοῦ καιροῦ μας (ἀπαντήσεις σὲ μιὰ ἔρευνα), σ. 208. — Ἀλεξάνδρου Στούρτζα, Πρεσβυτέρους δι' ἀλληλογραφίας, σ. 240. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Γνώρισε τὴν Ἑνορίαν σου..., σ. 271. — Ἑνοριακὴ ὁργάνωση καὶ ζωὴ (ἔρωτημα-τολόγιο), σ. 272. — Βιβλιοφιλία, σ. 295. — Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου..., σ. 328. — Συμβουλευτικὴ Ποιμαντική (θεολογικὴ οἰκολογία), σ. 344. — Πρωτοπρ. Κων. Γερασιμοπούλου, Τὸ Κ.Σ.Ο. τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, σ. 363. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Τὸ θαυμαστὸ φῶς, σ. 367. — Θεοδ. Ψαριώτης, Τὰ πεῦκα τῆς Πάτμου, σ. 368.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰ, κανονικὰ καὶ ἄλλες ἀπορίες, εἰς τὰς σελ. 10, 38, 53, 70, 84, 100, 137, 165, 181, 200, 232, 294, 309, 327, 342, 361. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ καὶ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, σ. 82. Τοῦ αὐτοῦ, Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, σ. 97.

ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΑ

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν Ἑορτολόγιον, εἰς τὰς σελ. 7, 35, 51, 67, 83, 98, 115, 132, 163, 178, 195, 227, 259, 291, 306, 323, 339, 356. — Πρωτοπρ. Δημ. Ὁδ. Νίκου, Θεολογικὴ θεμελίωση τῆς ἐποικοδομητικῆς συνομιλίας, σ. 20. — Βασ. Μουστάκη (†), Ἡ στενὴ πύλη, σ. 109, 153, 174, 218. — Ἀρχιμ. Παντ. Καθρεπτίδης, Ὑποθεσία θεϊκὴ, σ. 149. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία, σ. 177. — Ἀρχιεπ. Κρήτης Τιμοθέου, Τὸ παράδειγμα, σ.

266. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ ἡρωϊκὸς μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, σ. 305. — Ἀρχιμ. Εἰθ. Ἐλενοθερίδης, Διὰ τὴν θεοπρεπῆ καὶ ψυχοφελῆ βίωσιν τοῦ Ἀγίου Σαρανταήμερου τῶν Χριστουγέννων, σ. 347. — Ἀγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως, Παραμυθητικὴ ἐπιστολή, σ. 359.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Διακονία ἀγάπης, σ. 4, 34, 50, 66. — Χρ. Ἀθηναίου, Ὁ πατὴρ Ἀθανάσιος τῆς Νερατζιώτισσας, σ. 18. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ Κίτρου Βαρνάβας (†), 114, 130, 162. — Μητροπ. Ὑδρας Ἱεροθέου, Ἱερομ. Τιμόθεος Χαραλάμπους, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, σ. 118. — Γρηγ. Θ. Στάθης, Ὁ μαῖστωρ Ἰωάννης Παπαδόπουλος ὁ Κουκουζέλης..., σ. 182, 203, 233. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡρώς τῆς γυναικείας διακονίας, σ. 194, 226. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Ἑορτὴ τῶν ἀποφοίτων τῆς Ἐκκλ. Σχολῆς Κορίνθου, σ. 201. — Ἰω. Χρ. Κωνσταντινίδης, Ὀδοιπορικὸν προσκυνήματος τῶν τελειοφοίτων τῆς Ριζαρείου Σχολῆς εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, σ. 213. — Δημ. Φερούση, Ἀποστολικὴ Διακονία, πενήντα χρόνια (1936-1986), σ. 250, 318. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ ἁγία Φοίβη, διάκονος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Κεγχρεῶν, σ. 228, 290. — Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» (γιὰ τὴν Ἐκκλ. Σχολὴν Κορίνθου) τοῦ Μητροπ. Κορίνθου Παντελεήμονος, σ. 263. τοῦ Νικ. Ἀπ. Παπαδοπούλου, σ. 346. — Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Περὶ τοῦ ἐπὶ γῆς ἔργου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, σ. 264, 298, 315, 326, 341. — Δημοσθ. Σαβράμη, Ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἀφρικῆς, σ. 267. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Ἡ ἱερὰ Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης, σ. 268. — Ἀρχιμ. Θεοκλ. Τσίρικα, Τὸ παράπονόν..., σ. 277. — Γεωργ. Α. Τσατσαρώνη, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ στὴν Ἀμερικὴ, σ. 280. — Χρυσ. Ἰ. Νεαμονιτάκης, Ἄνθι εὐλαβείας στὴν Πόλιν τῶν ὁνείρων μας, σ. 282, 301, 316, 334, 350, 375. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ Παναγιώτης Τρεμπέλας ὡς πρότυπο Θεολόγου, σ. 322, 338, 354. — Ἀρχιμ. Νικ. Πρωτοπαπᾶ, Πρωτ. Ἰωάννης Ράμφος (1903-1986), σ. 330. — Πρεσβ. Παντ. Σταματογιαννάκης, Εἰς τὸν Ν. Σμύρνης Χρυσόστομον, σ. 365.

ΒΙΒΛΙΚΑ

Βασ. Μουστάκη (†), Οἱ ἄθλοι τοῦ Σαμψών, σ. 23, 44, 61. — Πρωτοπρ. κ. Δημ. Δρίτσα, Ἀ' Κορ. ΣΤ' 1-6: ἀναζήτησι ἀρχῶν ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης; σ. 275.

(*) Τὰ περιεχόμενα κατήρτισεν ὁ Εὐάγγελος Π. Λέκκος.

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΑ

Πρωτοπρ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία δρᾷ μέσω τῶν μελῶν της, σ. 21, 43, 60, 71. — Πρεσβ. Νικ. Γ. Σκιαδάρεση, Ἡ Ἐκκλησία μπροστά στή χιλιαστική πρόκληση, σ. 54, 76, 92. — Πρωτοπρ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Τὸ ἔργο τῶν Κληρικῶν στήν Ἐκκλησία, σ. 103, 146, 172, 190, 212, 278, 300. — Κων. Ρ. Ἀθανασιάδου, Ἐκκλησία καὶ αἵρεσις, σ. 151. — Πρωτοπρ. Πολ. Π. Γεωργακάκη, Ἐνας μάρτυρας τοῦ Ἰεχωβᾶ ἐπιστρέφει στήν Ὀρθοδοξία μετὰ ἀπὸ 18 χρόνια αἰρετικῆς ζωῆς, σ. 236. — Πρωτοπρ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Μισαλλοδοξία τῶν ποιμένων; σ. 374.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ (ΣΧΟΛΙΑ)

Γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χρόνου». — 12 Ἰανουαρίου, 12 χρόνια. — Τὰ δύο πρόσωπα τοῦ Ἰανου. — Λίγο στᾶρι καὶ λίγα ἀνθοπέταλα. — Στὰ πατ(θ)ήματα τοῦ Ἰώβ, σ. 27. — «Ἀν Βασίλης» εἰς-αγόμενος... — Ὁ κώδικας τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς. — Ἀπὸ σήμερα γιὰ αὐριο. 31.507.600 δευτερόλεπτα!, σ. 28. — Ἔτος εἰρήνης. — 1100 χρόνια πρὶν. — 1100 χρόνια μετὰ. — Καὶ πάλι τὰ ἐρτζιανά..., σ. 42. — «Ὁ ἀρχιεπίσκοπος μιλάει στὰ νειάτα». — Τὸ καὶτι ἄλλο». — Τὸ «ναρκωτικὸ τῆς πρίζας», σ. 59. — Μυστικὲς συνεντεύξεις. — «Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις». — Τὴν καρδιά στὸ Εὐαγγέλιο. — Ἐπι-κοινωνία, σ. 79. — Ὁ «πατρι-ἀρχὴς» τῆς Ρόδου. — Προδοσία Ὀρθοδοξίας. — Ζητεῖται «κάλαμος»!. — Μὲ 1,5 δις δολάρια, σ. 96. 1.300 χρόνια παρηγοριᾶς. — Ὁ σουλτάνος ἀπαντᾷ... — Πνίγουν στὸ φλιτζάνι. — Μητέρες S.O.S., σ. 111. — Οἱ φύλακες φρυκτωροῦν. — Χοροί... — Οἱ κληρικοὶ τῶν θεραπευτηρίων. — Ἀπὸ τὴν καρδιά στὰ παπούτσια, σ. 128. — Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν — Ἀνω + θρώσκω. — Τὸ πτώμα(;) τῆς ἐλπίδας. — Ὁ Χριστὸς στὶς Ἰνδίες. — 30 ἀργύρια ἐνάντια σὲ 200.000 δραχμές! — «Πίστευε καὶ μὴ ἐρευνᾷ»; σ. 155. — Μὲ δυὸ λόγια, ἐπικαιρα, σ. 156. — «μ.Τ.», δηλαδὴ «μετὰ Τσερνομπίλ». — Εὐπνα! — Περὶ χαλαρώσεων. — Ἡ ζωὴ συνεχίζεται, σ. 176. — Θεοσύστατο Καθίδρυμα. — Ρίχνουμε σύνθημα. — Ἐλύτης ὁ Ἑλληνορθόδοξος! Μιὰ ἰνατολὴ στήν Ἀπὸ Ἀνατολή, σ. 191. — Μὲ ποιο δικαίωμα; — Πέθανε κι ἔζησαν τρεῖς! — «Καβάλα παίρνουν ἀντίδωρο...» — Ψυχαγωγία - ψυχοκτονία. Δυστυχία (I), σ. 223. — Δυστυχία (II). — Τὸ βιβλίον τῶν βιβλίων. — Ἐντολοδόχοι τοῦ ἔθνους; — Πύρ-ρειος νίκη..., σ. 224. — Μὲ Χριστὸ - χωρὶς Χριστό. — Ὁρατόριο σ' ἑπτὰ γράμματα. — Ἐξωγήνοι! Κι ἔπειτα; — Ἀλλαγὴ... φώτων, στήν πόλη τῶν φώτων!, σ. 255. — Καὶ ἀκόμα «χοιρότερες». — Μεταξὺ τράπουλας καὶ ... Ἀγίου Ὄρους. — Στὴν Παναγιά, στήν Ἀγιάσσο... — Θὰ προσλάβουμε ρινόκερους; «Καλὸ τύχη»!, σ. 256. — «Λουλούδια» φονιάδες. — Σταυρωτὲς ἢ σταυρωμένοι; — Ἀμβωνας σὲ ταξί. Μᾶς ἔκαναν Θεοὺς πρὶν γίνουμε ἄνθρωποι!, σ. 287. — «Ὅταν θέλεις σοῦ μιλᾷ ἂν δὲν θέλεις σιωπῶ...» — Ζεῖ Κύριος..., — Ὁ ἀετὸς τῆς Πάτμου. — Ὑποδοχὴ στὰ 5 ντάν!, σ. 288. — Ὁ Ἐγκέλαδος

στὸν Διογένη! — Οἱ δούρειοι Ἴπποι στὰ 1986 μ.Χ.. — Ἡ Ἀκαδημία τῶν Γάλλων προειδοποιεῖ. — Νόμπελ Ἀνθρωπιᾶς. — Μιὰ εὐχάριστη εἰδηση, σ. 303. — Τὸ 1940 ἀπευθύνεται στὸ 1986. — 100 χρόνια, 5 δισεκατομμύρια καρδιές. — Ὁ πιὸ ὁμορφος ναὸς τῆς Μεσσηνίας, σ. 319. — 50 χρόνια διακονίας. — Ἐνα μπουκέτο... ἀγκάθια. — Ἀλλοίμονο, «προοδεύουμε». — Οὐαί... ἡμῖν, σ. 335. — Ἡ Πράβδα καὶ ἡ ράβδα. — Πόσο ἄραγε «χριστιανική»; — Ἐπι-κριτὲς τοῦ Παράκλητου. — Πόσο μακριὰ μας ἡ ... γῆ!, σ. 351. — Οἱ λόγχοι τοῦ πολέμου κι ὁ ναὸς τῆς εἰρήνης. — Τὸ Βρέφος τῆς εὐτυχίας. — Γιὰ τὸν Θεό, ἕνας Ἀγγελοσ τὸν ΟΗΕ. — Γλυκὲς νεκροκεφαλὲς καὶ φέρετρα στὰ περίπτερα!, σ. 378. — Καλὴ δύναμη! — Μπᾶ! — Ἑλληνικὲς φλέβες — ἐλβετικὸ αἷμα... — Χρόνια πολλά!, σ. 379.

ΟΜΙΛΙΑΙ — ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, Ποιμαντικὲς ὑπομνήσεις, σ. 85, 101, 126, 147. — Ὁρέστη Λουρίδη, Παιδαγωγικαὶ ἀρχαὶ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, σ. 107, 125, 141, 173, 187. — Ἀρχιεπ. Θυατείρων Μεθοδίου, Πρακτικὰ θέματα ἱερατικῆς διακονίας, σ. 135. — Μητροπ. Πενταπόλεως Νεκταρίου (†), Ποιμαντικαὶ ὁμιλίες, σ. 138, 166, 186. — Ἀρχιμ. Παντελ. Καθρεπτίδης, Πόλεμος καὶ εἰρήνη, σ. 243. — Βασ. Μουστάκη (†), Ἡ ἱερὴ μας Ὑμνωδία, σ. 254. — Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, Ἀγιολογικὲς πηγὲς κατηχήσεως, σ. 299, 310. — Ἀρχιεπ. Θυατείρων Μεθοδίου, Ἡ τάξις καὶ ἡ ἀρμονία στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, σ. 358. — Ἀρχιμ. Τιμ. Σακκά, Παράλληλοι καιροὶ καὶ προβληματισμοί, σ. 372.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

Εὐαγγέλιον Π. Λέκκου, Ἱερατικὰ συνέδρια. — Ἐκδηλώσεις. — Ἀπονομὴ βραβείων, σ. 30. — Ἱεροψαλτικά νέα. — Τιμῆθηκε ἐπάξια ἱερομόναχος εὐεργέτης, σ. 31. — Ὑποδείξεις ἐνοριακῆς δράσεως, σ. 32. — «Διακονώντας τὰ νειάτα τοῦ 2.000». — Στοιχεῖα γιὰ δωρεὰν παραχωρήσεις, σ. 48. — Ἐκκλησιὰ τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε. — Ἡ θρησκευτικὴ ὑπηρεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας, σ. 64. — Αὔξηση τῆς δαπάνης νοσηλείων. — Συνέδριο γιὰ τὴν «ἐβδομάδα ἱεραποστολῆς 1986», σ. 80. — Ὑγειονομικὴ περίθαλψη τοῦ TAKE. — Ἡ μισθοδοσία τῶν ἱερέων στὴ Γερμανία. — Τιμῆθηκε πολὺς πρεσβύτερος. — Ὁ σύνδεσμος Ἐφημερίων Κρήτης, σ. 112. — Τὸ νέο βαθμολόγιον τῶν ὑπαλλήλων, σ. 158. — Ἀς τολμήσει κάποιος... — Ἐξαίρουνται τοῦ Δημοσίου λογιστικοῦ τὰ ἐκκλησι. ΝΠΔΔ. — Ἡ «ἡμέρα ἀγάπης 1985» στήν ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, σ. 159. — Ἀντιδράσεις κατὰ τῶν ἀμβλώσεων. — Ἐκκλησία καὶ τουρισμὸς στήν Κέρκυρα, σ. 160. — Αὔξηση συντάξεων τοῦ TAKE... — Καὶ τοῦ βοηθήματος. — Ἐπίκαιρη σειρὰ φυλλαδίων. — Μισθολογικὰ κλιμάκια ἱερέων - ἐκπαιδευτικῶν καὶ συνταξιούχων, σ. 192. — Τὸ ὄριο ἀποδοχῶν τῶν ἱερέων — ἐκπαιδευτικῶν. — Ἀρχαιρεσίες

στὸν Ι.Σ.Κ.Ε., σ. 304. — 'Αποστολικὴ Διακονία, 50 χρόνια (1936-1986). — Θεολογικὸ Οἰκοτροφεῖο: 35 χρόνια ζωῆς. — Φροντιστήριον ὑποψηφίων Κατηχητῶν, σ. 320. — 'Εγγραφο τῶν κληρικῶν-ἐκπαιδευτικῶν. — 'Η Ἐκκλησία γιὰ τοὺς σεισμοπαθεῖς. — Τὰ δεκάχρονα τῆς «Ἐκκλ. Ἀλήθειας», σ. 336. — Εὐλαβεῖς δωρηταί. — Τὸ Γ' ἱερατικὸ Συνέδριον Λάμπης καὶ Σφακίων. — 'Ο Σύνδεσμος Ἐφημερίων «Ἀπ. Τίτος», σ. 352. — 'Η νέα διοίκηση τοῦ ΙΣΚΕ. — Δήμερη ἱερατικὴ σύναξις στὴ Χαλκίδα. — 'Αξιοπρόσεκτη ἔκκλησις Διακόνου, σ. 340.

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ TAKE

Στις σελ. 31, 32, 48, 80, 160, 192, 304, 320, 336, 352, 380.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Δημοσθ. Σαβράμη, 'Η ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὰ γερμανικὰ σχολικὰ θρησκευτικὰ βιβλία, σ. 13. — Δημ. Φερουσῆ, Πῶς ὁ Θεὸς μιλάει μαζί μας, σ. 14. — Δημοσθ. Σαβράμη, 'Η δύναμις τῆς «χριστιανικῆς μωρίας», σ. 39. — Τοῦ αὐτοῦ, «Ἐρμηνεία»: ἓνα φιλορθόδοξο γερμανικὸ περιοδικό, σ. 58. — Πρωτοπρ. Ἐλευθ. Πετριτσόπουλου, Προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἐθελοντικὴ αἱμοδοσία, σ. 77. — Ἀρχιμ. Εὐθ. Ε. Ἐλευθερίου, Δράμα θεανθρώπων, σ. 87. — Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Τσίρκας, Ἀπὸ τὸ πρόγραμμα ἑνὸς ἰθαγενεῶς ἱεραποστόλου, σ. 93. — Ἐλ. Μάϊνα, 'Η γεωμετρία τοῦ Σταυροῦ (ποίημα), σ. 105. — Σταυρούλας Κάτσου, Γ' αὐτοὺς ποὺ δὲν χτυπᾷ ἡ καμπάνα, σ. 105. — Γέροντος Γαβριήλ (†), Τὸ ὕψος τῆς Ἱερωσύνης, σ. 106. — Δημοσθ. Σαβράμη, 'Ο ἀπελευθερωτικὸς χαρακτήρας τῆς νηστείας, σ. 119. — Τοῦ αὐτοῦ, 'Η Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως, σ. 140. — Πρωτ. Νικ. Σκιαδάρεση, Ἀμβλώσεις, ζήτημα ζωῆς, σ. 189. — Δημοσθ. Σαβράμη, Πνευματικὸς σεϊσμός, σ. 202. — Ἀρχιμ. Δαμασκ. Κατρακούλη, 'Η πνευματικότης τοῦ ἱερωμένου, σ. 214, 247. — Πρωτοπρ. Νικ. Γ. Σκιαδάρεση, Τὰ ναρκωτικὰ ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ τῆς Ἐκκλησίας, σ. 279. — Ἀντ. Γκλίνου, Τὰ προβλήματα τῶν βιβλίων καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν, σ. 296. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Βιβλιοφιλία 2, σ. 312. — Πρωτοπρ. Νικ. Γ. Σκιαδάρεση, Νεανικὸ μήνυμα εἰρήνης ἀπὸ τὴν Τῆνο, σ. 331, 349. — Δημοσθ. Σαβράμη, Πανορθόδοξα καὶ Οἰκουμενικὰ θέματα, σ. 343. — Δυστυχισμένοι ἑκατομμυριοῦχοι, σ. 362. — Τοῦ ΙΣΚΕ, Ἐγγραφοὶ πρὸς τὸν Πρωθυπουργόν, σ. 366.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Εὐαγγέλιον Π. Λέκκου, Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Κυριακάτικα Εὐαγγελικά..., Κυριακάτικα Ἀποστολικά ἄρθρα στὶς ἐφημερίδες, σ. 29. — Τοῦ αὐτοῦ, Γ. Β. Μαυρομάτη, Λουτρὸν παλιγγενεσίας, σ. 29. — Οἱ νέες ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς

Διακονίας, σ. 46. — Φς, Ἡλία Β. Οἰκονόμου, Κεῖμενα ἐλευθερίας, σ. 63. — Φς, Γ. Ν. Λιλαίου, Νομοκανονικά, σ. 127. — Φς, Ζωῆς Κανάβα, Ἀπὸ καὶ βγαίνει ὁ ἥλιος, σ. 127. — Δημ. Φερουσῆ, Συναντήσεις μὲ τὸν Κόντογλου (τοῦ Κ. Καβαρνόου). — Γ. Θ. Πρίντζιπα, Λογάδες τοῦ Γένους, σ. 157. — Δημ. Φερουσῆ, Γ. Μαυρομάτη, Ἡ Γιορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς. — Ἰω. Μάγιεντορφ, Ὁ Χριστὸς σωτήρας σήμερα. — Πρωτοπρ. Κ. Δ. Βαστάκη, Μεγαλοχωρίτες καὶ Μικροχωρίτες ἐθνομάρτυρες. — Δημ. Α. Σταθόπουλου, Οὐράνια Σοφία, σ. 221. — Δημ. Φερουσῆ, Τάσου Μιχαῆλ, Ἡ Ὁρθοδοξία στὴν Τσεχοσλοβακία. — Κ. Ε. Τσιρόπουλου, Δοκίμια εὐθύνης. — Εὐαγγέλιον Π. Λέκκου, Γιάννη Παπαρόνη, Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀγιάζει τὸ νερό, σ. 222. — Δημ. Φερουσῆ, Π. Β. Πάσχου, Τὸ ἔαρ τῆς ἐρήμου. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Εἰσαγωγή στὴν Ὁρθόδοξη συμβουλευτικὴ ποιμαντικὴ, σ. 285. — «Σύναξις», Πίστις καὶ Ἐπιστήμη. — Εὐαγγέλιον Π. Λέκκου, Ἀρχιμ. Χρυσ. Δ. Νικήτα, Ὁ Ἀπ. Παῦλος στὴ Μακεδονία. — Ὁ ἱερεὺς ὡς λειτουργός, σ. 286. — Φς, «Σύναξις». — Ἰακ. Πηλῆλη, Τίτλοι, ὁφείλια. — Μ.Δ. Κοκκίνου — Γ.Σ. Κοφινᾶ, Σαρακοσιανά, σ. 377.

ΕΙΚΟΝΕΣ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ὁ Ὡν, σ. 2. — Ὁ Μακαριώτατος εὐλογεῖ τὴ βασιλοπῖτα, σ. 3. — Ἡ ἀγάπη ζεῖ (σκήτσο ΚΤΡ.), σ. 17. — Ὁ ἅγιος Φώτιος, σ. 33. — Ἐορτασμός ἱ. Φωτίου στὸ Διορθόδοξο Κέντρο, σ. 49. — Ἐνας Γέροντας, σ. 57. — Ἡ Ἀθήνα τίμησε τὴν «Κυρά» τῆς (Ἀγ. Φιλοθέη), σ. 65. — Ἡ εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, σ. 81. — Συνέδριον στὸν «Παρνασσό», σ. 88. — Τηλεόρασις: ποιμαντικὴ προσέγγισις (σκήτσο), σ. 89. — Ἰωάννης, ὁ συγγραφεὺς τῆς Κλίμακος, σ. 113. — Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, σ. 129. — Περιφορὰ Ἀναστάσεως, σ. 144. — «Ὅλοι οἱ ἐκκλησίες εἶχαν περίβολον...», σ. 145. — Ἀδελφοποίηση Ἀθηνῶν-Βηθλέμ, σ. 161. — Τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἀγ. Γιώργη στὸ Π. Φάληρο, μιὰ νησίδα πνευματικῆς ἀναστάσεως, σ. 185. — Νέα προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας στοὺς λιμοκτονοῦντες, σ. 193. — Πρεσβύτερος-πρεσβυτέρα, κοινὴ κλήσις καὶ πορεία, σ. 209. — Ἐκδρομεῖς Ριζαρεῖται στὴν ἱ. Μονὴ Ἀγίου Παύλου, σ. 213. — Ἀγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, σ. 225. — Ἰ. Χριστός, ὁ ἱατρὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, σ. 257. — Ἰ. Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης Παγγαίου, σ. 269, καὶ ἡ ἱ. Εἰκὼν, σ. 270. — Φωτογραφίες καὶ εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἀγ. Σοφία καὶ τὴν ΚΠολη στίς σελ. 283, 284, 301, 317. — Τὸ ΣΤ' Πανελλήνιο Θεολογικὸ Συνέδριον, 5-7 Σεπτ. 1986, σ. 289. — Δέκα Χρόνια «Ἐκκλῆσ. Ἀλήθεια», σ. 321. — Ἡ κινητοποίηση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν Καλαμάτα, σ. 337. — Γέρων Ἀμφιλόχιος Μακρῆς (†), σ. 345. — Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ, σ. 353. — «Ἀμφιλοχίες» (πεῦκα στὴν Πάτμο), σ. 369. — Ἱεροσπουδαστὲς στὴν Ἱ. Μ. Φιλοθέου, σ. 370.

“ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ”

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1986 ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

† Ο ΠΕΝΤΑΠΟΛΕΩΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ (†)

† Ο ΑΡΧΙΕΠ. ΚΡΗΤΗΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ

† Ο ΑΡΧΙΕΠ. ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΜΕΘΟΔΙΟΣ

† Ο ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ο ΠΑΤΡΩΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

† Ο ΥΔΡΑΣ ΙΕΡΟΘΕΟΣ

† Ο ΓΟΥΡΤΥΝΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ

† Ο ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗΣ

ΟΡΕΣΤΗΣ ΛΟΥΡΙΔΗΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΑΒΡΑΜΗΣ

ΙΩ. ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗΣ

ΑΛΕΞ. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΜ. ΕΥΘ. ΕΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

» ΠΑΝΤΕΛ. ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗΣ

» ΔΑΜΑΣΚ. ΚΑΤΡΑΚΟΥΛΗΣ

» ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ

» ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ

ΑΡΧΙΜ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

» ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

» ΚΩΝ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

» ΠΟΛ. ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΗΣ

» ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

» ΔΗΜ. Ο. ΝΙΚΟΥ

» ΕΛΕΥΘ. ΠΕΤΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

» ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΚΩΝ. Ρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΧΡ. ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΑΝΤ. ΓΚΑΙΝΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ (†)

ΧΡΗΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗΣ

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΚΟΥΖΕΣ (†)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΨΑΡΙΩΤΗΣ